

Sisälllys

1 YLEISTÄ	5
1.1 Palvelutasopäätöstä koskeva lainsäädäntö ja ohjeet	5
1.2 Palvelutasopäätöksen tarkoitus	5
1.3 Palvelutasopäätösprosessi ja palvelutasosta päättäminen	5
1.4 Palvelutasopäätöksen voimassaoloaika	6
1.5 Valtakunnalliset strategiset päämäärät	7
1.6 Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen strategiset päämäärät.....	8
1.6.1 Pelastuslaitoksen palveluajatus	8
1.6.2 Pelastuslaitoksen arvot	8
1.6.3 Pelastuslaitoksen kriittiset menestystekijät	8
2 EDELLISEN PALVELUTASOPÄÄTÖSKAUDEN SEKÄ UHKIEN JA RISKIEN ARVIOINTI.....	10
2.1 Meneillään olevan palvelutasokauden arviointi	10
2.2 Uhkien ja riskien arviointi.....	10
2.3 Palvelutason seuranta ja johtopäätökset.....	12
3 POHJOIS-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUEEN PELASTUSTOIMI.....	13
3.1 Pelastustoimen organisointi.....	13
3.2 Pelastustoimen henkilöstö	15
3.2.1 Päätoiminen henkilöstö	15
3.2.2. Sopimushenkilöstö.....	16
3.3. Pelastuslaitoksen paloasemat.....	17
4 PALVELUTASOPÄÄTÖS, YHTEISET PALVELUT	19
4.1 Yhteisten palveluiden nykytilan kuvaus.....	19
4.2 Kehittämissuunnitelma PTP-kaudelle 2023	19
4.3 Talous-, HR- ja hallintopalvelut	20
4.4 Tekniset palvelut	20
4.5 TKIO-palvelut.....	21
4.6 Resurssitoimisto	22
4.7 Työsuojelu, työturvallisuus ja työhyvinvointi	23
4.8 Viestintä	24
5 PALVELUTASOPÄÄTÖS, ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY	26
5.1 Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden nykytilan kuvaus	27
5.2 Kehittämissuunnitelma PTP-kaudelle 2023	28
5.3 Pelastustoimelle kuuluva valvonta	29
5.4 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja neuvonta sekä valvontayhteistyö	30

5.5 Turvallisuusviestintä.....	31
5.6 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä ja onnettomuuksiin varautumisessa	32
5.7 Palontutkinta.....	33
6 PALVELUTASOPÄÄTÖS, PELASTUSTOIMINTA	35
6.1 Pelastustoiminnan nykytilan kuvaus.....	35
6.2 Kehittämissuunnitelma PTP-kaudelle 2023	36
6.3 Pelastustoiminnan edellyttämä paloasemaverkko.....	37
6.4 Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön määrä ja valmius.....	38
6.5 Pelastustoiminnan kalusto ja varusteet.....	40
6.6 Toimintavalmius ja pelastusmuodostelmien hälyttäminen	40
6.6.1 Pelastussukellusvalmius.....	44
6.6.2 Vaarallisten aineiden torjunta ja CBRNE-valmius.....	45
6.6.3 Öljyntorjunta.....	45
6.6.4 Kansainvälinen pelastustoiminta ja Arctic Rescue Team (ART).....	46
6.6.5 Meripelastusvalmius	47
6.6.6 Suuronnettomuusvalmius ja ruuhkatilanteet.....	47
6.6.7 Valmiuden säätely.....	48
6.7 Pelastustoiminnan johtaminen	49
6.8 Pelastustoimen ohjeet ja suunnitelmat.....	50
6.9 Yhteistyö pelastustoiminnassa	51
7 PALVELUTASOPÄÄTÖS, TILANNEKESKUS.....	52
7.1 Tilannekeskuksen nykytilan kuvaus	52
7.2 Kehittämissuunnitelma PTP-kaudelle 2023	52
7.3 Tilannekeskuspalvelut ja toimintojen organisointi.....	54
8 PALVELUTASOPÄÄTÖS, VARAUTUMINEN JA VALMIUSSUUNNITTELU	56
8.1 Varautumisen nykytilan kuvaus	56
8.2 Kehittämissuunnitelma PTP-kaudelle 2023	56
8.3 Varautumisen ja valmiussuunnittelun organisointi ja tavoite.....	57
8.4 Kuntien valmiussuunnittelun ohjaus ja yhteistoiminta eri turvallisuustilanteissa	57
8.5 Koulutus	58
8.5.1 Poikkeusolojen suojeleorganisaation koulutus	58
8.6 Valmiusharjoitukset	58
8.7 Väestön suojaaminen.....	59
8.7.1 Väestönvaroitussjärjestelmät.....	59
8.7.2 Säteilynvalvonta	59

8.7.3 Väestönsuojat ja väestön evakuointi.....	60
8.8 Pelastustoiminnan johtaminen eri uhkamallien aikana (häiriötilanteet ja poikkeusolot)	60
8.8.1 Johtamistoiminta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa	60
8.8.2 Pelastuslaitoksen johtokeskus	60
8.8.3 Yhteydet kuntien ylläpitämiin poikkeusolojen suojelumuodostelmiin	61
8.9 Suojelumateriaali ja varaukset.....	61
8.9.1 Henkilöstö, kalusto- ja tilavaraukset.....	62
8.10 Varautumisen ja väestönsuojelun suunnitelmat	62
9 ALUEEN PELASTUSTOIMEN TUOTTAMAT MUUT PALVELUT	63
9.1 Ensivastetoiminta.....	63

1 YLEISTÄ

Palvelutasopäätös (jäljempänä myös PTP) on hyvinvointialueen pelastustoimen lakisääteinen päätös siitä, kuinka se järjestää pelastustoimen lakisääteiset ja palvelutasopäätöksessä sovitut muut tehtävät alueellaan. Keskeisen osan näistä palveluista muodostavat lakisääteiset tehtävät, joita ovat mm. pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta, turvallisuusviestintä, valvonta (palotarkastustoiminta) ja pelastustoiminta. Pelastustoimelle vapaaehtoisia tehtäviä ovat mm. ensihoitopalvelua tukeva ensivastetoiminta sekä kuntien varautumisen tukeminen.

1.1 Palvelutasopäätöstä koskeva lainsäädäntö ja ohjeet

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen laadintaa koskevat säädökset sisältyvät lakiin pelastustoimen järjestämisestä (613/2021, jäljempänä pelastustoimen järjestämislaki). Palvelutason mitoittamista on käsitelty lain 3 ja 6 §:ssä. Palvelutasosta päättämistä, päätöksen sisältöä, voimassaoloaikaa, aluehallintovirastolle kuuluvaa palvelutason valvontaa sekä ministeriön norminanto-oikeutta koskevat kohdat sisältyvät lain 6 §:ään.

Pelastustoimen järjestämislakiin kirjatut säädökset ohjaavat palvelutasopäätöksen sisältöä vain karkealla tasolla. Päätöksen sisältöön ja esittämistapaan liittyvä tarkempi ohjaus esitetään pelastustoimen järjestämislain 6 §:n perusteella annettavassa sisäministeriön asetuksessa. Kyseinen asetus on vasta valmisteltavana, joten tämän palvelutasopäätöksen (PTP 2023) laatimisessa on säädösten ohella huomioitu pelastuslain (379/2011) 29 §:ään perustuva sisäministeriön ohje pelastustoimen palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta (SM:n julkaisu 17/2013).

1.2 Palvelutasopäätöksen tarkoitus

Palvelutasopäätökseen on kirjattu pelastustoimen palvelut, joita on lakisääteisesti tarjottava tai joita halutaan tarjota pelastuslaitosta ympäröivälle yhteiskunnalle. Palveluiden tasolla tarkoitetaan mm. palveluiden määrää ja laatua sekä palveluiden sijaintia, viiveitä ja maksullisuutta kuvaavia tekijöitä.

Palvelutasopäätös on työkalu pelastustoimen kehittämiseen, mutta sillä on myös informatiivinen tarkoitus. Niin yksittäiset ihmiset kuin myös alueen yritykset, laitokset ja yhteisöt voivat palvelutasopäätöksen avulla tarkastella pelastuslaitoksen tarjoamien palveluiden saatavuutta ja samalla arvioida palveluja täydentävien, omaehtoisten turvallisuusjärjestelyjen tarvetta omassa ympäristössään.

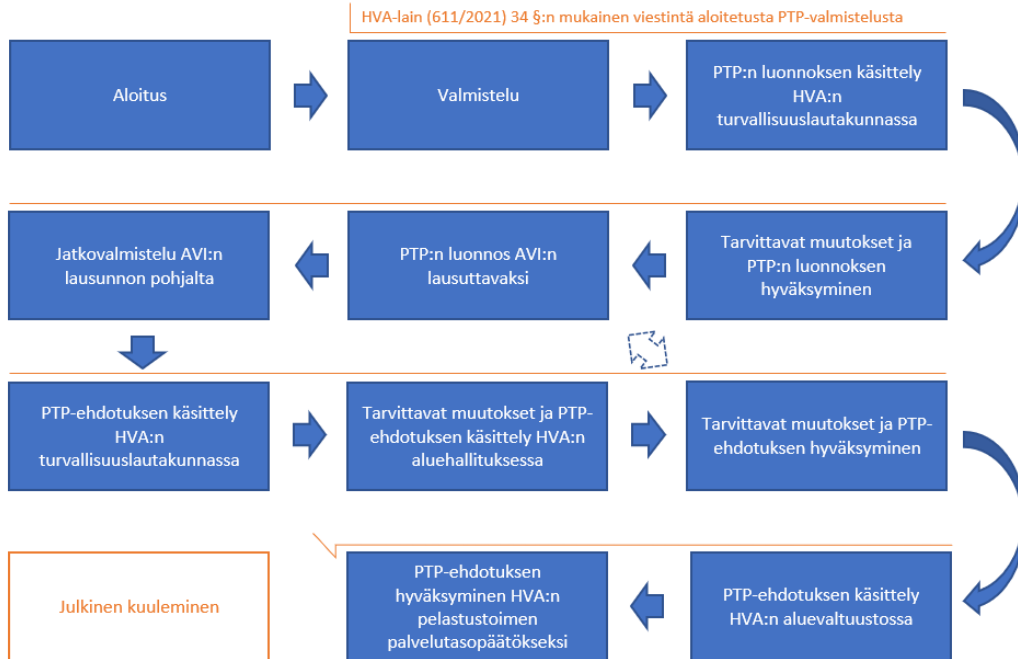
1.3 Palvelutasopäätösprosessi ja palvelutasosta päättäminen

Palvelutasopäätösprosessia määrittelee pelastustoimen lainsäädäntö, mutta myös hyvinvointialueen hallintosääntö (hyv. 1.3.2022). Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännössä turvallisuuslautakunnan tehtävänä on valmistella aluehallitukselle ja aluevaltuustolle esitys pelastustoimen palvelutasopäätökseksi. Käytännön valmistelutyö tehdään pelastustoimen henkilöstön keskuudessa virkatyönä.

Ensimmäisessä vaiheessa valmistellaan PTP-luonnos, joka tuodaan turvallisuuslautakunnan käsiteltäväksi. Luonnokseen tehdään turvallisuuslautakunnan tarpeelliseksi katsomat lisäykset ja korjaukset, jonka jälkeen luonnos lähetetään pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 6 §:n mukaisesti AVI:n lausuttavaksi. PTP-luonnoksen ja AVI:n lausunnon pohjalta valmistellaan turvallisuuslautakunnassa käsiteltävä PTP-ehdotus. PTP-ehdotukseen tehdään turvallisuuslautakunnan tarpeelliseksi katsomat tarkistukset, jonka jälkeen ehdotus tuodaan aluehallituksen käsiteltäväksi. Jos aluehallituksen edellyttämällä muutoksilla tarkistettu PTP-ehdotus poikkeaa merkittävästi PTP-luonnoksesta, käydään keskeisistä muutoksista keskustelu AVI:n kanssa. Asiakirjaan tehdään vielä viimeiset tarpeelliset tarkistukset, jonka jälkeen PTP-ehdotus tuodaan pelastustoimen järjestämislain 6 §:n mukaisesti hyvinvointialueen aluevaltuuston hyväksyttäväksi.

Aluevaltuuston päätöksestä voi valittaa hyvinvointialuelain (611/2021) 140 §:n mukaisella aluevalituksella, jonka vuoksi palvelutasopäätöstä koskevat kokousasiakirjat on asetettava julkisesti nähtäväksi.

Palvelutasopäätös on asiakirja, jossa mm. päätetään pelastustoimen palveluiden saatavuudesta pelastustoimialueella. Päätöksen valmistelun aloittamisesta ja työn etenemisestä on viestittävä hyvinvointialuelain 34 §:n periaatteiden mukaisesti.

Kaavio. Palvelutasopäätösprosessi

1.4 Palvelutasopäätöksen voimassaoloaika

Hyvinvointialueet ja myös hyvinvointialueen pelastustoimi aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta alkaen. Valtakunnallisten linjausten mukaan hyvinvointialueen pelastustoimen ensimmäinen palvelutasopäätös laaditaan vuoden 2023 aikana. Koska Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella yhdistyy kaksi pelastuslaitosta, on nähty tarpeelliseksi laatia palvelutasopäätös myös vuodelle 2023. Tämä palvelutasopäätös sisältää keskeisimmät linjaukset, joiden mukaisesti Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimi järjestetään vuonna 2023. Yksityiskohtaisempi, vuoden 2024 alusta alkaen voimaan tuleva palvelutasopäätös laaditaan vuoden 2023 aikana.

Pelastustoimen järjestämislain 6 § edellyttää palvelutasopäätöksen laatimista määräajaksi. Lain perustelu-muistion (HE 241/2020 vp) mukaan on tarkoitus, että palvelutasopäätöksen voimassaoloaika noudattelisi valtuustokausia siten, että palvelutasopäätös laadittaisiin aina uuden aluevaltuuston aloittaessa toimintansa. Edellisestä poiketen tämä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös on laadittu vain vuotta 2023 varten ja on siten voimassa 1.1.2023-31.12.2023.

Päätös palvelutasopäätöksen 2023 voimassaoloajasta:

- Tämä palvelutasopäätös on voimassa 1.1.-31.12.2023.

1.5 Valtakunnalliset strategiset päämäärät

Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet on esitetty vuonna 2016 julkaistussa strategiassa Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – pelastustoimen strategia vuoteen 2025. Strategia nostaa esille seuraavat tavoitteet:

1. Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.
2. Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan.
3. Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteensovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.
4. Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.
5. Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta.
6. Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja.
7. Henkilöstö voi hyvin.

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 8 §:n mukaan Valtioneuvosto vahvistaa joka neljäs vuosi pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Hyvinvointialueiden pelastustoimea koskevat, vuosien 2023-2026 strategiset tavoitteet, olivat lausuttavana tätä palvelutasopäätöstä laadittaessa. Valtioneuvoston päätöksellä vahvistettavat pelastustoimen strategiset tavoitteet ovat lausuntoaineiston mukaan seuraavat:

1. Hyvinvointialueen pelastustoimi on organisoitu itsehallinnon tarpeet huomioiden siten, että pelastustoimen palvelutaso on turvattu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti alueellisesti sekä valtakunnallisesti.
2. Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.
3. Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.
4. Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.
5. Pelastustoimella on kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua.
6. Pelastustoimen kansallinen kehittäminen perustuu tiedolla johtamiseen ja kansallisesti yhtenäiseen tiedonhallintaan.
7. Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.
8. Pelastustoimen henkilöstöresurssien riittävyys, osaaminen ja hyvinvointi on varmistettu.
9. Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä.

Vuonna 2021 julkaistu Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta korostaa tavoitteita, joiden mukaan päämääränä on kaikkien turvallisuus ja toisaalta se, että turvallisuus kuuluu kaikille. Selonteon toimenpiteissä korostuvat mm. seuraavat tavoitteet:

- Suomen sisäisen turvallisuuden politiikka perustuu ensisijaisesti ennaltaehkäisyyn. Mahdollisimman moni tapaturma, onnettomuus, rikos ja muu häiriö pyritään estämään ennalta.
- Turvallisuusongelmien juurisyihin vaikutetaan tehokkaasti erityisesti muilla kuin turvallisuusviranomaisten toimilla korostaen ja kehittäen ihmisten ja yhteisöjen omatoimisuutta.
- Hälytyspalvelumme toimivat ja luottamus viranomaisiin ja viranomaistoimintaan on korkea kaikissa väestöryhmissä.

Päätös valtakunnallisten tavoitteiden huomioimisesta:

- Pelastustoimea ohjaavat valtakunnalliset strategiat ja tavoitteet huomioidaan palvelutasopäätöstä laadittaessa.

1.6 Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen strategiset päämäärät

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitosta varten ei ole vielä laadittu pelastustoimen omaa strategiaa. Strategia on tarkoitus laatia vuoden 2023 aikana siten, että sen pohjana ovat mm. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia 2023-2030, valtakunnallinen Pelastustoimen strategia vuoteen 2025, Valtioneuvoston vahvistamat pelastustoimen strategiset tavoitteet vuosille 2023-2026 sekä pelastuslaitoksen omat tarpeet ja tavoitteet.

Päätös pelastuslaitoksen strategisista päämääristä:

- Palvelutasopäätöksen 2023 laatimisessa ja pelastuslaitoksen toiminnassa huomioidaan 2.5.2022 hyväksytyyn hyvinvointialueen strategian 2023-2030 painopisteet ja strategiset periaatteet, jotka ovat otsikkotasolla seuraavat: Ihmistä varten, Vaikuttavasti yhdessä, Parhaat osaajat ja Rohkeasti uutta.
- Pelastuslaitoksen strategia laaditaan vuoden 2023 aikana.

1.6.1 Pelastuslaitoksen palveluajatus

Pelastuslaitoksen palveluajatus tarkentuu vuoden 2023 aikana laadittavassa pelastustoimen strategiassa. Vuoden 2023 osalta palveluajatus on seuraava:

Pelastuslaitos edistää yksilöiden ja yhteisöjen omatoimista valmiutta ehkäistä onnettomuuksia ja toimia oikein onnettomuustilanteessa sekä tuottaa laadukkaat ja monipuoliset pelastustoimen palvelut joustavasti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

1.6.2 Pelastuslaitoksen arvot

Pelastuslaitoksen toiminnassa noudatetaan hyvinvointialueen strategian mukaisia arvoja, jotka on kirjattu otsikkotasolla seuraavasti:

- Näemme ihmisen
- Kohtaamme ammattitaidolla
- Edelläkävijä vaikuttavuudessa

Pelastuslaitoksen toiminnassa noudatetaan myös pelastustoimialan yhteisiä arvoja, jotka ovat otsikkotasolla seuraavat:

- Inhimillisesti
- Ammatillisesti
- Luotettavasti

Pelastuslaitoksen arvot tarkentuvat vuoden 2023 aikana laadittavassa pelastustoimen strategiassa.

1.6.3 Pelastuslaitoksen kriittiset menestystekijät

Pelastuslaitoksen kriittiset menestystekijät tarkentuvat vuoden 2023 aikana laadittavassa pelastustoimen strategiassa. Vuoden 2023 osalta kriittiset menestystekijät ovat:

- Pelastustoimen palveluiden hallittu siirtäminen hyvinvointialueelle ja toiminnan vakiinnuttaminen.
- Ajantasainen kokonaiskuva yhteiskunnan ja hyvinvointialueen riskeistä.
- Tehokas onnettomuuksien ja niiden seurausten ehkäisy kaikilla pelastuslaitoksen käytettävissä olevilla, sekä yhteistyöverkostojen mahdollistamalla riskienhallintakeinoilla.

- Kyky tuottaa lainsäädännön ja palvelutasopäätöksen edellyttämät pelastustoimen palvelut kaikissa turvallisuustilanteissa.
- Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö sekä toiminnan edellyttämä nykyaikainen kalusto, varusteet, toimitilat ja ICT-ympäristö.
- Riittävät taloudelliset resurssit ja henkilöstöresurssit.

2 EDELLISEN PALVELUTASOPÄÄTÖSKAUDEN SEKÄ UHKIEN JA RISKIEN ARVIOINTI

Palvelutasopäätöksen sisältöä ohjaa pelastustoimen järjestämislain 4 ja 6 §:n vaatimukset sekä SM:n ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta. SM:n ohjeen mukaan palvelutasopäätöksen tulee perustua meneillään olevan palvelutasokauden arvioinnin, uhkien arvioinnin ja edellisen kauden kehittämissuunnitelman pohjalta tehtyihin johtopäätöksiin.

2.1 Meneillään olevan palvelutasokauden arviointi

Jokilaaksojen ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitokset yhdistyvät 1.1.2023 Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokseksi. Kummallakin pelastuslaitoksella on ollut säädösten, pelastustoimialueen tarpeiden ja ajantasaisten riskianalysien pohjalta laaditut palvelutasopäätökset.

Pelastuslaitosten palvelut ovat olleet suuressa kuvassa lainsäädännön edellyttämällä tasolla ja palveluihin ollaan yleisesti tyytyväisiä. Merkittävimpinä haasteina ovat olleet alueellisesti kattavan pelastustoiminnan toimintavalmiuden järjestäminen ja ajoittain henkilöstön saatavuus. Toimintavalmiuden haasteet liittyvät osin toimintavalmiuden järjestämistavan muutoksiin (päivystys – varallaolo), osin vaikeuksiin tavoittaa riskialueita pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen edellyttämässä aikarajoissa. Henkilöstön saatavuuteen ja riittävyteen liittyviä vaikeuksia on ollut pelastuslaitosten onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden sekä osin pienempien paloasemien pelastustoiminnan palveluiden järjestämisessä.

Pelastuslaitosten toimitilat, kalusto, varusteet, ICT-ympäristö sekä taloudelliset resurssit ovat olleet pääosin pelastuslaitosten tarpeiden mukaisia. Kummallakin pelastuslaitoksella on toimitilatarpeita (paloasemat), joita on vietävä eteenpäin myös hyvinvointialueiden pelastustoimen käynnistymisen jälkeen.

Pelastuslaitosten toiminta perustuu lainsäädäntöön ja palvelutasopäätösten määrittelyihin, mutta laitosten välillä on toiminnallisia eroja, joita on yhteensovitettava tässä ja tulevissa palvelutasopäätöksissä. Meneillään olevan palvelutasopäätöskauden arviointia käsitellään tarkemmin palvelualuekohtaisissa teksteissä.

Covid-19

Covid-19-pandemia ja sen leviämisen ehkäisemiseksi tehdyt toimet heikensivät merkittävästi turvallisuusviestinnän ja osin myös valvonnan toteutumia vuosien 2020-2022 aikana. Pandemialla ei ollut merkittävää vaikutusta kiireellisen pelastustoiminnan palveluiden saatavuuteen.

2.2 Uhkien ja riskien arviointi

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut merkittävästi keväällä 2022 Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Uusi turvallisuustilanne korostaa mm. maanpuolustukseen, rajaturvallisuuteen, huoltovarmuuteen, väestönsuojeluun ja muiden yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamiseen sekä yhteiskunnan resilienssiin liittyviä valmiuksia. Arjen turvallisuustiedot ja -taidot sekä vastuunotto omasta ja lähimmäisten turvallisuudesta yhdessä turvallisuusviranomaisten kanssa, luovat hyvän pohjan selviytyä myös vakavammista kriisitilanteista. Turvallisuusympäristön muutosten myötä valtakunnallinen tavoite: Suomi on maailman turvallisimaa maa, on entistä enemmän ajankohtainen.

Pelastustoimen järjestämislain 3 ja 6 §:n mukaan pelastustoimen palvelutaso on mitoitettava alueella esiintyviä onnettomuusuhkia ja tarpeita vastaavaksi. Palvelutasoa määritettäessä on huomioitava myös pelastustoimialueella esiintyvät kansallisesti merkittävät riskit, pelastustoimen kansalliset ja kansainväliset yhteistoimintatarpeet, poikkeusolojen tilanteet sekä valtioneuvoston määrittämät valtakunnalliset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle.

Onnettomuusuhkien arvioimisen menetelmäohjeena on sisäministeriön ohje pelastustoimen toimintavalmiuden suunnittelusta (SM:n julkaisu 21/2012). Kyseiseen toimintavalmiushyönteeseen perustuvat mm. onnettomuusuhkien tarkastelutapa ja vaatimukset riskialueiden tavoittamiselle. Ohje määrittelee lisäksi perusteita pelastustoiminnan muodostelmille, niiden hälyttämiseksi ja johtamiselle. Toimintavalmiushyönteeseen

ja sen vaikutusta pelastustoiminnan mitoittamiseen on käsitelty tarkemmin riskianalyyssissä sekä palvelutasopäätöksen pelastustoimintaa koskevassa osassa.

Pelastustoimen järjestämislain tarkoittama onnettomuusuhkien arviointi esitetään pelastustoimialueen riskianalyyssissä. Riskianalyysi sisältää mm. kattavan kuvauksen pelastuslaitoksen toimintaympäristöstä, onnettomuusriskeistä ja pelastuslaitoksen käytettävissä olevista riskienhallintakeinoista. Riskianalyysi käsittelee onnettomuusriskejä sekä onnettomuuskehityksen ilmiöitä ja trendejä päivittäisistä onnettomuuksista aina suuronnettomuuksiin ja poikkeusolojen tilanteisiin saakka. Riskianalyyssissä on myös arvioitu pelastuslaitoksen toimintakykyä onnettomuusriskeihin nähden sekä toimintavalmiuteen liittyviä kehittämistarpeita.

Päätös uhkien ja riskien arvioinnista

- Vuoden 2023 palvelutasopäätöksen riskiperustana käytetään Jokilaaksojen pelastuslaitoksen 3.2.2020 hyväksyttyä riskianalyyssiä ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen 9.9.2020 hyväksyttyä riskianalyyssiä. Uusi, koko pelastustoimialuetta koskeva riskianalyysi laaditaan vuoden 2024 alusta voimaan tulevaa palvelutasopäätöstä varten.
- Pelastustoiminnan toimintavalmiuden määrittämisen perustana käytetään uusinta käytettävissä olevaa, regressiomallin avulla laadittua riskialuejakoa, jota täydennetään riskiruudun määrittävillä onnettomuuksilla (ks. SM:n ohje pelastustoimen toimintavalmiuden suunnittelusta).
- Normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisen perustana käytetään normaaliajan uhkamallia. Yksityiskohtaisemmat poikkeusolojen riskit selvitetään yhteistyössä sotilasviranomaisten ja muiden yhteistoimintaviranomaisten kanssa. Poikkeusolojen uhkakuvat esitetään pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa.
- Uhkamallit ja riskianalyytit luodaan siten, että ne ovat tietojen asiasisältö huomioden eri viranomaisten hyödynnettävissä.
- Palvelutasopäätöksen ja pelastuslaitoksen palvelutuotannon perustana olevaa riskianalytiikkaa sekä toimintaympäristön ja onnettomuuskehityksen seuranta (PELL 43 §) tehdään pelastuslaitoksen TKIO-palveluissa, jossa toimintaa varten on varattu 1 htv.

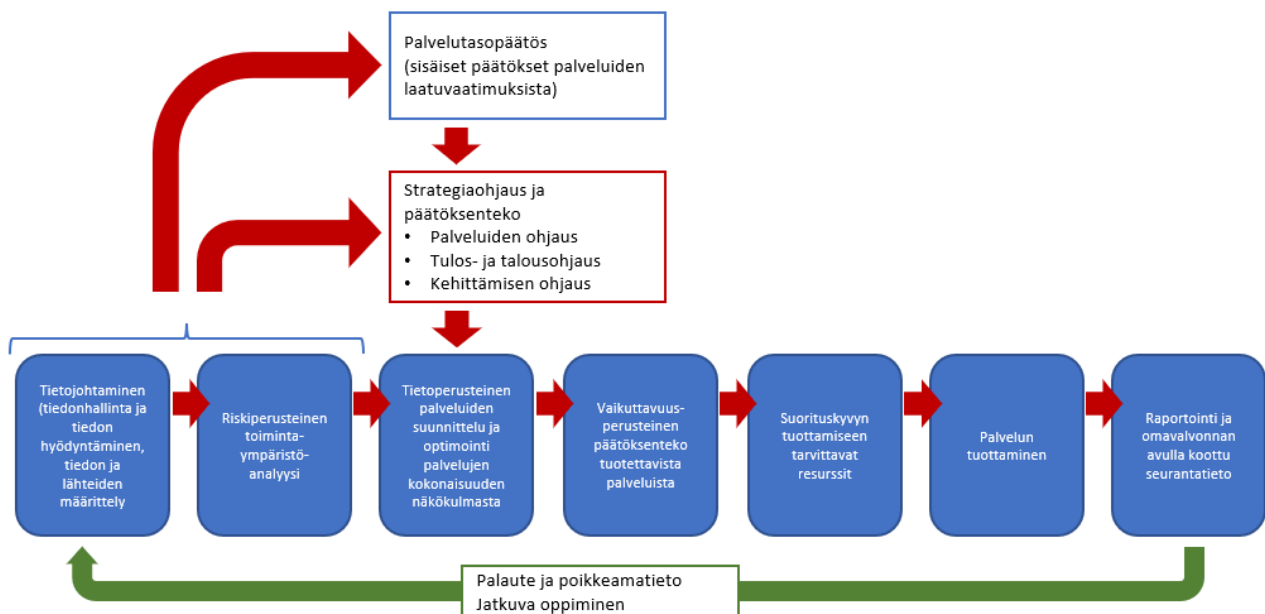
Onnettomuusuhkia ja niihin varautumista käsitellään useissa valtakunnallisissa selonteoissa, ohjelmissa ja strategioissa, jotka on pyritty huomioimaan sekä riskianalyyssissä että palvelutasomärittelyssä. Kyseisiä asiakirjoja ovat mm.

- Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (VN, 2021:48)
- Pelastustoimen strategia 2025 (SM, 2016:18)
- Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki (SM, 2019:33)
- Kansallinen riskiarvio (SM, 2019:5)
- Pohjois-Pohjanmaan alueellinen riskiarvio (11.12.2018)
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (VN:n periaatepäätös 2.11.2017)
- Suomen kyberturvallisuusstrategia 2019 (VN:n periaatepäätös 3.10.2019)
- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn ohjelma 2021-2030 (STM, 2020:33)
- Kokonaisresilienssi ja turvallisuus (VN, 2019:17)
- Paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset (SM, 2019:2)
- Alueellista turvallisuussuunnittelua ja varautumista tukeva seuranta-, arviointi- ja ennakointimalli (VN, 2020:21)

2.3 Palvelutason seuranta ja johtopäätökset

Pelastuslaitoksen palvelualueet ovat velvollisia huolehtimaan palvelutasopäätöksessä päätetyn palvelutuotannon toteutumisesta. Palvelutason seuranta tehdään palvelualueilla sekä keskitetysti osana pelastuslaitoksen omavalvontaohjelmaa. Osassa palvelutuotantoa, kuten pelastustoiminnassa, palveluiden toteutumisen seuranta on oltava reaaliaikaista. Seurannalla varmistetaan, että kiireellinen avunsaanti toteutuu. Määrävälein tehtävä kattavampi seuranta ja raportointi tehdään osana toiminnallisten ja taloudellisten tulosten raportointia. Raportointitaajuus toteutetaan hyvinvointialueen konsernipalveluissa ja/tai turvallisuuslautakunnassa määritettävällä tavalla lähtökohtaisesti neljännesvuosittain.

Riittävän palvelutason tuottamisessa havaitut ongelmat johtavat poikkeamatietoon ja korjaaviin toimenpiteisiin pelastustoimen omavalvontamallin periaatteiden mukaisesti. (ks. kuva alla)

Kuva. Pelastustoimen omavalvontamalli, Pelastustoimen kumppanuusverkosto 2021 (muokattu)

3 POHJOIS-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUEEN PELASTUSTOIMI

Hyvinvointialueiden perustamisesta annetun toimeenpanolain (616/2021) 4 §:n ja pelastustoimen järjestämisestä annetun järjestämislain (613/2021) 1 §:n mukaan, julkisoikeudellisina yhteisinä toimivat hyvinvointialueet vastaavat pelastustoimen tehtävien järjestämisestä.

Hyvinvointialueista, niihin kuuluvista kunnista ja hyvinvointialueiden nimistä säädetään toimeenpanolain (616/2021) 6-7 §:ssä. Sen mukaisesti Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueeseen ja samalla Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueeseen kuuluvat seuraavat kunnat:

Alavieska, Haapajärvi, Haapavesi, Hailuoto, Ii, Kalajoki, Kempele, Kuusamo, Kärsämäki, Liminka, Lumijoki, Merijärvi, Muhos, Nivala, Oulainen, Oulu, Pudasjärvi, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Raahel, Reisjärvi, Sievi, Siikajoki, Siikalatva, Taivalkoski, Tyrnävä, Utajärvi, Vaala ja Ylivieska. Nimi, Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos, on johdettu suoraan pelastustoimialueen nimestä.

Kartta: Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialue

3.1 Pelastustoimen organisointi

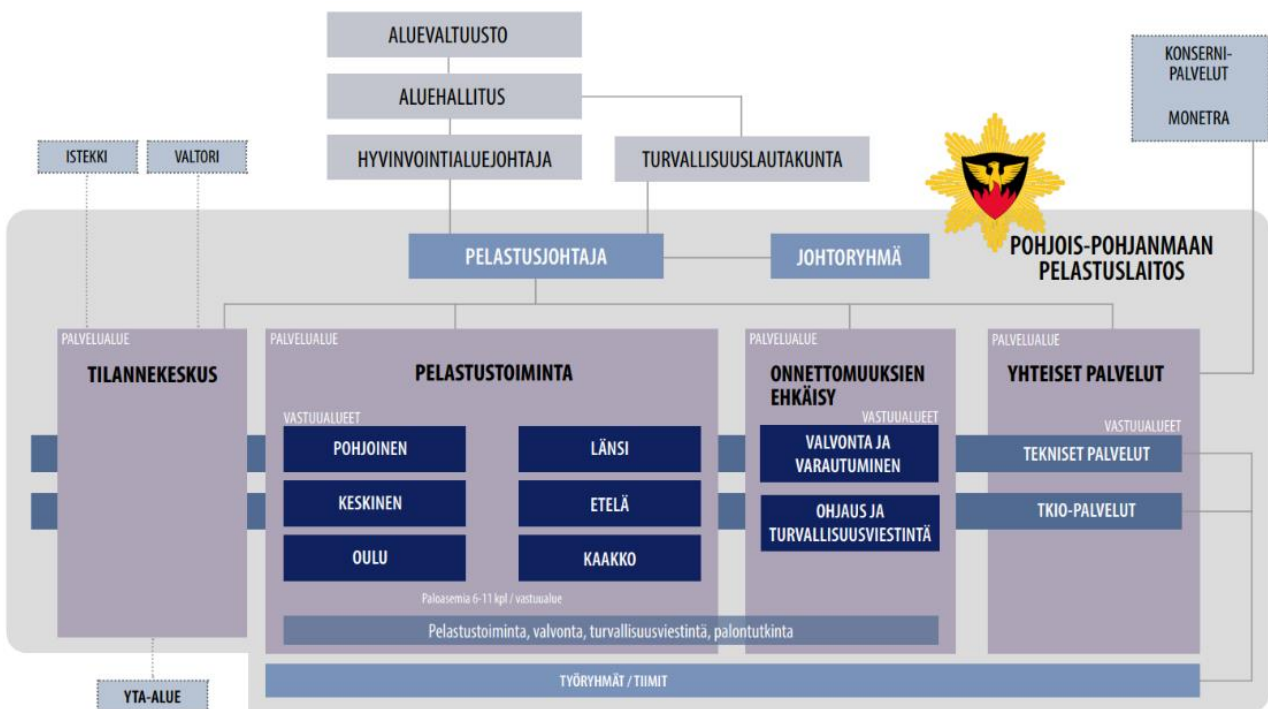
Hyvinvointialueen pelastustoimen organisoinnin perusteet on määritetty hyvinvointialueen hallintosäännössä. Hallintosäännön mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos on osa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuekonsernia ja organisaatiossa rinnakkainen toimiala Sote-palveluille.

Hyvinvointialuekonsernissa ylintä päätäntävaltaa käyttävät aluevaltuusto, -hallitus ja hyvinvointialuejohtaja. Aluehallitus päättää hyvinvointialuejohtajan esityksestä mm. pelastustoimen toimialuejohtajasta. Aluehallitus päättää hyvinvointialuejohtajan ja pelastustoimen toimialuejohtajan esityksestä myös pelastustoimen toimialuetta varten perustettavista viroista ja toimista sekä toimialueen palvelualueista. Palvelualueiden alaisista vastuualueista päättää toimialuejohtajan esityksestä hyvinvointialuejohtaja. Vastuualueita pienemmistä vastuuyksiköistä päättää palvelualuejohtajan esityksestä toimialuejohtaja.

Hyvinvointialuekonsernin toimikunnista turvallisuuslautakunnan tehtävänä on mm. seurata ja arvioida pelastuslaitoksen palveluiden lainmukaisuutta, vaikuttavuutta ja palvelutason toteutumista.

Edellä kuvattujen periaatteiden mukaisesti pelastustoimen toimialuetta (pelastuslaitosta) johtaa pelastustoimen toimialuejohtaja (pelastusjohtaja). Toimiala on jaettu neljään palvelualueeseen, jotka ovat: Tilannekeskus, pelastustoiminta, onnettomuuksien ehkäisy ja yhteiset palvelut. Palvelualueita johtavat pelastuspäällikkö nimikettä käyttävät palvelualuejohtajat. Pelastustoiminnan vastuualue on jaettu kuuteen vastuualueeseen (johtaa palopäälliköt), onnettomuuksien ehkäisy kahteen vastuualueeseen (johtaa paloinsinöörit) ja yhteiset palvelut kahteen vastuualueeseen (johtaa kehittämisspäällikkö ja tekninen päällikkö). Pelastuslaitoksen henkilöstö- ja taloushallinnon palvelut sekä viestinnän palvelut tuotetaan hyvinvointialueen konsernipalveluiden kautta. Pelastuslaitoksen monijäsenisenä toimielimenä ja samalla pelastuslain (379/2011) 26 §:n mukaisena pelastusviranomaisena toimii aluehallitus (hallintosääntö, 12 §).

Hyvinvointialueella noudatetaan yksijohtajajärjestelmää. Kunkin organisaatiotason johtajalla ja esihenkilöllä on toiminnallinen ja taloudellinen kokonaisvastuu johtamastaan toiminnasta.

Kaavio: Pelastuslaitoksen hallinnollinen organisaatio

3.2 Pelastustoimen henkilöstö

Pelastuslaitoksen henkilöstö jakaantuu päätoimiseen henkilöstöön ja sopimushenkilöstöön. Sopimushenkilöstöä käytetään pelastuslain 25 ja 51 §:n periaatteiden mukaisesti erityisesti pelastustoiminnassa, mutta myös turvallisuusviestinnässä.

Pelastuslain (379/2011) 26 §:n tarkoittamia alueen pelastustoimen pelastusviranomaisia ovat pelastusjohtaja, hyvinvointialueen aluehallitus (hallintosääntö, 12 §) sekä pelastusjohtajan määräämät pelastusviranomaisina toimivat viranhaltijat (hallintosääntö, 34 §).

3.2.1 Päätoiminen henkilöstö

Palvelutasopäätösluonnosta kirjoitettaessa pelastuslaitoksen hallinnollinen organisaatio on hyväksytty, mutta palvelualuekohtaiset organisaatiot olivat vielä kesken. Vain johtavien viranhaltijoiden virat on perustettu ja rekrytoinnit toteutettu. Päätoimista henkilöstöä koskevat tekstit tarkentuvat myöhemmin.

Pelastuslaitoksen päätoimiselle henkilöstölle perustettavista viroista ja toimista päättää pelastusjohtajan osalta hyvinvointialueen aluevaltuusto ja muun henkilöstön osalta pelastusjohtajan esityksestä aluehallitus. Pelastuslaitoksen päätoimisen henkilöstön kokonaismäärä tulee olemaan noin 350 henkilöä, joka on vastaava kuin yhdistyvien pelastuslaitosten henkilöstömäärä vuonna 2022. Henkilöstö jakaantuu palvelualueille siten, että tilannekeskuksen henkilöstömäärä on kolme henkilöä, pelastustoiminnan noin 300 henkilöä, onnettomuuksien ehkäisyn 24 henkilöä ja yhteisten palveluiden noin 21 henkilöä. Hyvinvointialueen konsernipalveluissa on lisäksi noin 9 htv:n työpanos, joka kohdistuu pelastustoimen henkilöstö- ja taloushallintoon. Henkilöstön sijoittuminen palvelualueille ei kerro koko toimenkuvaa, koska osalla henkilöstöä toimenkuvaan kuuluu usean palvelualueen tehtäviä. Esimerkiksi osa palotarkastajista voi mahdollisesti osallista pelastustoiminnan tehtävien suorittamiseen.

Päätös päätoimisesta henkilöstöstä

- Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen päätoimisen henkilöstön kokonaismäärä noudattelee pääosin yhdistyvien laitosten henkilömäärää.
- Riittävällä henkilöstömäärällä ja henkilöstön osaamisella varmistetaan pelastustoimen palveluiden toteutuminen lainsäädännön ja palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Päätoimisen henkilöstön työaikamuoto määräytyy tehtävän mukaan. Onnettomuuksien ehkäisyn ja yhteisten palveluiden palvelualueilla sekä ylemmän päällystön osalta myös tilannekeskuksen ja pelastustoiminnan palvelualueilla noudatetaan yleisesti KVTES:n mukaista toimisto- tai yleistyöaikaa. Kiireelliseen pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön työaika on vuorotyötä.

Päätoimisen henkilöstön työaikamalleissa on pelastuslaitoskohtaisia eroavaisuuksia. Vuoden 2023 aikana noudatettavasta työaikamallista päätetään ja työaikamallin edellyttämät poikkeusluvut haetaan syksyn 2022 aikana. Työaikamalleihin liittyvät eroavaisuudet pyritään poistamaan siten, että yhdenmukaiset työaikamallit ovat käytössä vuoden 2024 alusta alkaen.

Pelastustoimen päätoimisen henkilöstön määrässä ja kelpoisuudessa noudatetaan pelastuslain ja -asetuksen vaatimuksia sekä pelastusalan ao. ohjeita. Näistä merkittävimpiä ovat Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012), Pelastussukellusohje (SM 48/2007) sekä ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (SM 5/2016). Jos kelpoisuusvaatimukset edellyttävät paikallisten olosuhteiden perusteella tarkennuksia, päättää niistä päätoimisen henkilöstön osalta HVA:n aluehallitus (pelastusjohtajan esityksestä) tai pelastusjohtaja.

Henkilöstömitoituksesta sekä tämän palvelutasopäätöksen vaikutuksesta henkilöstömäärään on kerrottu tarkemmin palvelualuekohtaisissa teksteissä. (kohdat 4, 5 ja 6).

3.2.2. Sopimushenkilöstö

Päätoimisen henkilöstön ohella, sopimushenkilöstö muodostaa keskeisen osan pelastuslaitoksen henkilöstöstä. Sopimushenkilöstön työpanos kohdentuu pääasiassa pelastustoimintaan, mutta sopimushenkilöstöllä on merkittävä rooli myös mm. turvallisuusviestinnän järjestämisessä. Valmius kiireelliseen pelastustoimintaa perustuu suurimmassa osassa pelastustoimialuetta sopimushenkilöstön käyttöön.

Pelastuslaitoksen sopimushenkilöstö jakaantuu sivutoimiseen sopimushenkilöstöön (henkilökohtainen sopimus hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa) ja sopimuspalokuntien henkilöstöön (henkilöstö, joka on liittynyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen tehneeseen palokuntayhdistykseen ts. sopimuspalokuntaan).

Yhdistyvien pelastuslaitosten sopimushenkilöstön kokonaismäärä oli kesällä 2022 yhteensä noin 836 henkilöä, josta noin 476 henkilöä on tehnyt henkilökohtaisen työsopimuksen pelastuslaitoksen kanssa ja noin xxx on liittynyt sopimuspalokuntaan. Sopimushenkilöstön määrä vaihtelee kuukausittain jonkin verran.

Pelastustoimelle tuotettavasta palvelusta, siitä maksettavasta korvauksesta, yhdistystoiminnan tukemisesta ja muista menettelytavoista on sovittu pelastuslaitoksen ja sopimushenkilöstön välisessä aluesopimuksessa sekä palokunta- ja yhdistyssopimuksissa. Nämä sopimukset siirretään sopimushenkilöstön, yhdistyvien pelastuslaitosten ja hyvinvointialueen välisellä siirtosopimuksella hyvinvointialueen pelastustoimelle. Siirtosopimus on hyväksytty Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen väliaikaisessa valmistelutoimielimessä 21.2.2022.

Siirtosopimuksen perusteella Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle siirtyviä palokuntia- ja yhdistyksiä on sopimuspalokuntien (VPK) osalta 19 kpl ja sivutoimisen henkilöstön muodostamien palokuntayhdistysten (HSPK) osalta 17 kpl. Aluesopimusten sekä palokunta- ja yhdistyssopimusten yhtenäistäminen toteutetaan tulevien palvelutasopäätöskausien aikana. Sopimushenkilöstön määrään liittyvät tavoitteet on käsitelty tarkemmin pelastustoiminnan palvelualueita käsittelevässä kohdassa (kohta 5).

Päätös sopimuspalokuntatoiminnasta

- Pelastuslaitos käyttää sopimushenkilöstöä pelastustoimen palveluiden tuottamiseen pelastuslain 25 ja 51 §:n asettamissa rajoissa. Yhdistyvien pelastuslaitosten sekä sopimuspalokuntien ja palokuntayhdistysten väliset aluesopimukset, palokuntasopimukset ja yhdistyssopimukset siirretään hyvinvointialueen pelastustoimelle 21.2.2022 hyväksytyyn siirtosopimuksen periaatteiden mukaisesti. Pelastuslaitos pyrkii uusimaan palokuntasopimukset vuoden 2023 aikana yhteistyössä alueen sopimuspalokuntien kanssa.
- Sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytykset turvataan ja toimintaa kehitetään yhteistyössä sopimuspalokuntien ja palokuntayhdistysten kesken.

Sopimuspalokuntatoimintaan kuuluu myös palokuntanuorisotyö ja palokuntanaistyö. Nuoriso- ja/tai naisosastoja ei ole kaikilla palokuntayhdistyksillä, mutta toiminta on pelastustoimialueella merkittävää. Nuoriso-osastoilla on tärkeä merkitys sopimushenkilöstön käyttöön perustuvien hälytysosastojen henkilöstörekrytoinnissa. Suurella osalla hälytysosastoihin kuuluvista on nuoriso-osastotausta. Palokuntanaistoiminta monipuolistaa sopimuspalokuntatoimintaa ja tukee pelastustoiminnan ja pelastustoimelle kuuluvan turvallisuusviestinnän tehtävien suorittamista. Parhaimmillaan nuoriso- ja naispalokuntatyö muodostaa koko perheen palokuntaharrastuksen, joka tuottaa henkilöstöä hälytysosastoihin, tukee viranomaistoimintaa ja lisää turvallisuusasioissa oma-aloitteisten ja turvallisuuteen myönteisesti suhtautuvien henkilöiden määrää.

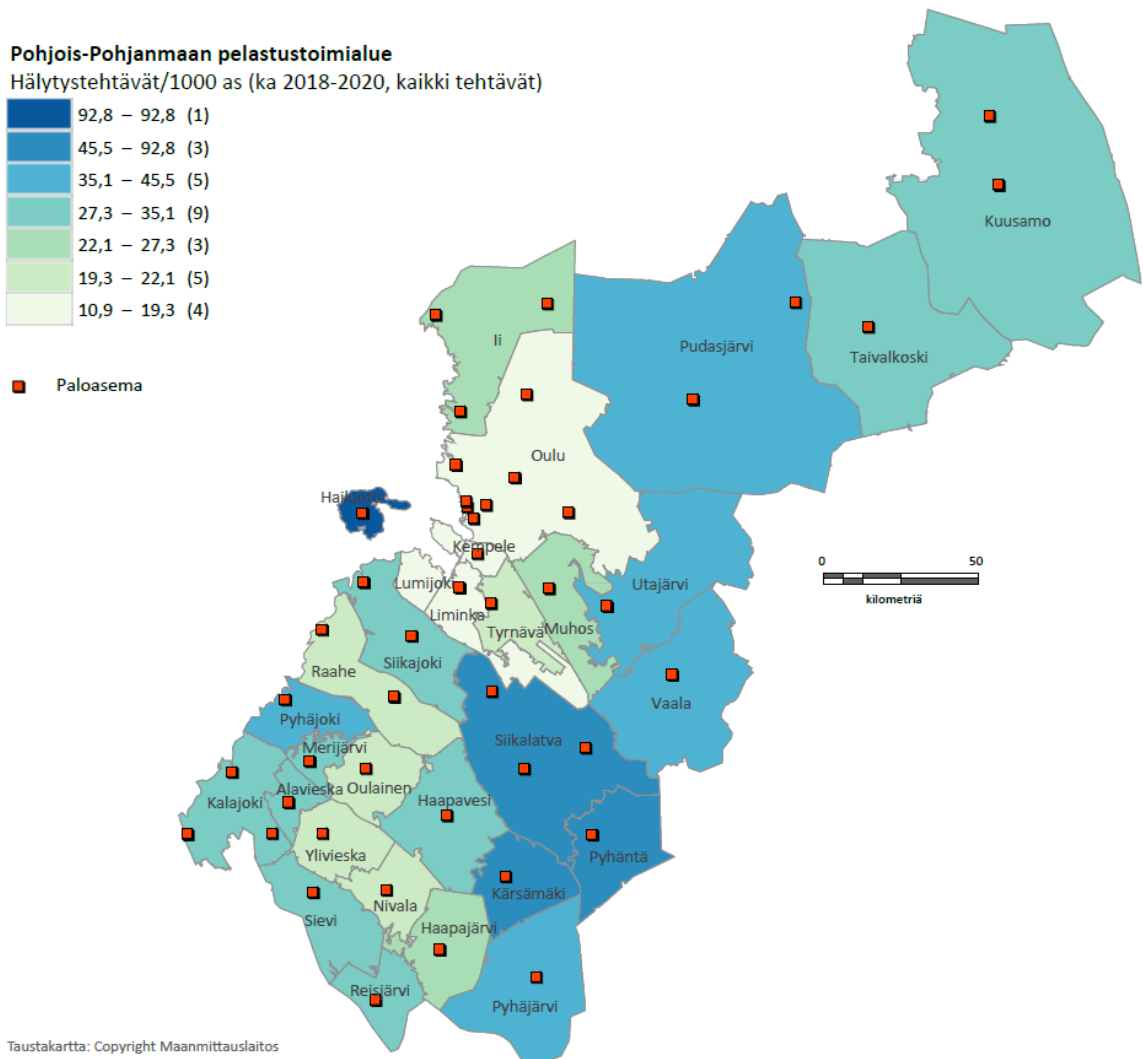

Päätös sopimuspalokuntatoimintaan kuuluvasta palokuntanuoriso- ja naisosastotoiminnasta

- Nuoriso- ja naisosastojen toimintaa kehitetään osana kokonaisvaltaista sopimuspalokuntatoiminnan kehittämistä.

3.3. Pelastuslaitoksen paloasemat

Pelastustoimen lakisäätelien palveluiden ja palvelutasopäätöksessä päätettävien muiden palveluiden järjestäminen edellyttää tarkoituksenmukaiset toimitilat. Pelastuslaitoksen toimitilat ovat yleisimmin paloasemia, joita on pelastustoimialueen jokaisen kunnan alueella Lumijokea lukuun ottamatta (yht. 46 kpl).

Kartta. Pelastustoimialueen paloasemaverkko v. 2022 (teemassa hälytystehtävien määrä kunnittain, tehtävät/1000 as, ka 2018-2020)

Pelastuslaitoksen toimitilat ovat suurelta osin tavanomaisia työpaikkatiloja, mutta niissä korostuvat pelastustoimen toimialaan liittyvät tarpeet. Toimitiloissa on oltava toimisto- ja sosiaalitilojen lisäksi kaluston ja varusteiden säilytys- ja huoltotilat, koulutus- ja harjoitustoiminnan edellyttämät tilat sekä osassa paloasemia myös johtamistilat. Toimitilaratkaisujen on tuettava Puhdas paloasema -toimintamallin toteutusta, jolla ehkäistään palo- ja kemikaalijäämille altistumista. Pelastustoiminnan valmiutta koskevat vaatimukset edellyttävät lisäksi, että toimitilojen sijainti, kalusto ja varusteet, henkilöstö ja henkilöstön valmius vastaavat alueen riskien ja uhkamallien mukaisiin vaatimuksiin (ks. tarkemmin kohdassa 6.3-6.6).

Turvallisuusviestinnän palveluiden näkökulmasta on tarpeen, että paloasema on helposti saavutettavassa paikassa ja pysäköintimahdollisuuksia on riittävästi. Toiminnan jatkuvuuden kannalta on lisäksi tärkeää, että toimitilaturvallisuus on asianmukaisessa kunnossa ja että toimitiloissa kyetään jatkamaan toimintaa kaikissa turvallisuustilanteissa.

Paloasemat ja muut pelastuslaitoksen toimitilat ovat yleisimmin alueen kuntien omistuksessa. Pelastuslaitos maksaa kiinteistöistä pääoma- ja ylläpitovuokraa. Maapohjasta vuokraa ei yleensä makseta.

Paloasemien rakentamista, laajentamista, peruskorjausta sekä muuta korjausta/huoltoa koskevat tarpeet määräytyvät kuten muissakin rakennuksissa. Pelastustoimen osalta merkittävänä tekijänä on kuitenkin paloaseman sijaintia ja toiminnan jatkuvuuden varmistamista koskevat tekijät. Pelastuslaitoksella on tällä hetkellä (kesä 2022) seuraavat merkittävät paloasemahankkeet menneillään:

- Raksilan paloaseman uudisrakennushanke. Valmistuu v. 2023 aikana.

PTP-kauden 2023 aikana on tarkoitus käynnistää/saada valmiiksi seuraavat paloasemia koskevat hankeselvitykset:

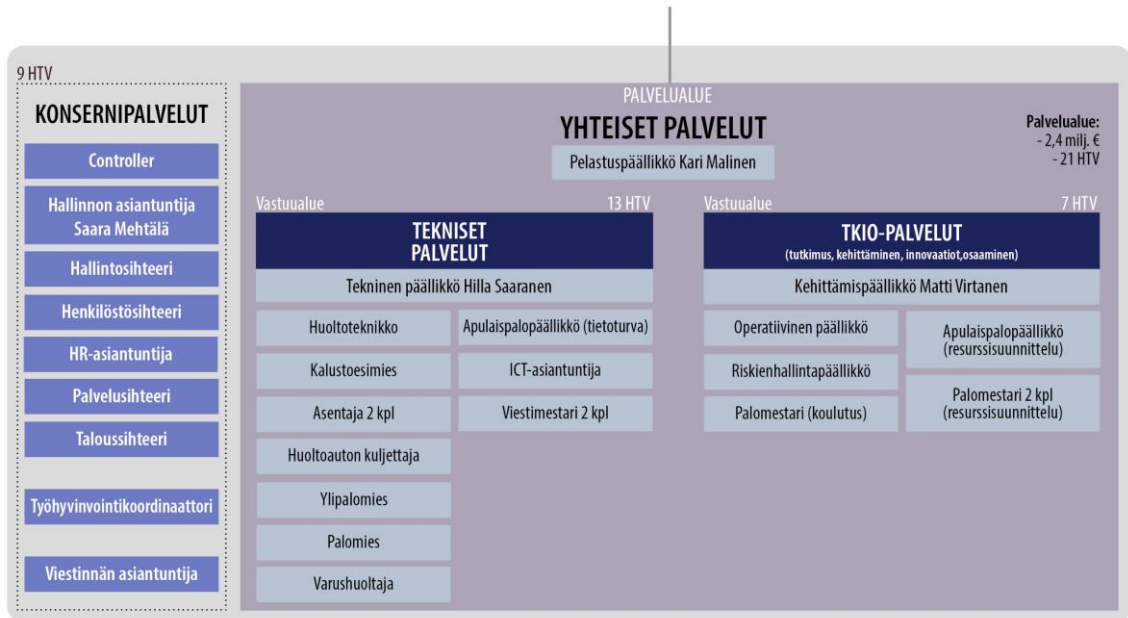
- Himangan, Iin, Kempeleen, Kiimingin, Kuusamon, Reisjärven Vaalan ja Vihannin paloasemia koskevat hankeselvitykset. Kyseeseen tulee lähinnä peruskorjausta tai uudisrakentamista koskevat selvitystyöt sekä Kempeleen, Kuusamon ja Vaalan paloasemien osalta myös paloaseman sijaintia koskeva selvitystyö.

Päätös pelastuslaitoksen toimitiloista

- Pelastuslaitoksen toimitiloina toimivat paloasemat. Paloasemien määrä on tarkoitus pitää PTP-kaudella 2023 vuoden 2022 lopun mukaisena.
- Riskiperusteinen ja alueen tarpeisiin perustuva paloasemaverkon tarkastelu tehdään vuoden 2023 aikana osana riskianalyysityötä. Paloasemaverkkoa koskevat päätökset tehdään vuoden 2024 alusta alkaen voimaan tulevassa palvelutasopäätöksessä.
- Paloasemien tarve ja sijainti määräytyy ensisijaisesti pelastustoiminnan tarpeiden mukaisesti. Valmiuden sijoittamista ohjaa mm. pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti tehty riskialuejako ja aikarajat, joiden puitteissa eri riskialueet on tavoitettava.
- Paloasemahankkeissa ja paloasemien ylläpidossa huomioidaan pelastustoimen tarpeiden lisäksi hyvinvointialueen ensihoitopalvelun tarpeet sekä mahdolliset muut synergiamahdollisuudet. Toimitilat tehdään yhteiskäyttötiloiksi, jos se on osapuolten palvelutuotantovaatimusten ja muiden tarpeiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista.
- Paloasemien ylläpidossa sekä uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa huomioidaan mm. palo- ja kemikaalijäämille altistumista ehkäisevä Puhdas paloasema -toimintamalli. Mallia noudatetaan siinä määrin, kuin se on paloasemakohtaisesti mahdollista ja kustannustehokkaasti järjestettävissä.

4 PALVELUTASOPÄÄTÖS, YHTEISET PALVELUT

Yhteisten palveluiden palvelualue tuottaa tukipalveluja pelastustoimen lakisääteisten tehtävien (onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta ja varautuminen) toteuttamista varten. Palvelualueen antama tuki kohdistuu mm. tiedolla johtamiseen, riskiperusteisuuteen, vaikuttavuuteen, seurantaan, hankintoihin, tekniikkaan, huoltoon, ICT-ympäristöön, työhyvinvointiin sekä palvelutuotannon kehittämiseen TKIO-palveluiden kautta. Yhteisten palveluiden palvelualue toimii matriisissa muuhun palvelutuotantoon nähden.

Kaavio. Yhteisten palveluiden palvelualueen alustava organisaatio (tarkentuu syksyn 2022 aikana)

4.1 Yhteisten palveluiden nykytilan kuvaus

Oulu-Koillismaan ja Jokilaaksojen pelastuslaitosten organisaatioissa yhteisiä palveluita ei ole siinä muodossa, kuin ne tulevat olemaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella. Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksella on ollut tukipalveluiden tulosalue, joka käytännössä on tuottanut hallinnon, talouden, HR:n ja tekniikan tukipalvelut, mutta esim. TKIO:n ja kehittämistoimintojen osalta organisaatiotasolla kuvattua selkeää palveluntuotantoa ei ole ollut. Selkein yhtenevyys löytyy tekniikan tukipalveluiden osalta. Jokilaaksojen pelastuslaitoksen osalta vastaaviksi tukipalveluiksi voidaan katsoa hallinnon, talouden ja HR:n palvelut, jotka on tuotettu pelastuslaitoksen hallinnollisista palveluista.

Jokilaaksojen pelastuslaitoksella on ollut kehittämistoiminnan palvelut, jotka ovat olleet osa pelastuslaitoksen johtamisen, ohjaamisen sekä hallinnon palveluita. Merkittävimpiä toimintoja ovat olleet osaamisen kehittäminen, viestintä, TKI-toiminta, oppilaitosyhteistyö sekä johtaminen, ohjaaminen ja kehittäminen yhteistoiminnassa pelastuslaitoksen tulosalueiden ja johtoryhmän sekä alan toimijoiden kanssa.

4.2 Kehittämissuunnitelma PTP-kaudelle 2023

Yhteisten palveluiden palvelualueen keskeisin tavoite PTP-kaudelle 2023 on saada vuoden 2023 alusta käynnistyvän Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen tukipalveluihin kuuluvat perustoiminnot käynnistettyä ja turvattua. Toiminnan käynnistämiseen liittyvät kahden pelastuslaitoksen toimintojen yhdenmukaistaminen, sulautuminen hyvinvointialueen toimintoihin ja käytäntöön vieminen ovat jo sinällään toiminnan kehittämistä ja tehostamista. Pidemmälle viety Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen yhteisten

palveluiden kehittämissuunnitelma laaditaan seuraavaa, vuoden 2024 alusta voimaan tulevaa palvelutasopäätöstä varten. Jatkokehitettäviin osa-alueisiin kuuluvat mm. toiminnan suorituskyvyn ja toteutumisen mittariston laatiminen sekä laadulla ja tiedolla johtamisen käytäntöön vieminen.

4.3 Talous-, HR- ja hallintopalvelut

Talous-, HR- ja hallintopalvelut tuotetaan pelastuslaitokselle hyvinvointialueen konsernipalveluiden toimesta. Yhteisten palveluiden palvelualue toimii linkkinä konsernipalveluiden ja pelastuslaitoksen organisaation välillä varmistaen talouteen, henkilöstöön ja hallintoon liittyvien palveluiden toimivuuden ja toteutumisen.

Päätös talous-, HR- ja hallintopalveluista

- Talous-, HR- ja hallintopalvelut hankitaan konsernipalveluiden kautta. Pelastustoimen tukipalveluihin kohdistuva henkilöstöresurssi on kokonaisuudessaan 9 htv, joista talouden, hallinnon ja HR:n henkilöresursseja on 7 htv, viestintään 1 htv ja työhyvinvointiin 1 htv.

4.4 Tekniset palvelut

Tekniset palvelut vastaa pelastustoimen käytössä olevan kaluston, ajoneuvojen, varusteiden, ICT-laitteiden sekä viestivälineiden hankinnasta, ylläpidosta ja huollosta. Palveltuotannon tavoitteena on varmistaa, että pelastustoimen palveluita voidaan tuottaa nykyaikaisella, tehokkaalla, luotettavalla ja turvallisella kalustolla ja välineistöllä sekä toiminnan johtamisen edellyttämällä järjestelmillä ja laitteilla. Kalustoa, välineistöä ja ylläpito- ja hankintapalveluita kehitetään yhteistyössä palvelualueiden asiantuntijoiden kanssa. Hankinnat ja niihin liittyvät talousprosessit toteutetaan yhteistyössä hyvinvointialueen konsernipalveluiden kanssa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella käytössä olevan kaluston, varusteiden ja tekniikan määrä on suuri ja toiminnallisuudeltaan monipuolinen. Pelkästään raskaan ajoneuvokaluston kokonaismäärä on yli 120 ajoneuvoa. Kokonaisuudessaan ajoneuvo-, vene-, perävaunu- ja konttikaluston kokonaismäärä on yli 600 yksikköä. Toimialan luonne edellyttää kalustolta ja tekniikalta suurta luotettavuutta. Teknisten laitteiden ylläpito, huolto ja korjaaminen vaatii henkilöstöltä erityisosaamista.

Ajoneuvoluokka	Määrä	Ajoneuvoluokka	Määrä	Ajoneuvoluokka	Määrä	Ajoneuvoluokka	Määrä
Sammutusauto	59	Johtoauto	4	Vene A-luokka	33	Moottorikelkka	29
Säiliöauto	36	Kalustoauto	41	Vene B-luokka	17	Mönkijä	24
Säiliöpalo- tai säiliösammutusauto	9	Kevytyksikkö	1	Vene C-luokka	2	Traktori	9
Raivausauto	2	Ambulanssi	2	Vene D-luokka	5	Trukki	2
Pelastussukellusauto	1	Henkilöauto	69	Vene E-luokka	1	Kurottaja	2
Nostolava- tai puomitikasauto	6	Maastohenkilöauto	4	Vene F-luokka	3	Hinattava pumppu	1
Vaihtolava-auto	7	Miehistönkuljetusauto	6	Vesiskootteri	1	Varavoimakone	3
Huoltoauto	2	Palontutkinta-auto	1	Öljyntorjuntalautta H-luokka	1	Perävaunu	237
Johtokeskusauto	1	Vahingontorjunta-auto	1	Ilmatyynyalus	1	Soppatykki	1

Kaikki yht. 624 kpl

Taulukko. Hyvinvointialueen pelastustoimelle siirtyvän keskeisen ajoneuvo- ja venekaluston määrä.

Teknisten palveluiden palvelutuotantoa varten ei ole vielä koko pelastustoimialueen kattavaa toiminnan-ohjausjärjestelmää, joka mahdollistaisi mm. huoltotoimintojen, budjetoinnin ja elinkaarikustannusten

suunnittelun ja seurannan sekä kalusto-, laite- ja varustetietojen ylläpidon. Järjestelmähankinnan selvitys aloitetaan 2022 ja käyttöönotto PTP-kauden 2023 aikana.

Päätös teknisistä palveluista

- Tekniset palvelut tuottaa koko pelastustoimen toimialan kattavat huolto-, logistiikka ja hankintapalvelut. Huoltopalvelut toteutetaan osin omana työnä, osin ostopalveluina kilpailutettujen sopimuspalveluntuottajien toimesta, jolloin huoltopalvelut saadaan laajalla toimialueella riittävän lähelle asemapaikkoja parantaen huoltovarmuutta. Kalusto-, tarvike- ja varaosahankinnat toteutetaan hyvinvointialueen hankintayksikön kilpailuttamilta sopimustoimittajilta. Logistiikkapalvelut toteutetaan yhteistyössä konsernipalveluiden kanssa.
- Kaluston ylläpidossa ja hankinnoissa huomioidaan toimialan tarpeet sekä mm. kustannustehokkuuden, vaikuttavuuden, työturvallisuuden ja -ergonomian, elinkaarimallin ja ilmastosuojelun näkökulmat.
- Teknisten palveluiden henkilömäärä on 13 henkilöä (13 htv). Vastuualuetta johtaa tekninen päällikkö, jonka alaisuudessa toimivat kaluston, varusteiden, ICT:n ja viestivälineiden ylläpidosta sekä logistiikasta vastaavat henkilöt. Varsinaisia huoltotoimintoihin varattuja korjaamotiloja on Linnanmaan ja Sievin paloasemilla. Tekniikan palvelut keskittyvät pääosin Ouluun.

Mittarit (tarkentuvat käytettävissä olevien järjestelmien mukaisesti)

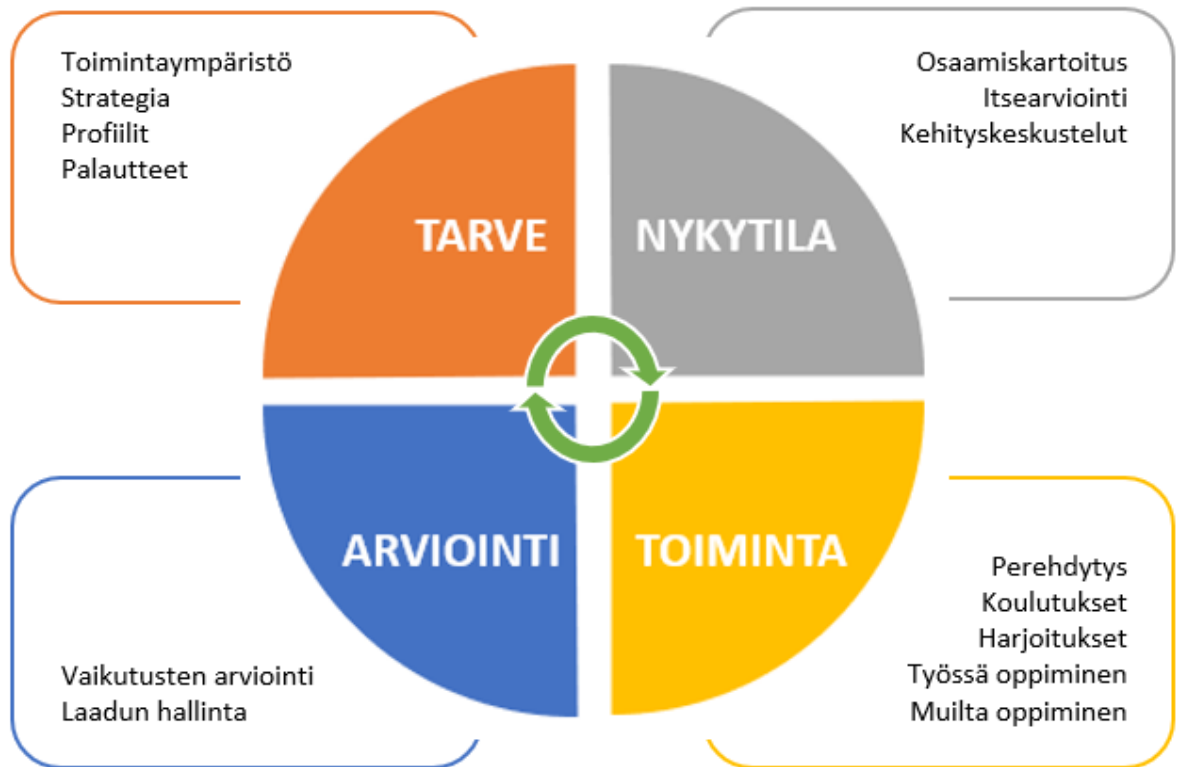
- Huollolle osoitettujen vikailmoitusten tai huoltokutsujen (tikettien) määrä (kpl/kk/v).
- Huoltoprosessien läpimenoaika vikailmoituksesta korjauksen valmistumiseen (pv).
- Keskeneräisten tai jonossa olevien huoltokutsujen keskimääräinen määrä (kpl/kk).
- Huolto- ja ylläpitokustannukset (€/yksikkö/v).

4.5 TKIO-palvelut

TKIO-palvelut (tutkimus, kehittäminen, innovaatio ja osaaminen) ovat osa pelastuslaitoksen yhteisten palveluiden palvelualueen toimintoja, mutta palvelua tuotetaan tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen johtoryhmän, palvelualueiden sekä pelastustoimialan toimijoiden ja verkostojen kanssa.

TKIO-toiminta tuottaa systemaattisesti uusimpaan tietoon pohjautuvia perusteita pelastuslaitoksen johtamisen, päätöksenteon, palvelutuotannon ja osaamisen kehittymisen tueksi. TKIO-toiminnalla edistetään pelastustoimen palvelutuotannon säädöstenmukaisuutta, riskiperusteisuutta, vaikuttavuutta, kustannustehokkuutta ja kohdentumista sekä pelastustoimen että yhteiskunnan tarpeiden näkökulmasta oikein.

TKIO-palveluihin kuuluva osaamisenhallinta tuottaa yhdessä palvelualueiden kanssa uusimpaan tietoon ja menetelmiin pohjautuvaa perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutusta ja harjoituksia, joista suuri osa päätoimiselle- ja sopimushenkilöstölle pakollisia. Em. palveluita tuotetaan itse ja hankitaan ulkopuolisilta toimijoilta. Toimintaan kuuluu henkilöstön osaamista ja toimintakykyä koskevat tarvekartoitukset sekä mm. koulutusten, harjoitusten ja toimintakyvyn toteutumisen seuranta. Tavoitteena on ammattitaitoinen, innostunut ja hyvinvoiva henkilöstö.

Kuva: Osaamisen kehittämisen prosessi

TKIO-toiminta ei ole pelastustoimelle uutta, mutta kokonaisvaltaisen, vaikuttavan ja prosessimaisesti toimivan TKIO-palvelun käynnistäminen vaatii hieman aikaa. Palvelua ja sen vaikuttavuutta kehitetään aktiivisesti PTP-kaudella 2023.

Päätös TKIO-palveluista

- Pelastuslaitoksen organisaatioon kuuluu TKIO-palvelut. TKIO-toiminta tuottaa systemaattisesti uusimpaan tietoon pohjautuvia perusteita pelastuslaitoksen johtamisen, päätöksenteon, palvelutuotannon ja osaamisen kehittämisen ja hallinnan tueksi.
- TKIO-palveluiden henkilömäärä on 5 henkilöä (5 htv). Vastuualuetta johtaa kehittämispäällikkö, jonka alaisuudessa työskentelee riskianalyysin, PTP-työn koordinoinnin, osaamisen ja toimintakyvyn kehittämisen, viestinnän ja muiden TKIO-palveluiden tuottamisen henkilöstö. Vastuualueelle kuuluu lisäksi resurssitoimisto, josta tarkemmin kohdassa 4.4.

Mittarit

- Osaamisen hallinnan tietojärjestelmä on käytössä ja siihen on pääsy kaikilla organisaatiotasolla (k/e).
- Osaamistarvekartoitusten ja kehityskeskusteluiden määrä (% henkilöstöstä)
- Perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutuksen toteuma aihealueittain (kpl, %, tarpeesta)

4.6 Resurssitoimisto

Pelastuslaitoksen resurssitoimiston perustehtävänä on tuottaa pelastustoiminnan palvelualueen resurssi- ja työvuorosuunnittelupalvelut sekä henkilöstön osaamisen ja toimintakyvyn seurannan palvelut siten, että pelastustoiminnan henkilöstö voi keskittyä omaan perustehtävään. Resurssitoimisto palvelee koko

pelastustoiminnan palvelualueita sopimushenkilöstö mukana lukien. Palvelut ovat lähtökohtaisesti sähköisiä etäpalveluita. Palveluita tuotetaan Linnanmaan paloasemalta (Oulu) ja Raahen tai Ylivieskan paloasemalta.

Päätös resurssitoimistosta

- Pelastuslaitoksella on resurssitoimisto, joka tuottaa pelastustoiminnan palvelualueen resurssi- ja työvuorosuunnittelun palveluita sekä myöhemmin myös henkilöstön osaamisen ja toimintakyvyn seurannan palveluita koko pelastustoimialueelle.
- Resurssitoimiston henkilöstöön kuuluu resurssisuunnittelusta vastaava apulaispalopäällikkö, palomestari (resurssisuunnittelu) ja henkilöstösihteeri, jonka työpanos hankitaan konsernipalveluiden kautta. Työllistävä vaikutus yhteensä 4 htv.
- Resurssitoimiston työn keskeisenä tavoitteena varmistaa pelastustoiminnan tavoitevahvuuksien toteutuminen, edistää toiminnan kustannustehokkuutta sekä henkilöstön kelpoisuuden ja toimintakyvyn seuranta.
- Resurssisuunnittelujärjestelmänä käytetään toistaiseksi Promeronia. Promeron pyritään korvaamaan uudella järjestelmällä vuoden 2024 loppuun mennessä.

Toiminnan mittarit:

- Suoritemäärä (kpl)
- Pelastustoiminnan palvelualueen ylityöprosentti (%)
- Tavoitevahvuuksien toteutuminen (%)

4.7 Työsuojelu, työturvallisuus ja työhyvinvointi

Pelastustoimessa tehtävä työ on suurelta osin tavanomaista, varsin hyvissä olosuhteissa työskentelyä, mutta etenkin pelastustoiminnassa työolosuhteet voivat olla ajoittain äärimmäisen vaikeita. Pelastuslaitoksen työturvallisuustoiminnan tavoitteet perustuvat työsuojelua määrittäviin säädöksiin, pelastustoimialan sisäisiin ohjeisiin sekä pelastuslaitoksen omiin tarpeisiin.

Työturvallisuustoiminnan keskeisenä tavoitteena on kokonaisvaltaisen työhyvinvoinnin edistäminen. Toiminnalla vaikutetaan erityisesti siihen, että työstä ja työympäristöstä aiheutuvat riskitekijät tunnistetaan ja työturvallisuusriskit hallitaan. Työturvallisuustoimijat seuraavat, arvioivat ja ohjaavat mm. työolosuhteita, työmenetelmiä ja -välineitä, suojavälineiden saatavuutta ja ylläpitoa, turvallisuusosaamista ja -johtamista, työilmapiiriä sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä asiakokonaisuuksia. Myös pelastushenkilöstön toimintakyvyn arviointi ja kehittäminen sekä pelastustoimen tehtävien tasomäärittely ja toimintakyvyn arviointikriteerit kuuluvat työhyvinvointipalveluiden kokonaisuuteen.

Päätös työturvallisuustoiminnasta

- Pelastuslaitos sitoutuu Nolla tapaturmaa -tavoitteeseen. Samaa tavoitetta (Nolla tapausta) noudatetaan myös häirinnän, epäasiallisen kohtelun ja syrjinnän ehkäisemisessä.
- Työturvallisuustoiminnan tavoitteena on henkilöstön kokonaisvaltainen työkyvyn ja työhyvinvoinnin edistäminen.
- Pelastuslaitoksella on työturvallisuustoimintaa varten työsuojelutoimikunta (samalla yhteistoiminta-johtoryhmä) sekä työsuojelupäällikön, työsuojeluvaltuutettujen (2) ja työyhteisövaltuutetun muodostama työsuojelutyöryhmä. Konsernipalveluiden työhyvinvointitoiminnasta 1 htv kohdistuu pelastuslaitoksen toimintaan (työhyvinvointikoordinaattori). Työturvallisuuden seurantajärjestelmänä on WPro.

Mittarit (tarkentuvat sen mukaan, mitä konsernin HR-järjestelmät mahdollistaa)

Sairauspoissaolomittarit

- Sairauspoissaoloprosentti -> % teoreettisesta työajasta
- Pitkäaikaisterveet -> tarkastelujaksolla ilman sairauspoissaoloja olevan henkilöstön osus (%)
- Korvaavan työn tarve -> (tapausta/kk/v)
- Ennenaikainen eläköityminen -> (hlöä/kk/v)

Työtapaturmamittarit

- MTI-tapahtumat (kpl/kk/v)	lyhyt EA-toimenpide ja työ jatkuu
- LTI 1-tapahtumat (kpl/kk/v)	1 pv poissaolo
- LTI 3-tapahtumat (kpl/kk/v)	3 pv poissaolo
- LTI 30-tapahtumat (kpl/kk/v)	30 pv poissaolo
- Päivät ilman MTI ja LTI tapaturmia (pv)	

MTI (Medical Treatment Injury)

LTI (Lost Time Injury)

Ennakoivat mittarit

- Turvallisuushavaintojen määrä (kpl/kk/v/hlö) ja käsittelyprosentti (%)
- Omavalvontakierrosten määrä (kpl/kk/v) ja tehtyjen turvallisuushavaintojen käsittelyprosentti (%)
- Työhyvinvointikyselyiden tulokset
- Kehityskeskusteluiden määrä (% henkilöstöstä)

4.8 Viestintä

Toimivan viestinnän perusedellytys on, että tieto on faktoihin perustuvaa, väritymätöntä, asian kannalta oleellista, oikea-aikaista ja myös viestintää vaativia tilanteita ennakoivaa. Viestintä on osa asioiden valmistelua, päätöksentekoa ja johtamista sekä organisaation julkisuuskuvan muodostamista. Viestinnän periaatteet perustuvat pelastustoimen ammatillisuuteen ja eettisiin arvoihin.

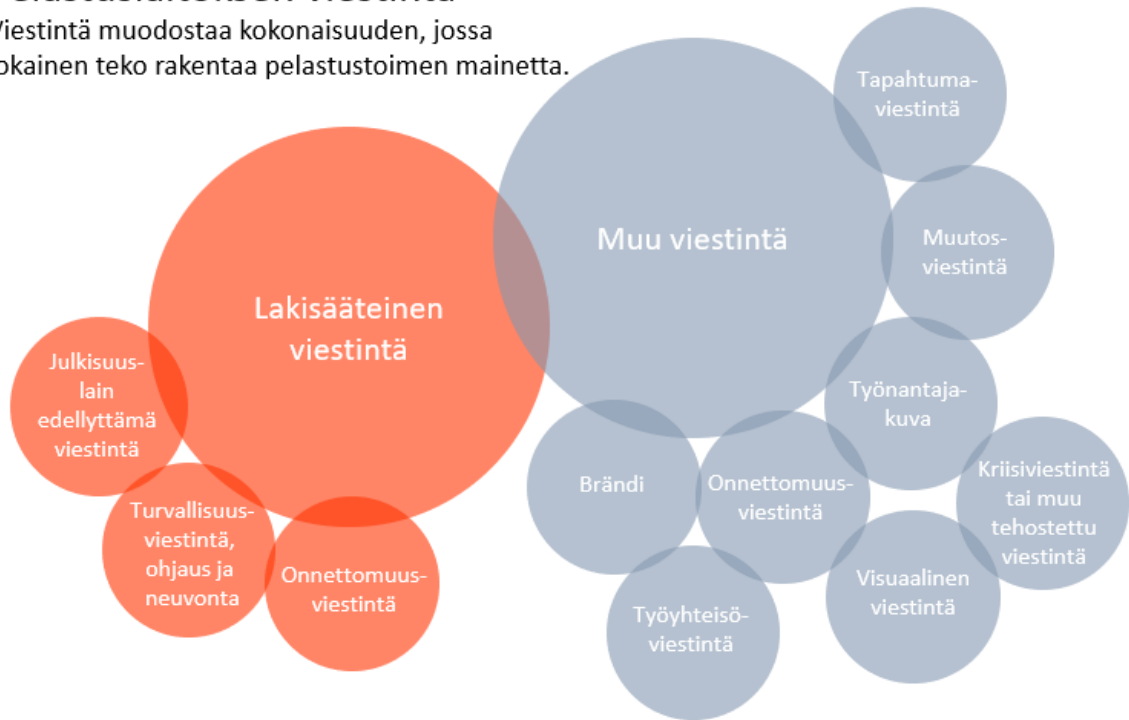
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle on tulossa viestintäsuunnitelma, joka antaa perusteet ja strategiset linjaukset myös pelastuslaitoksen viestinnälle. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella viestinnän palvelut ovat osa pelastuslaitoksen yhteisten palveluiden palvelualueen toimintoja. Yhteiset palvelut koordinoi sisäisen ja ulkoisen viestinnän kokonaisuutta ja toteuttaa viestintäjohtamista pelastuslaitoksella. Käytännön viestintää, turvallisuusviestintä ja onnettomuusviestintä mukaan lukien, yhteisten palveluiden tuella kaikilla pelastuslaitoksen palvelualueilla.

Viestinnän kehittämistoimet toteutetaan ja viedään kaikille organisaation tasoille ylimmästä johdosta kentän toimijoihin saakka. Jokainen pelastuslaitoksen palveluksessa oleva vastaa pelastuslaitoksen sisäisen ja ulkoiseen julkisuuskuvan muodostumisesta esiintymisellään, käytöksellään ja lausunnoillaan.

Pelastuslaitoksen viestintä

Viestintä muodostaa kokonaisuuden, jossa jokainen teko rakentaa pelastustoimen mainetta.

Kuva: Pelastuslaitoksen viestintä mukailen pelastuslaitoksen viestintäopasta (Pelastusopisto, 2018)

Päätös viestinnän palveluista

- Pelastustoimen toimialueen viestinnän palvelut tuotetaan yhteisissä palveluissa. Palvelua varten on konsernipalveluihin sijoitettu viestinnän asiantuntija (1 htv), jonka lisäksi koko palvelualueen henkilöstö tukee toimialan viestintää.
- Viestintäpalvelut valmistelee edellytykset eri kanavia käyttäen tapahtuvaan sisäiseen ja ulkoiseen viestintään sekä koordinoi, kehittää ja tukee pelastustoimelle kuuluvaa viestintää. Toiminnan erityisenä tavoitteena on lisätä palvelualueiden työn vaikuttavuutta ja toimialan palveluiden saavutettavuutta sekä luottamusta pelastustoimialaan ja viranomaistoimintaan.
- Pelastuslaitoksen ulkoista viestintää varten valmistellaan v. 2022-2023 aikana Internetsivut sekä SOME-kanavista Facebook, Instagram, YouTube ja Twitter. Valmistelussa huomioidaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen yhteisten sekä pelastustoimen valtakunnallisten viestintäalustojen toteutusratkaisut.

Mittarit

- Pelastuslaitoksen aloitteesta tapahtuneiden julkaisujen määrä (some/muu, kpl/kk/v)
- SOME-kanavien mittarit (julkaisu, lataukset, jaot/kk/v)
- Pelastuslaitoksen viestintää koskevat asiakaspalautteet (kpl/kk/v) ja niiden käsittelyprosentti (%)
- Toimialaa koskevien asiakastytyväisyyskyselyjen tulokset
- Sisäistä viestintää koskevien tyytyväisyyskyselyiden tulokset

5 PALVELUTASOPÄÄTÖS, ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY

Pelastuslain (379/2011) keskeisenä tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Tavoitteeseen pääsemiseksi pelastuslaki antaa veloitteita sekä yksittäisille ihmisille, yrityksille ja yhteisöille että viranomaisille.

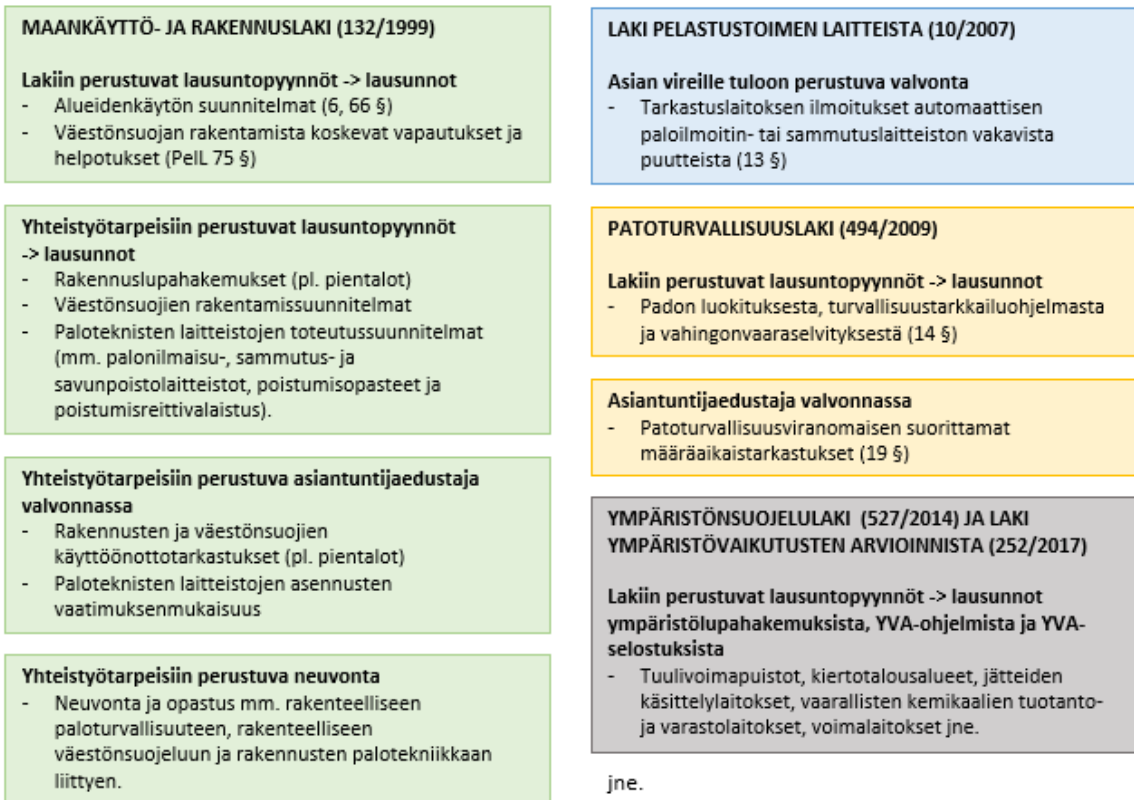
Pelastuslain toinen luku sisältää yleisiä, kaikkia kansalaisia koskevia veloitteita ehkäistä onnettomuuksia ja toimia hätätilanteessa. Lain kolmas luku koskee rakennuksen omistajaa, haltijaa ja toiminnanharjoittajaa velvoittaen heidät huolehtimaan rakennusten ja kiinteistöjen palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä varautumaan onnettomuuksien ehkäisyyn ja toimintaan mahdollisissa onnettomuus- ja vaaratilanteissa.

Pelastustoimelle kuuluvan onnettomuuksien ehkäisyn tavoitteena on onnettomuuksien määrän ja onnettomuuksista aiheutuvien henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkojen vähentäminen. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää mm. lain 2- ja 3-lukujen noudattamisen ohjausta ja valvontaa sekä turvallisuusviestintää onnettomuuksien ehkäisemisestä, onnettomuusiin varautumisesta ja hätätilanteissa toimimisesta.

Pelastuslain 2 §:n mukaan pelastustoimen viranomaisten on huolehdittava myös muun lainsäädännön mukaan pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä. Näitä, yleisimmin valvonta- ja lupatehtäviä, tulee erityisesti vaarallisia aineita koskevasta lainsäädännöstä. Käytännön työssä joudutaan huomioimaan suuri määrä eri toimialoja koskevia säädöksiä ja ohjeita. Alla olevassa taulukossa on kooste onnettomuuksien ehkäisytyötä ohjaavista keskeisistä säädöksistä.

PELASTUSLAKI (379/2011) Määrävälein tehtävä valvonta (2, 27 ja 78 §) - Yritys- ja laitoskohteet - Asuinrakennukset - Vapaa-ajan rakennukset	KEMIKAALITURVALLISUUSLAKI (390/2005) Asian vireille tuloon perustuva valvonta ja päätökset - Ilmoitus kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista (24 §) - Ilmoitus pyroteknisten tuotteiden varastoinnista kaupan yhteydessä (63 §) - Ilotulitusilmoitus (91 §) - Erikoistehosteilmoitus (81 §) - Ilmoitus kemikaalionnettomuudesta (88 §)
Asian vireille tuloon perustuva valvonta - Tulentekoilmoitus (8 §) - Yleisötapahtuma"ilmoitus" (16 §) - Poistumisturvallisuusselvitys (19 §) - Paloriski-ilmoitus (42 §) - Nuohouspalauteraportti (62 §)	MS. VALVONTA-ASETUS (685/2015) Asian vireille tuloon perustuva valvonta - Ilmoitus öljylämmityslaitteiston käyttöönotosta (39 §)
Neuvonta, ohjaus, koulutus, harjoitukset (2 ja 27 §) - Säädösten noudattaminen - Onnettomuuksien ehkäisy - Onnettomuuksien seurausten rajoittaminen - Onnettomuusiin varautuminen - Hätätilanteessa toimiminen ja siitä toipuminen	Asetukseen perustuvat lausuntopyynnöt -> lausunnot - Kemikaalilupahakemukset (9 §) - Turvallisuusselvitykset (15 §) - Sisäiset pelastussuunnitelmat (17 §) - Varastoaluehakemukset (25 §)
Onnettomuuskehityksen seuranta ja palontutkinta (41 ja 43 §) - Onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän seuranta -> tarvittavat toimenpiteet - Palontutkinta	Yhteistyötarpeisiin perustuva asiantuntijaedustaja valvonnassa - Tukesin suorittamat käyttöönototarkastukset (28 §) ja määräaikaistarkastukset (30 §) vaarallisten aineiden lupakohteissa

Kuva: Onnettomuuksien ehkäisyn työtä ohjaavat säädökset (jatkuu seuraavalla sivulla)

Kuva: Onnettomuuksien ehkäisyn työtä ohjaavat säädökset (jatkoa edelliseltä sivulta)

5.1 Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden nykytilan kuvaus

Pohjois-Pohjanmaan alueen onnettomuuksien ehkäisyn palvelut tuotetaan vuoden 2022 loppuun saakka Oulu-Koillismaan ja Jokilaaksojen pelastuslaitosten toimesta. Vastuu palveluiden tuottamisesta siirtyy Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen vastuulle 1.1.2023 alkaen.

Onnettomuuksien ehkäisyn vastuualueen henkilöstöön on kuulunut Oulu-Koillismaalla riskienhallinta-päällikkö, palotarkastusinsinööri ja 12 palotarkastajaa. Jokilaaksojen alueella vastaava henkilöstö on ollut riskienhallintapäällikkö, paloinsinööri, erityisasiantuntija, johtava palotarkastaja ja viisi aluepalotarkastajaa.

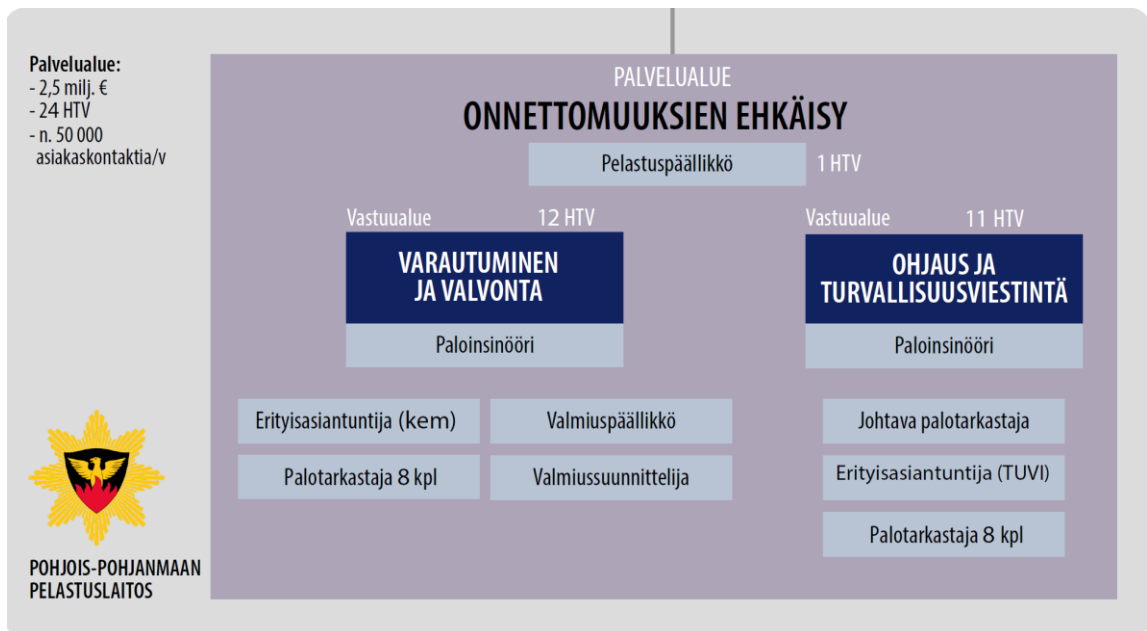
Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut ovat olleet pääosin säädösten mukaisella tasolla. Kummallakin pelastuslaitoksella on ollut ajoittain vaikeuksia henkilöstön saatavuudessa ja osin myös henkilöstön riittävydessä. Pelastuslaitoksilla on lakisääteiset valvontasuunnitelmat valvontatehtävän toteuttamisesta. Jokilaaksojen pelastuslaitoksella on myös turvallisuusviestinnän suunnitelma. Oulu-Koillismaalla keskeinen turvallisuusviestinnän ohjaus sisältyy palvelutasopäätökseen. Jokilaaksot käyttää valvontasovelluksena Wise Master -ohjelmaa, Oulu-Koillismaa Merlot Palotarkastus -ohjelmaa. Turvallisuusviestinnän toteumat kirjataan kummankin laitoksen osalta Prontoon. Kumpikin pelastuslaitos on tehnyt päätöksen valvontatyön maksullisuudesta. Koronapandemia on rasittanut onnettomuuksien ehkäisyn toteuttamista merkittävästi vuosien 2020-2021 aikana aina kesään 2022 saakka.

5.2 Kehittämissuunnitelma PTP-kaudelle 2023

Palvelutasopäätöskauden 2023 keskeisenä tavoitteena on varmistaa onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden jatkuvuus hyvinvointialueiden aloittaessa. Tavoitteena on myös poistaa palveluiden tuottamisessa ja sisällössä todettuja pelastuslaitoskohtaisia eroja.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen valmistelussa ja kehittämisessä on huolehdittava, että henkilöstö-resurssit ovat riittävät. On myös huolehdittava, että työtilat, laitteet, välineet, varusteet ja järjestelmät mahdollistavat katkeamattoman palvelutuotannon myös vuoden 2022 jälkeen. Tavoitteena on, että organisaatioiden yhdistyminen ei näy asiakasrajapinnassa negatiivisena, vaan kansalaisille tarjotut palvelut ovat laadukkaita ja helposti saatavilla eri kanavia käyttäen alueesta ja asuinpaikasta riippumatta. Pelastuslaitosten eri valvontasovellusten (Merlot/Wise) osalta siirrytään Merlot Palotarkastus ohjelman käyttöön.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisy henkilöstömäärä on vuoden 2023 alkaessa 24 henkilöä (24 htv). Palvelualueetta johtaa pelastuspäällikkö apunaan vastuualueita (valvonta ja varautuminen sekä ohjaus ja turvallisuusviestintä) vetävät paloinsinöörit. Palotarkastajat jakaantuvat vastuualueille, mutta ensisijaisena lähtökohtana on monipuolinen työnkuva, jossa kaikille palotarkastajille kuuluu valvontaan, ohjaukseen ja turvallisuusviestintään liittyviä tehtäviä.

Kuva: Onnettomuuksien ehkäisyn organisaatiokaavio

Riskienhallinnan henkilöstölle määritellään henkilökohtaisten osaamisen perusteella vastuualueet, jonka tavoitteena on osaamisen syventäminen ja ammattitaidon kehittäminen. Tavoitteena on myös, että henkilöiden erityisosaaminen (henkilökohtaiset osaamisalueet) ja ammattitaito ovat vähintäänkin hyvällä tasolla. Osaamisen hallinnan ohella on arvioitava resurssien riittävyyttä. Resurssivajeet on pyrittävä korjaamaan viimeistään PTP-kauden 2023 aikana.

Kahden pelastuslaitoksen yhdistyessä kiinnitetään erityistä huomioita viestintään. Viestinnällä varmistetaan, että onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijat ovat helposti saavutettavissa. Avoin, ajantasainen ja vuorovaikutteinen sisäinen viestintä vähentää muutokseen liittyvää epätietoisuutta ja edistää uuden pelastuslaitoksen kehittämistä ja positiivista työilmapiiriä yhdessä kaikkien asianosaisten kanssa.

5.3 Pelastustoimelle kuuluva valvonta

Pelastuslain 2- ja 3-luvut sisältävät sekä yksittäisiä henkilöitä että yrityksiä ja yhteisöjä koskevia velvoitteita, joiden noudattamista pelastusviranomaisen on pelastuslain 78 §:n mukaisesti valvottava. Valvonnalla vaikutetaan mm. siihen, että onnettomuuksia ehkäistään (omatoiminen turvallisuusvalvonta on riittävää), tulipalot ja muut onnettomuudet havaitaan ajoissa (palonilmaisulaitteet ovat kunnossa), onnettomuustieto saadaan nopeasti (kuulutuslaitteet tai muut järjestelyt onnettomuustilanteen tiedottamisessa toimivat), palonalut voidaan sammuttaa (alkusammutukseen tarvittavat välineet, osaaminen ja vastuut ovat vaaditulla tasolla), tulipalot eivät leviä hallitsemattomasti (palo-osastointia ylläpidetään, henkilöstö osaamisella varmistetaan tulipalon tehokas rajoittaminen), rakennuksesta voidaan poistua turvallisesti (uloskäynnit, niiden opasteet ja kulkureittien valaistus ovat määräysten mukaisessa kunnossa), pelastuslaitoksen toimintamahdollisuudet kiinteistöllä ovat kunnossa (pelastustiet ovat avoimet) jne.

Pelastuslain 27 § edellyttää, että pelastuslaitoksen on huolehdittava myös muussa laissa pelastustoimelle säädettyistä tehtävistä. Valvontatehtäviä tulee erityisesti kemikaalilainsäädännöstä.

Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävien edellyttämiä toimenpiteitä, kuten asiakirjavalvontaa. Valvontaan ja muuhun viranomaistoimintaan on sisällyttävä asiakkaiden ohjaus ja neuvonta (PELL 2 §).

Pelastuslain 79 § edellyttää, että pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävien toteuttamisesta. Valvonnan kohdemäärityksen, tarkastustiheyden ja tarkastusten toteutustavan on perustuttava riskien arviointiin ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvontasuunnitelman on perustuttava alueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen ja se on tarkistettava vuosittain. Vuoden 2023 valvontasuunnitelma laaditaan syksyn 2022 aikana.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueen säännöllisesti tarkastettavien yritys- ja laitoskohteiden (kohde- luokat A1-A6, ns. erityiskohteet) kokonaismäärä on noin 7 100 kohdetta. Kohteiden ennalta määritetty valvontaväli on kohteesta ja sen aiemmasta turvallisuuskulttuurista riippuen 1-10 vuotta. Ns. epäsäännöllisen asiakirjavalvonnan ja valvonnan vuosittainen kokonaismäärä on satoja suoritteita. Tähän lukeutuu mm. yleisötapahtumien pelastussuunnitelmiin, poistumisturvallisuusselvityksiin, paloriski-ilmoituksiin, kemikaali-ilmoituksiin, ilotulitus- ja erikoistehosteilmoituksiin, nuohouspalauteraportteihin sekä tarkastuslaitosten tekemiin havaintoihin (paloilmoitin- ja sammutuslaitteistojen tarkastuspöytäkirjat) liittyvät valvonta- ja lupatehtävät. Kokonaisuus on kuvattu tarkemmin valvontasuunnitelmassa. Valvontatyön riittävä resursointi edellyttää yhteistyötä pelastustoiminnan palvelualueen kanssa (tarve n. 3 htv).

Pientalojen paloturvallisuuden valvonnassa hyödynnetään paloturvallisuuden itsearviointia, jossa paloturvallisuuden tarkastus tehdään omatoimisesti pelastuslaitokselta saatavan oppaan ja tarkastuslomakkeen avulla. Valvontamenetelmä on ollut käytössä vuosia ja kohdemäärä on ollut useita tuhansia kohteita vuodessa. Valvontamenetelmän käyttö edellyttää yhteistyötä pelastustoiminnan palvelualueen kanssa. Valvonnan kohdentaminen määritellään tarkemmin vuosittain tarkistettavassa valvontasuunnitelmassa.

Päätös pelastustoimelle kuuluvasta valvonnasta

- Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen suorittama valvontatyö on jatkumoa Jokilaaksojen ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitosten suorittamalle valvonnalle. Tämän mukaisesti vuoden 2023 määrävälein tarkastettavien erityiskohteiden kokonaismäärä on noin 2 100 kohdetta ja työllistävä vaikutus noin 9 htv. Tavoitteena on, että valvonta jakaantuu tasaisesti koko vuodelle, ajoittuu $\pm$ 3 kk sisään suunnitellusta ajankohdasta ja toteutuu valvontasuunnitelman mukaisesti 100 %:sti. Tarkempi erittely sisältyy valvontasuunnitelmaan.
- Yritys- ja laitoskohteiden määrävälein tehtävässä valvonnassa käytettävät valvontavälit ovat 1, 2, 3, 5 ja 10 vuotta, jonka lisäksi kohteisiin voidaan tarvittaessa tehdä ylimääräisiä valvontakäyntejä.
- Yritys- ja laitoskohteiden valvonnassa käytetään ensisijaisesti auditoivaa (arvioivaa) valvontamenetelmää, jossa korostuu kohteen omatoimisen turvallisuustyön arviointi ja edistäminen.

- Epäsäännöllisessä valvonnassa (perustuu asian vireille tuloon) on tavoite antaa ensimmäinen vastaus viiden arkipäivän kuluessa ja ratkaisu enintään kuukauden kuluessa asian vireille tulosta. Epäsäännöllisen valvonnan työllistävyyks on noin 1 henkilötyövuotta.
- Pelastuslaitos valvoo väestönsuojien asianmukaista ylläpitoa ja suorittaa suojan yleisluontoisen tarkastuksen valvontakäyntien yhteydessä. Pelastuslaitos ei suorita järjestelmällisiä väestönsuojien tarkastuksia (tarkastus, johon sisältyy myös suojan tiiveyskoe).
- Pelastuslaitoksen suorittama määrävälein tehtävä paloturvallisuuden valvonta ja kemikaalivalvonta ovat maksullisia. Paloturvallisuuden itsearviointi ja muutamat muut poikkeukset (PeL 96 §) ovat maksuttomia. Valvontasuunnitelmassa kuvataan tarkemmin maksuton valvonta ja maksuperusteet, joiden perusteella valvontamaksut päätetään hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisesti.
- Valvontatyön kokonaisuus on kirjattu valvontasuunnitelmaan, jonka toteutumista seurataan palvelualueen pelastuspäällikön ja paloinsinöörien toimesta neljännesvuosittain.

Mittarit:

- Valvonnan toteuma (%)
- Vireille tulevien valvontatehtävien keskimääräinen vastausviive ja läpimenoaika (pv, %-osuus tavoitteesta)
- Asiakastyytyväisyys (palautekyselyt, vapaa palaute)
- Hyvän hallinnon toteutuminen valvontapöytäkirjoissa (poikkeamat enintään 1 % satunnaisotannasta)

5.4 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja neuvonta sekä valvontayhteistyö

Pelastuslain 2 ja 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta. Ohjauksella ja neuvonnalla tarkoitetaan toimia, joilla pelastuslaitos edistää, tukee ja seuraa pelastustoimen lainsäädännössä (sekä osin myös muussa lainsäädännössä) asetettujen veloitteiden toteutumista. Ohjauksen ja neuvonnan yleisenä tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen, varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukaiseen toimintaan onnettomuus- tai vaaratilanteen tapahduttua.

Ohjauksen ja neuvonnan yleisimpinä aiheina ovat rakenteellinen paloturvallisuus, paloturvallisuustekniikka, väestönsuojat, turvallisuuden suunnittelu, poistumisturvallisuus, nuohous, onnettomuuksien ehkäisy ja onnettomuustilanteissa toimiminen, pelastustiet, pelastuslaitoksen toimintaedellytysten turvaaminen, kemikaalien säilytys ja turvallinen käyttö jne. Ohjausta ja neuvontaa annetaan pelastusviranomaiselle toimitettavien asiakirjojen arvioimisen yhteydessä, mutta myös esim. valvontakäyntien yhteydessä ja turvallisuusviestinnän keinoin.

Päätös pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta ja neuvonnasta

- Pelastuslaitos huolehtii pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta ja neuvonnasta. Ohjaus ja neuvonta sisältyvät perustyöhön, kuten valvontatehtävien suorittamiseen, mutta ohjausta ja neuvontaa annetaan aina pyydettyä.
- Pelastuslaitos ylläpitää neuvonta- ja ohjaustehtävää varten päivystävä palotarkastaja -palvelua. Palvelu on käytettävissä arkisin klo 8:30-15:30. Palvelutasopäätöskauden aikana selvitetään mahdollisuudet aloittaa Chat-palvelu päivystävä palotarkastaja -palvelun yhteyteen.
- Osana pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ja ohjausta

- Pelastuslaitos antaa lausuntoja maankäytön suunnitelmista (kaavalausunnot yms.). Lausunnoilla vaikutetaan mm. terveellisyyden ja turvallisuuden sekä pelastuslaitoksen toimintaedellytysten toteutumiseen alueiden käytössä.
- Pelastuslaitos osallistuu rakenteellisen paloturvallisuuden ja rakenteellisen väestönsuojelun valvontaan mm. osallistumalla katselmustyöryhmien kokouksiin ja antamalla neuvontaa ja lausuntoja rakennuslupa-asiakirjoista sekä paloteknisten laitteistojen ja väestönsuojien toteutussuunnitelmista.
- Pelastuslaitos osallistuu mahdollisuuksien mukaan pientaloja suurempien kohteiden käyttöönottotarkastuksiin (erityinen palotarkastus). Tarkastuksen tavoitteet ovat samat kuin määrävälein tehtävässä valvonnassa. Pientalojen käyttöönottotarkastuksiin osallistutaan lähinnä vain silloin, kun se on rakennusvalvontaviranomaisen näkökulmasta erityisesti tarpeen.
- Pelastuslaitos suorittaa rakennuslupamenettelyyn liittyen tarvittavat väestönsuojien sekä rakennusten turvalojärjestelmien käyttöönottotarkastukset. Lisäksi pelastuslaitos valvoo tarkastuslaitosten kirjaamien käyttöönottotarkastuspöytäkirjojen ja muiden vaatimuksenmukaisuustodistusten avulla, että rakennukseen vaaditut muut palotekniset järjestelmät (paloilmoitin-, sammutus- ja savunpoistolaitteistot) on toteutettu niitä koskevien vaatimusten mukaisesti. Valvonnasta kirjataan merkinnät sekä rakennusvalvonnan että pelastuslaitoksen valvontasovellukseen. Em. valvonta on osa kohteen ensimmäistä palotarkastusta.
- Pelastuslaitos osallistuu mahdollisuuksien mukaan muiden viranomaisten suorittamiin tarkastuksiin, joihin pelastusviranomaisella on osallistumisoikeus ja joihin pelastusviranomaisen toivotaan osallistuvan. Näitä tarkastuksia ovat edellä mainittujen käyttöönottotarkastusten lisäksi mm: vaarallisten kemikaalien lupakohteiden tarkastukset (Tukes), VAK-ratapihojen tarkastukset (Traficom), VAK-satamien tarkastukset (Traficom) sekä erityisesti 1-luokan vesistö- ja jätepatojen tarkastukset (Kainuun ELY-keskus). Valvontayhteistyön tarkempi kuvaus esitetään valvontasuunnitelmassa.
- Opastuksen ja neuvonnan toteutuksessa hyödynnetään mahdollisimman paljon sähköisten materiaalien ja palveluiden käyttöä. Jakokanavina ovat mm. hyvinvointialueen pelastustoimen internet-sivut, pelastustoimen valtakunnalliset internet-sivut sekä pelastuslaitoksen käyttämät sosiaalisen median kanavat.

5.5 Turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvalla turvallisuusviestinnällä (PelL 2 ja 27 §) edistetään onnettomuus- ja vaaratilanteiden ehkäisyä, onnettomuuksiin varautumista sekä oikeaa ja tehokasta toimintaa onnettomuus-tilanteissa. Tavoitteena on onnettomuuksien määrän vähentyminen ja tarvittaessa tehokkaat ensitoimenpiteet, joilla rajoitetaan tapahtuneen onnettomuuden seurauksia ja jopa selviydytään tilanteesta ilman ulkopuolisen avun tarvetta.

Turvallisuusviestinnän määrästä ja kohdentamisesta ei ole säädösvaatimuksia. Yleisellä tasolla voidaan arvioida, että säädösvelvoite täyttyy, jos vaikuttavuuden ja riskiperusteisuuden perusteella kohdennettu, sisällöltään ja toteutustavaltaan kohderyhmät huomioiva ja laadukas turvallisuusviestintä tavoittaa vuosittain noin 10 % alueen väestöstä.

Turvallisuusviestinnän kohdentamisessa on huomioitava ennen kaikkea vaikuttavuus, mutta myös riskiperusteisuus. Vaikuttavuuden näkökulmasta tärkein kohderyhmä on lapset ja nuoret. Nuorena opitut turvallisuustiedot, -taidot ja -asenteet edistävät parhaiten turvallisuuden toteutumista läpi elämän. Riskiperusteisuuden näkökulmasta turvallisuusviestinnän on kohdistuttava erityisesti itsenäisesti asuvan

ikäntyneen väestön ja muiden erityisryhmien asumisturvallisuuteen. Kohderymänä on oltava asukkaat itse sekä mm. kotihoidon, kotipalvelujen, perhekotien ja hoito- ja huoltolaitosten henkilökunta. Turvallisuusviestintää on hyvä toteuttaa yhteistyössä mm. kuntien ja hyvinvointialueen vanhus-, vammais- ja päihdetyön sekä eläkeläisjärjestöjen, asukasyhdistysten ja kylätoimikuntien kanssa.

Päätös turvallisuusviestinnästä

- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän kohderyminä ovat erityisesti lapset ja nuoret, hoito- ja huoltolaitoshenkilökunta sekä asumisturvallisuuden erityisryhmät ja ko. asumiseen liittyvä henkilökunta. Kohderymänä on myös hoito- ja huoltolaitosten henkilökunta.
- Pelastuslaitos osallistuu lapsille ja nuorille kohdennettuihin tapahtumiin, joita ovat mm. Turvaa Tenaville -tapahtuma (esikouluikäiset), Päivä Paloasemalle -tapahtuma (perheet), 112-päivä (4-luokkalaiset), NouHätä -kampanja (8-luokkalaiset). Lisäksi osallistutaan mahdollisuuksien mukaan Punainen Liitu -liikenneturvallisuuskonseptin toteutukseen (toisen asteen opiskelijat).
- Erityisryhmien asumisturvallisuutta edistetään asumisturvallisuutta käsittelevillä luennoilla ja esitelmillä. Kohteena ovat erityisryhmiin kuuluvat sekä työntekijät, jotka tuottavat itsenäistä asumista tukevia palveluita. Asumisturvallisuutta sekä myös mm. väestönsuojelua käsitteleviä esitelmiä pyritään järjestämään myös muille kohderyhmille.
- Perinteisten turvallisuusviestinnän keinojen lisäksi hyödynnetään ja kehitetään internet-sivujen ja sosiaalisen median kanavien kautta toteutettavaa turvallisuusviestintää (Facebook, Instagram, Twitter, YouTube).
- Vuoden 2023 aikana kehitetään ja yhtenäistetään mm. turvallisuuskoulutusten sisältöä, tilastointia, vaikuttavuus- ja riskiperusteista kohdentumista. Lisäksi kehitetään turvallisuusviestinnän palautejärjestelmiä sekä sähköisen viestinnän käyttöä.
- Turvallisuusviestinnän yksityiskohtaisempi suunnittelu ja toteutuksen ohjaus sisältyvät turvallisuusviestinnän suunnitelmaan, jonka toteutumista seurataan palvelualueen pelastuspäällikön ja paloinsinöörien toimesta neljännesvuosittain. Turvallisuusviestintään kohdennettava työ määrä on noin 4-5 htv (onnettomuuksien ehkäisy ja pelastustoiminnan palvelualueiden työpanos yhteensä). Pelastuslaitoksen järjestämä turvallisuusviestintä on lähtökohtaisesti maksutonta.

Mittarit:

- Kokonaismäärän sekä kohderymäkohtaisen toteuman seuranta (% , hlöä)
- Sosiaalisen median turvallisuusviestintäjulkaisujen määrä ja tavoitettavuus (kpl)
- Asiakaspalautteet (palautekyselyt ja avoimet palautteet)

5.6 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä ja onnettomuuksiin varautumisessa

Pelastustoimialueella on lukuisia turvallisuustyön yhteistyöryhmiä ja foorumeita. Esimerkkejä näistä ovat mm. paikallisen turvallisuussuunnittelun yhteistyöryhmät, paikalliset ja alueelliset liikenneturvallisuustyön työryhmät, kylien turvallisuutta edistävät työryhmät, alueelliset valmiusfoorumit jne. Hyvinvointialueiden perustamisen myötä on tullut myös uusia turvallisuustyön yhtistyörakenteita. Yksi tällainen on mm. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestötoimintoihin kuuluva HYTETU-toiminta. HYTETU sisältää hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä hyvinvointialueen sisäisenä työnä sekä laaja-alaisena yhteistyönä eri toimijoiden kanssa.

Turvallisuustyön tavoitteissa on toimijakohtaisia eroja. Joissain ryhmissä painottuu liikenneturvallisuus, joissain asumisen turvallisuus, katuturvallisuus tai esim. ikääntyvän väestön arjen turvallisuus. Pelastuslaitoksen tehtäväkuvaan on perinteisesti kuulunut palovaaraa tai kemikaalionnettomuuden vaaraa aiheuttavien onnettomuuksien ehkäisy ja onnettomuuksien seurausten rajoittaminen. Onnettomuuksien

ehkäisyssä on pyritty huomioimaan myös pelastuslain 27 §:ssä mainittu muiden onnettomuuksien ehkäisy. Tällaisia ovat mm. koti- ja vapaa-ajan tapaturmat, liikenneonnettomuudet ja hukkumiset, joissa menehtyy vuosittain yli 30 kertaa enemmän ihmisiä kuin tulipaloissa. Valvonnan ja turvallisuusviestinnän keinoin voidaan edistää myös mm. vakavista sähkönjakelun häiriötilanteista, luonnon ääri-ilmiöistä, tulvista jne. aiheutuvia haitallisia seurauksia.

Pelastuslain 42 § mukaan pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Päätös yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisyssä (sen lisäksi, mitä kohdassa 5.4 todetaan)

- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestintä sekä valvontatyö suunnitellaan ja toteutetaan siten, että alueellisen ja paikallisen turvallisuustyön turvallisuushaasteet ja yhteistyötarpeet tulevat huomioiduksi.
- Pelastuslaitos osallistuu resurssiensa puitteissa mm. paikalliseen turvallisuussuunnitteluun, paikalliseen ja alueelliseen liikenneturvallisuustyöhön sekä hyvinvointialueen HYTETU-työhön nimeämällä suunnitteluryhmiin omat asiantuntijansa. Yhteistyötä tehdään resurssien puitteissa myös muiden viranomaisten, järjestöjen, yritysten ja laitosten kanssa. Menettelytavoista sovitaan tapauskohtaisesti.

5.7 Palontutkinta

Pelastuslain 41 § velvoittaa palontutkintaan. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot, vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Palontutkinnasta vastaa ensisijaisesti pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan yhteydessä suoritettu palontutkinta on niin sanottua 1-tason tutkintaa. Tulipaloissa, joissa syttymissy ei ole pelastustoiminnan johtajan arvioitavissa, suoritetaan erillinen palontutkinta pelastuslaitoksen koulutettujen palontutkijoiden toimesta. Palontutkijoiden suorittama tutkinta on pääosin 2-tason tutkintaa.

Palontutkinta suoritetaan tarvittaessa yhdessä muiden viranomaisten tai yhteistyötahojen kanssa (esim. poliisi, vakuutusyhtiö, sähköpalontutkija).

Päätös palontutkinnasta

- Palontutkinnasta vastaa ensisijaisesti pelastustoiminnan johtaja (1-tason tutkinta). 1-tason tutkinnan tukemista ja vaativien tutkintojen suorittamista varten ylläpidetään valmiutta 2- ja 3-tason tutkintaan. Varsinaisen päätyön ohessa palontutkintaa tekevien, koulutettujen palontutkijoiden tavoitteellinen kokonaismäärä on 8-10 henkilöä. Henkilöiden valinnassa ja kouluttamisessa huomioidaan alueellinen kattavuus. Palontutkijan tavoitettavuutta ei varmisteta päivystyksellä tai varallaololla.
- Palontutkinnassa noudatetaan pelastuslain periaatetta, jonka mukaan kaikki palot tutkitaan. Palontutkinta pyritään suorittamaan 2- tai 3-tason tutkintana, jos tulipalosta on aiheutunut vakavia henkilövahinkoja, arviolta yli 20 000 € vahingot tai jos vakavan tulipalon syttymissy on epäselvä. Poliisin tutkintakynnyksen ylittävät palot tutkitaan yhteistyössä poliisin kanssa ja poliisin ehdoilla.
- Palontutkinnan tulokset kirjataan ja tallennetaan valtakunnalliseen onnettomuustietojärjestelmään (Pronto). Kuva-aineistot ja muu tutkintamateriaali tallennetaan ko. tarkoitusta varten perustettavaan tiedostokansioon/paikkaan.

- Palontutkinnan teemat valitaan valtakunnallisten linjausten sekä onnettomuuskehityksen seurannan tarpeiden mukaisesti.
- Vaarallisten kemikaalien vähäisessä teollisessa käsittelyssä ja varastoinnissa tapahtuneet kemikaalionnettomuudet tutkitaan palontutkinnan periaatteiden mukaisesti. Tutkintaan kutsutaan tarpeen mukaan pelastuslaitoksen omia tai ulkopuolisia asiantuntijoita.
- Vuoden 2023 aikana kehitetään erityisesti palontutkinnan tulosten hyödyntämisen prosesseja sekä palontutkintaan kuuluvaa pelastustoiminnan tutkintaa.

Mittarit:

- 2-tason palontutkintojen ja pelastustoimen kulun selvitysten määrä (kpl/v)
- Koulutettujen palontutkijoiden määrä (kpl)
- Selvittämättömien syttymissyiden osuus kaikista paloista (%)
- Palontutkinta tulosten hyödyntäminen viestinnässä

6 PALVELUTASOPÄÄTÖS, PELASTUSTOIMINTA

Pelastustoiminnasta säädetään pelastuslaissa (379/2011). Pelastustoimintaan kuuluu hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen sekä näihin mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

Pelastuslain 32 §:n mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi. Muu viranomainen voi olla esim. Rajavartiolaitos, joka vastaa meripelastustoiminnasta sekä alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnasta Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä.

Pelastustoiminnassa tarvittavat voimavarat on mitoitettava arvioituja onnettomuusuhkia vastaavaksi. Keskeistä on päivittäisen toimintavalmiuden ylläpitäminen ja tehokkaaseen toimintaan varautuminen kaikissa mahdollisissa onnettomuus- ja turvallisuustilanteissa. Pelastustoiminta on suunniteltava ja toteutettava siten, että tehtävät voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti (PeL 28 §).

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden (pelastustoimen henkilöstö, kalusto, lähtövalmius) mitoitusta ohjaa pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM, 21/2012). Ohjeessa annetaan perusteet onnettomuusuhkien kartoittamiselle, pelastustoimen muodostelmien kokoamiselle ja johtamiselle sekä eri riskialueiden ja kohteiden tavoittamiselle. Ohjeen mukainen onnettomuusuhkien kartoittaminen on esitetty pelastuslaitoksen riskianalyyseissä. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen riskikuva muodostuu vuonna 2023 sekä Oulu-Koillismaan että Jokilaaksojen pelastuslaitoksen riskianalyyseistä.

Pelastustoiminnan suunnitteluun liittyy myös muita ohjeita, joista merkittävin sisäministeriön antama pelastussukellusohje (SM, 48/2007). Ohjeessa on esitetty keskeiset perusteet savu-, vesi- ja kemikaalisukellusvalmiuden sekä pintapelastusvalmiuden järjestämiselle.

6.1 Pelastustoiminnan nykytilan kuvaus

Hyvinvointialueiden perustamisen myötä kaksi Pohjois-Pohjanmaan maakunnan pelastuslaitosta yhdistyvät Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokseksi. Muissa valtakunnan maakunnissa vastaavaa yhdistymistä ei tapahdu, vaan pääosin nykyiset pelastustoiminnan organisaatiot ja aluerajat siirtyvät hyvinvointialueiden organisaatioon.— Lähtökohta uuden organisointiin on varsin hyvä. Oulu-Koillismaan ja Jokilaaksojen pelastuslaitosten pelastus-toiminnan palvelutuotanto on ollut toimivaa ja pääosin lakien, asetusten ja ohjeiden mukaista.

Haasteita pelastustoiminnalle on asettanut kiihtyvä väestörakenteen muutos, varallaolon poistuminen kiireellisestä pelastustoiminnasta, työvoiman saatavuuden ongelmat sekä alueen kuntien tiukka talous. Riskialueiden saavuttamiseen liittyvät toimintavalmiusongelmat ovat koskettaneet lähinnä Oulu-Koillismaan alueen tiettyjä riskiruutuja. Näihin ongelmiin ei ole olemassa helppoja ratkaisuja, vaan ne vaativat pitkäjänteistä kehittämistyötä, voimavarojen uudelleen organisointia, lisärahoitusta tai toimintavalmiusaikojen valtakunnallista muutosta.

Hyvinvointialueiden perustaminen ei lähtökohtaisesti muuta pelastustoiminnan toimintaympäristöä ja onnettomuusuhkia. Kahden pelastuslaitoksen yhdistymisestä on kuitenkin pystyttävä löytämään myös pelastustoimintaan kehittäviä ja tukevia ratkaisuja. Asiantuntijuus ja henkilöstön osaamisen laaja-alainen hyödyntäminen on pystyttävä jatkossa hyödyntämään entistä paremmin. Organisaatiokulttuuriin ja raikkaaseen sekä kannustavaan työilmapiiriin voi vaikuttaa jokainen pelastuslaitoksen työntekijä.

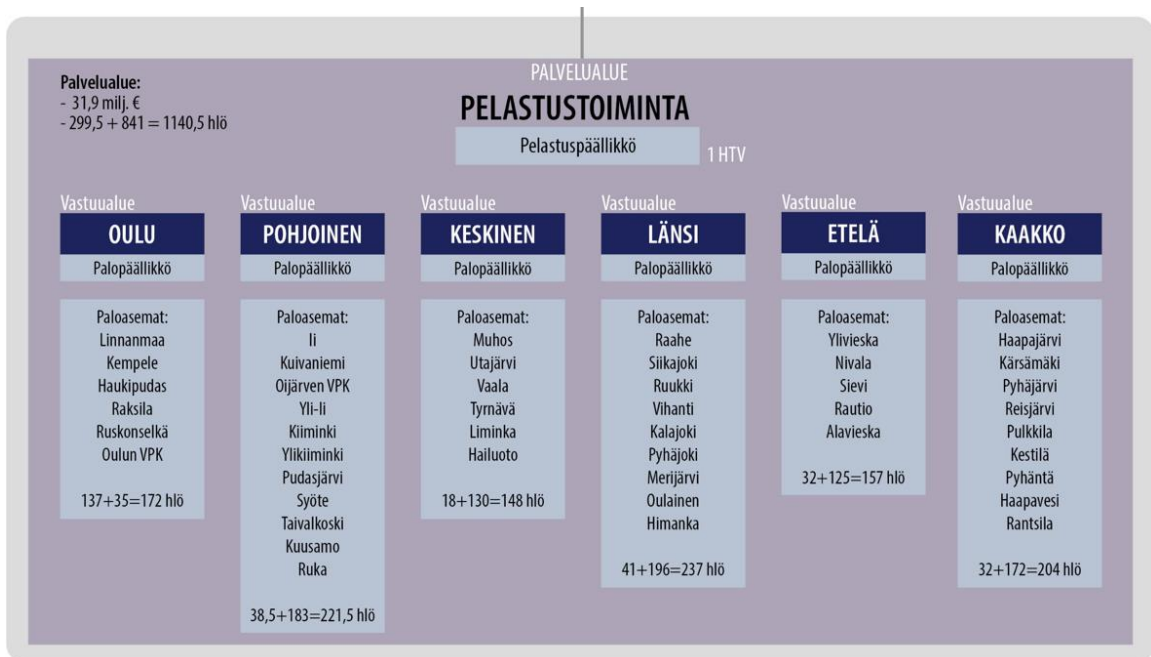
Pelastuslaitokseen pelastustoimintaan on saatava positiivinen tekemisen ilmapiiri, joka pitkällä aikavälillä auttaa myös uuden henkilöstön rekrytoinnissa.

Pelastustoiminnan palvelutaso tulee myös vuonna 2023 mitoittaa vastaamaan alueen riskejä ja onnettomuusuhkia siten, että pelastustoiminta on nopeaa, tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa sekä suuronnettomuuksissa.

6.2 Kehittämissuunnitelma PTP-kaudelle 2023

Kohdassa 6.1 mainittu kahden pelastuslaitoksen pelastustoiminnan käytäntöjen, ohjeiden, suunnitelmien, järjestelmien ja toimintatapojen yhdistäminen tulee olemaan vuoden 2023 suurin kehittämiskohde. Lähtökohta toiminnalla pitää olla, että pelastustoiminnan palvelutuotanto ei muutoksessa häiriinny ja asiakkaan saamat pelastustoiminnan palvelut voidaan aukottomasti tuottaa suunnitellulla tavalla.

Pelastustoimialue jaetaan keväällä 2022 tehtyjen ratkaisujen mukaisesti kuuteen pelastustoiminnan hallinnolliseen vastuualueeseen, joita johtaa palvelualueen johtajan alaisuudessa toimivat palopäälliköt. Hallinnollinen vastuualue ei vaikuta hälytysvastemäärittelyyn. Kiireellisessä tilanteessa kohteeseen hälytetään aina lähin ja tarkoituksenmukaisin pelastustoiminnan resurssi.

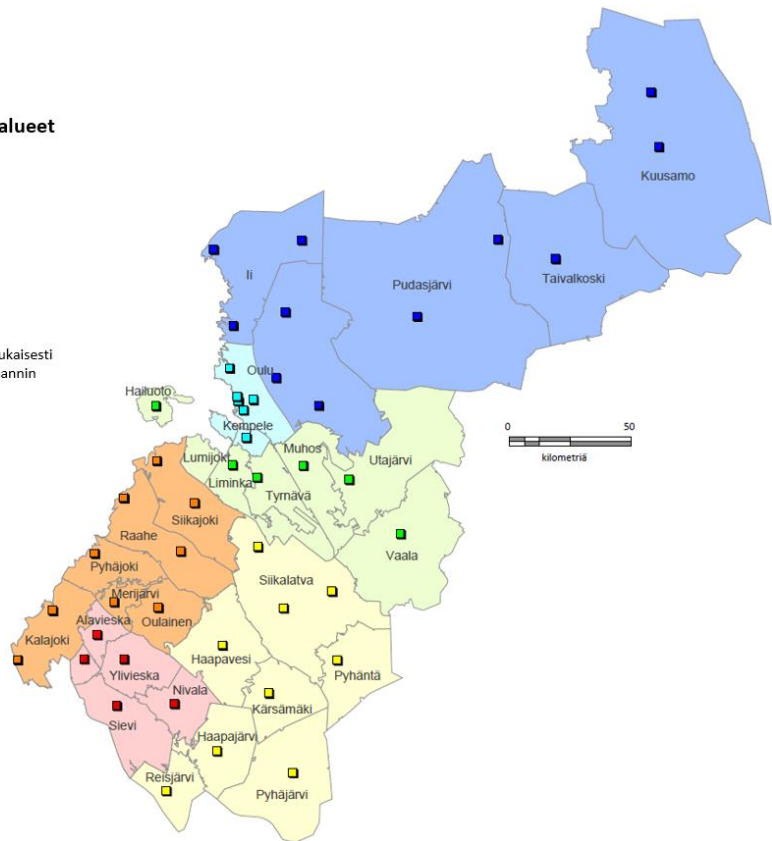

Kaavio: Pelastustoiminnan palvelualueen organisaatio (kaaviossa esitettyä myös päätoimisen + sopimushenkilöstön määrä paloasemaryhmittäin vuoden 2022 kesän tilanteen mukaan)

Pelastustoiminnan hallinnolliset vastuualueet

- Pohjoinen
- Oulu
- Keskinen
- Länsi
- Etelä
- Kaakko

Pelastustoiminnan hallinnollinen aluejako on nimensä mukaisesti hallinnollinen, eikä sillä ole merkitystä kiireellisen avunsaannin näkökulmasta. Kohteeseen hälytetään aina lähin ja tarkoituksenmukaisin yksikkö aluerajoista riippumatta.

Kartta. Pelastustoiminnan vastuualueet ja paloasemat

Palveluiden turvaamiseksi pelastustoiminnan toimintavalmius tuotetaan vuoden 2023 alusta lähtökohtaisesti entisten pelastuslaitosten suunnitelmien mukaan. Muutoksen tiukka valmisteluajataulu ja rajalliset valmisteluresurssit johtivat siihen, että uusi organisaatio ja sen uudet vastuuhenkilöt aloittavat heti toiminnan käynnistymisen myötä toimintojen yhdenmukaistamisen, kehittämisen ja tehostamisen.

Kehittämisen ja muutoksen aloittaminen vaatii yhdenmukaista ja luotettavaa nykytilan arviointia. Vuoden 2023 aikana toteutetaan paloasemakohtainen toimintavalmiuden nykytilakartoitus, joka ohjaa tulevaa kehittämistä, suunnittelua ja tehostamista.

Vuoden 2023 aikana pelastuslaitos tuottaa uuden riskianalyysin, joka toimii pohjana tulevan pitemmän aikavälin palvelutasopäätökselle. Riskianalyysitiedon pohjalta arvioidaan myös pelastustoiminnan toimintavalmiuden, henkilöstön ja kaluston määrät suhteessa alueen riskeihin.

Sopimuspalokuntien palokuntasopimukset pyritään uusimaan vuoden 2023 aikana. Tavoitteena on, että vuoden 2024 alusta pelastuslaitoksen kaikki sopimuspalokunnat operoivat yhdenmukaisen sopimuksen kautta.

6.3 Pelastustoiminnan edellyttämä paloasemaverkko

Pelastustoiminnan järjestämistä varten pelastustoimialueella on vuoden 2023 alkaessa 46 paloasemaa. Paloasematoimintoihin kuuluu myös muita öljyntorjunta- ja kalustovarastoja sekä Virpiniemen ja Kalajoen öljyntorjunta-asemat.

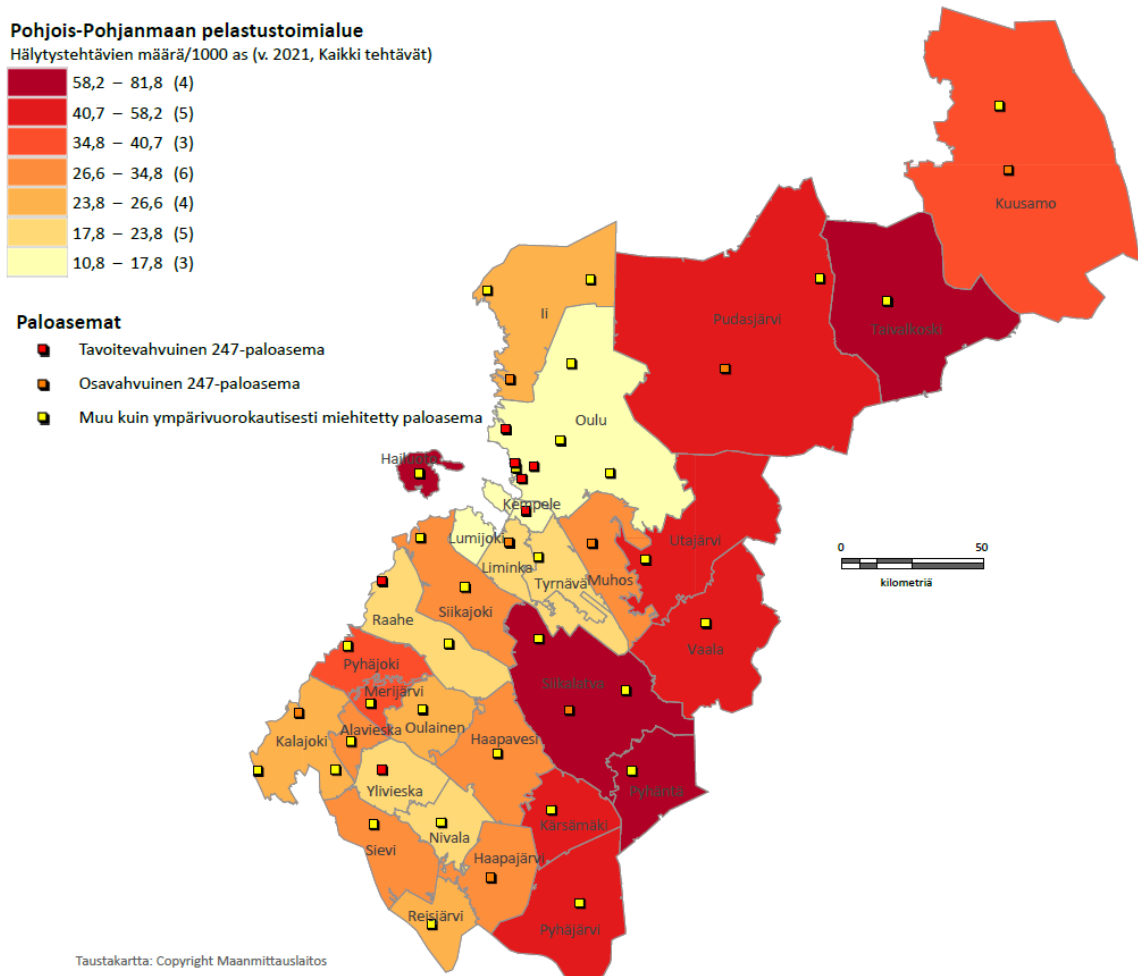
Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueen paloasemat henkilöstöineen ovat Oulun VPK:n paloasemaa lukuun ottamatta niin sanottuja ensilähdön paloasemia eli paloaseman henkilöstöä ja kalustoa on sidottu lähimmän yksikön periaatteella päivittäisten onnettomuuksien hälytysvasteisiin. Oulun VPK on mukana kokoluokaltaan

suurten tehtävien hälytysvasteissa, jonka lisäksi paloasemalla on tärkeä rooli päällekkäisissä ja/tai pitkäkestoisissa tehtävissä.

Pelastuslaitosten nykyisten riskianalyyseihin mukaan paloasemaverkko on pääosin riittävä ja paloasemien sijainti sekä valmius oikea.

Päätös pelastustoiminnan edellyttämästä paloasemaverkosta

- Pelastustoiminnan edellyttämä paloasemaverkko määrä on tarkoitus pitää PTP-kaudella 2023 vuoden 2022 lopun mukaisena. Riskiperusteinen ja alueen tarpeisiin perustuva paloasemaverkon tarkastelu tehdään vuoden 2023 aikana osana riskianalyysointia. (ks. myös kohta 3.3).

6.4 Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön määrä ja valmius

Pelastustoiminnan perusvaatimuksena on määrältään riittävä henkilöstö, joka täyttää pelastustoiminnan edellyttämät kelpoisuusvaatimukset. Henkilöstön kokonaismäärä, paloasemakohtainen valmius ja hälytysohjeet on määritettävä siten, että valmius vastaa alueella esiintyviä onnettomuusriskejä, toimintavalmiuden vaatimuksia sekä muita pelastustoiminnan tarpeita. Toiminnallisena perusvaatimuksena on hälytystoiminnan luotettavuus ja riittävä toimintakyky. Kelpoisuusvaatimuksista keskeisimpiä ovat henkilöstöryhmiltä edellytettävä peruskoulutus, tietoja ja taitoja ylläpitävä ja kehittävä täydennyskoulutus, vastuualueiden mukainen erityisosaaminen sekä riittävä fyysinen ja psyykinen toimintakyky pelastustoimen tehtävissä. (Pell 39, 56 ja 57 §, TTL 8 ja 14 §)

Henkilöstömitoituksessa on oltava etupainotteinen. Pelastustoimialueen väestö vähenee valtaosassa alueemme kunnissa samalla, kun väestön keski-ikä nousee. Tämä on aiheuttanut ja aiheuttaa henkilöstöpoistumaa myös pelastuslaitoksen henkilöstöstä ja vaikeuttaa sekä päätoimisen että sopimushenkilöstön rekrytointia. Osalla paloasemista on vaikeuksia saada hälytyksiin riittävästi kelpoisuusehdot täyttävää henkilöstöä. Ongelmat korostuvat virka-aikana, jolloin suurella osalla sopimushenkilöstöä varsinaiset työtehtävät estävät pelastustoimintaan osallistumisen.

Pelastuslaitos kartoittaa aktiivisesti keinoja, joilla se voisi paremmin tukea henkilöstön fyysisen toimintakyvyn, pelastustoiminta- ja pelastussukelluskelpoisuuden ja toimintavalmiuden kehittämistä sekä motivoida henkilöstöä osallistumaan hälytystoimintaan ilman päivystysvelvoitetta. Osana ko. työtä kartoitetaan paloasemakohtaisesti pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön määrä ja henkilöstön toimintaedellytykset.

Henkilöstövahvuudessa on paloasemakohtaisia eroja ja valmiuden taso vaihtelee vuorokaudenajasta riippuen. On tilanteita ja tehtäviä, joissa kaikissa pelastusyksiköissä ei ole riittävästi toimintakykyisiä henkilöitä. Erityisesti virka-aikana useilla paloasemilla on vaikeuksia saada minimivahvuista pelastusryhmää liikkeelle henkilöstöpulan vuoksi. Päätoimista henkilöstöä alueesta riippuen on vähän ja sopimushenkilöstön saatavuus päätyöstään hälytystehtäviin on paikoin heikkoa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa pelastustoiminnan tehtävien suorittamiseen osallistuu päätoimista henkilöstöä ja sopimushenkilöstöä. Henkilöstö ja kalusto (pelastusryhmät) on sijoitettu paloasemille siten, että ensimmäinen yksikkö saavuttaa toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaiset riskialueet ja onnettomuuskohteet mahdollisimman nopeasti. Kokoluokaltaan suurempien tilanteiden (keskisuuret ja suuret tilanteet) edellyttämät voimavarat kootaan usealta paloasemalta. Pelastustoiminnan valmius on määritetty paloasemittain, mutta jos erityiset syyt vaativat, voidaan paloasemakohtaista valmiutta muuttaa.

Pelastustoimintaan voi säädösvelvoitteiden perusteella osallistua myös Rajavartiolaitoksen, Puolustusvoimien, Poliisin ja muiden yhteistyöviranomaisten henkilöstöä sekä etenkin maastopaloissa myös siviilihenkilöstöä.

Pelastustoiminnan toimintavalmius kattaa koko pelastustoimialueen, mutta kiireellisen pelastustoiminnan käynnistymisnopeuteen ja ensivaiheen toimintakykyyn vaikuttaa mm. se, missä paloasemat sijaitsevat ja miten paloasemien henkilöstön valmius on järjestetty.

Päätös henkilöstön määrän mitoituksessa noudatettavista periaatteista pelastustoiminnassa

- Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön määrä mitoitetaan kustannuksiltaan harkitusti, mutta kuitenkin siten, että pelastustoimintaan kuuluvat tehtävät voidaan suorittaa työn turvallisuus ja laatu huomioon ottaen nopeasti ja tehokkaasti.

Päätös paloasemien päätoimisen alipäällystön ja miehistön toimintavalmiudesta

- Pelastuslaitoksen tavoitevahvuiset paloasemat (24/7 ja välitön min. 1+3 lähtövalmius)
  - Haukipudas, Kempele, Linnanmaa, Raahe, Raksila, Ruskonselkä ja Ylivieska
- Pelastuslaitoksen osavahvuiset paloasemat (24/7 henkilöstövahvuus vaihtelee asemittain 1+2 - 0+1)
  - Haapajärvi, Ii, Kalajoki, Kuusamo, Liminka, Muhos, Pudasjärvi, Pulkki
- Pelastuslaitoksen muut paloasemat (päätoimisia virka-aikana epäsäännöllisesti)
  - Muut kuin edellä luetellut paloasemat
- Sopimuspalokuntien paloasemakohtainen hälytysosaston tavoitevahvuus määritellään sopimuspalokuntien alue- ja palokuntasopimuksissa.

6.5 Pelastustoiminnan kalusto ja varusteet

Tehokas pelastustoiminta vaatii henkilöstön lisäksi määrältään ja laadultaan riittävän kaluston ja varusteet. Kaluston ja varusteiden hankintamäärärahat tulee sovittaa suunnitellun määrän ja laadun ylläpitämiseksi sekä tavoiteltuun suorituskykyyn nähden oikein.

Paloasemien peruskalustona on yleisimmin sammutus- ja säiliöauto tai säiliöpaloauto varusteineen, jolloin paloasema kykenee suoriutumaan tehokkaasti päivittäisistä onnettomuuksista ja kahden paloaseman yhteistyönä yleensä myös keskisuurista onnettomuuksista. Jos paloaseman toimintaympäristö edellyttää, voidaan peruskalustoa täydentää esim. moottorikelkalla, mönkijällä, veneellä tms. onnettomuustyyppi-kohtaisella erityiskalustolla.

Keskisuurten ja sitä suurempien onnettomuustilanteiden edellyttämä erityiskalusto keskitetään onnettomuusriskien mukaisesti ja/tai hälytetään usealta paloasemalta. Erityiskalustoa ovat mm. nostolava- ja puomitikasautot sekä vaarallisten aineiden torjuntaan, öljyntorjuntaan, maasto- ja vesipelastamiseen ja vesihuoltoon liittyvä kalusto.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen suunnitellut investoinnit vuodelle 2023 ovat 4,5 M€, joka vastaa Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen ja Jokilaaksojen pelastuslaitoksen yhteenlaskettua vuosittaista investointitasoa. Palosuojelurahaston sekä Öljysuojarahaston avustusten poisjääminen on huomioitava investointimäärärahojen suunnittelussa. Näiden kustannusvaikutus edellä mainitusta summasta on arviolta 1 M€.

Päätös ajoneuvokaluston, varusteiden ja muun erikoiskaluston hankinnasta, ylläpidosta ja sijoittamisesta

- Jokaisella pelastuslaitoksen paloasemalla on määrältään, laadultaan ja toimintakunniltaan luotettava kalusto, jolla kyetään suoriutumaan uhkamallin osoittamista päivittäisistä onnettomuus- ja vaaratilanteista.
- Pelastuslaitos toteuttaa palvelutasopäätöskaudella toiminnan nykytason ylläpitämisen edellyttämät välttämättömät kalustohankinnat. Pelastuslaitoksen kaluston hankinnassa ja ylläpidossa keskitytään ensilähdön kalustoon. Ikääntyneet ja kunniltaan epäluotettavat ajoneuvot ja muu kalusto poistetaan käytöstä.
- Kalustohankinnoissa ja kaluston sijoittamisessa huomioidaan alueen riskianalyysi, onnettomuusuhat, toimintojen keskittämisellä saatavat kustannussäästöt sekä kaluston kierrättämis- ja yhteiskäyttömahdollisuudet.
- Ajoneuvokaluston uusimisohjelman tavoitteena on ylläpitää operatiivisessa käytössä olevan ajoneuvokaluston elinkaari ajoneuvotyypistä riippuen 20-25 vuodessa ja erityisajoneuvojen (esim. nostolava-auto) 30 vuodessa. Ajoneuvojen elinkaaren aikainen kierrätys suunnitellaan siten, että siinä huomioidaan ajoneuvon iän lisäksi asemapaikkojen hälytystehtävien määrät ja ajoneuvoille tuleva ajosuorite. Tällöin ajoneuvokohtainen elinkaaren aikainen käyttöaste on mahdollisimman tasainen ja asemapaikkakohtaiset hälytysmäärät ja toiminnan taso tulevat huomioiduksi.
- Pelastustoimen suojavarusteet pidetään laadullisesti ja määrällisesti riittävinä työn vaatimukset ja varusteiden saatavuus huomioiden. Suojavarusteiden laatua kehitetään määrätietoisesti ajantasaista tietoa ja ratkaisuja hyödyntäen sekä toiminnallisuus ja kustannustehokkuus huomioiden.

6.6 Toimintavalmius ja pelastusmuodostelmien hälyttäminen

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnittelu perustuu pelastuslakiin (1.1.2023 alkaen pelastustoimen järjestämislakiin). Säädösten mukaan pelastustoimen palvelutaso tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja

toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Palvelutasoa määriteltäessä on huomioitava myös poikkeusolojen tilanteet.

Säädöksiä täydentää pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM:n julkaisu 21/2012). Kyseiseen toimintavalmiuserohjeeseen perustuvat mm. onnettomuusuhkien tarkastelutapa, riskialueiden muodostaminen ja vaatimukset riskialueiden tavoittamiselle. Nämä ovat keskeisiä tekijöitä, jotka määrittävät paloasemien sijaintia ja niiden henkilöstön toimintavalmiutta. Ohje määrittelee lisäksi perusteita pelastustoiminnan muodostelmille, niiden hälyttämiseksi ja johtamiselle.

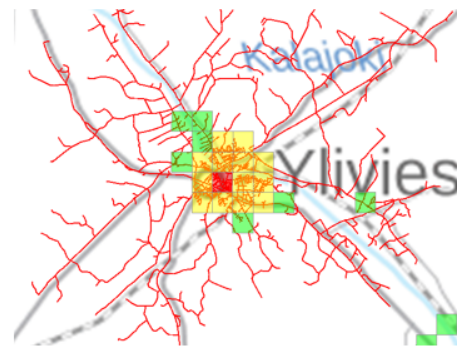
Toimintavalmiuserohjeen mukainen riskialuejako on määritetty koko Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimi-alueelle. Riskiruudukko (1 km x 1 km ruudut) sisältää 19kpl I-luokan, 240kpl II-luokan, 288kpl III-luokan ja noin 46 174kpl IV-luokan riskiruutua merialue mukaan lukien. Kiireellisissä tilanteissa riskiruudut on tavoitettava riskiluokalle asetetussa määräajassa vähintään 50 %:sti. Myös tehokkaan pelastustoiminnan käynnistymiselle määritetyt aikarajat on toteuduttava vähintään 50 %:sti.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueen kuntien ja kuntataajamien riskialuejako mukaiset korkeimmat riskiluokat on esitetty alla olevassa taulukossa. Alla on lisäksi riskiluokan mukaisten riskiruutujen tavoittamiselle asetetut aikarajat sekä esimerkkinä Ylivieskan riskiruudut ja 10 min laskennallinen saavutettavuusalue Ylivieskan paloasemalta yhden minuutin lähtöviiveellä.

Toimintavalmiuseroajaa määrittävä riskiruutujen korkein riskiluokka kunnittain sekä eräissä kuntataajamissa

	ALAVIESKA	HAAPAJÄRVI	HAAPAVESI	HAILUOTO	II	Kuivaniemi	KALAJOKI	Himanka	KEMPELE	KUUSAMO	Ruka	KÄRSÄMÄKI	LIMINKA	LUMIJOKI	MERIJÄRVI	MUHOS	NIVALA	OULAINEN	OULU	Haukipudas	Kiiminki	Oulunsalo	Yli-Ii	Ylikiminki	
Korkein riskiluokka	2	2	2	3	2	3	2	2	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	1	2	2	2	3	3
	PUDASJÄRVI	Syöte	PYHÄJOKI	PYHÄJÄRVI	PYHÄNTÄ	RAAHE	Vihanti	REISJÄRVI	SIEVI	SIKAJOKI	Ruukki	SIKALATVA	Kestilä	Pippola	Pulkki	Rantsila	TAVALKOSKI	TYRNÄVÄ	UTAJÄRVI	VAALA	YLIVIESKA				
Korkein riskiluokka	2	4	2	2	2	1	2	3	2	3	2	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	1			

Riskiluokka	Pelastustoiminnan toimintavalmiuseroajaa							Avunsaantiaika	Pelastusjoukkueen kohteessa
	Hätäkeskuksen toimintavalmiuseroajaa	Lähtöaika	Ajoaika	Ensimmäinen yksikkö kohteessa	Ensitoimenpiteisiin kuluva aika	Tehokas pelastustoiminta alkaa			
I	2	1	5	6	5	11	13	20	
II	2	1-5	5-9	10	4	14	16	30	
III	2	1-5	15-19	20	2	22	24	30	
IV	2	1-5	>	>			>	>	
Avunsaantiaika									

I-luokan riskiruutujen saavuttaminen riittävän nopeasti (6/14 min hälytyksestä) edellyttää käytännössä aina sen, että paloasema sijaitsee lähellä ko. riskialueita ja paloasemalla on ympärivuorokautinen miehitys (lähtöviive hälytykseen paloasemalta enintään n. 1:30 min).

II-luokan riskiruudut (10/14 min) voidaan saavuttaa myös sopimuspalokuntaperiaatteella toimivilta paloasemilta, jos sekä paloaseman että sen sopimushenkilöstön sijainti (asuin- ja työpaikat) mahdollistavat riittävän nopean lähtövalmiuden. Sopimushenkilöstön osalta on aikaisemmin tavoiteltu 5 minuutin lähtöviivettä paloasemalta, mutta varallaoloon liittyvät työaikatulkinnat ja siitä luopuminen ovat tehneet tästä hyvin vaikeaa.

III-luokan riskiruudut tavoitetaan yleensä hyvin, jos ko. taajamassa on paloasema. Esimerkiksi Hailuodon, Kestilän, Kuivaniemen, Reisjärven, Ylikiimingin ja Yli-lin taajamien III-luokan riskialueiden tavoittaminen vaaditussa ajassa (20/22 min) on lähes mahdotonta ilman ko. taajamissa sijaitsevia paloasemia ja niiden sopimushenkilöstöä.

IV-luokan riskiruutujen tavoittamiselle ei ole määritetty aikarajaa, mutta toimintavalmiusohjeen mukaan ihmisten omatoimiseen varautumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota, jos toimintavalmiusaika ylittää 40 minuuttia.

Pelkkä toimintanopeus ei ratkaise menestystä hälytystehtävän suorittamisessa. Tehokas toimintakyky vaatii tehtävään nähden riittävän määrän henkilöstöä. Henkilöstövahvuuden osalta pyritään siihen, että jokaiselta paloasemalta saadaan kiireellisiin hälytystehtäviin liikkeelle johtajan ja kolmen henkilön (1+3) vahvuinen pelastusryhmä. Pelastusryhmä voi tarvittaessa tulla kohteeseen useammalta paloasemalta ja useammalla ajoneuvolla, joka joissain tilanteissa lyhentää kohteen saavuttamisaikaa.

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikojen ohella on tarkasteltava myös pelastusjoukkueen muodostamiseen liittyviä viiveitä. Toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan pelastusjoukkue (johtaja ja 2-5 pelastusryhmää) on saatava I-luokan riskialueille enintään 20 minuutissa ja II- ja III-luokan riskialueille enintään 30 minuutissa. Pelastusjoukkueen muodostaminen edellyttää käytännössä aina vähintään kahden paloaseman hälyttämistä. Aikarajat edellyttävät lisäksi kohtalaisen tiheää paloasemaverkkoa.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikojen ja riittävän toimintakyvyn toteutuminen on yksi osa-alue, jota aluehallintovirastot valvovat. Aiemmin kohdassa 2.1 on käyty lyhyesti läpi riskialueiden tavoittamiseen liittyviä haasteita kuluneella palveluskaudella. Ongelmia voi aiheuttaa paloaseman sijainti riskialueisiin nähden, mutta myös mm. paloaseman pieni henkilöstömäärä ja henkilöstön lähtöviive kiireelliseen hälytystehtävään.

Pitkään (joka vuosi 5 vuoden tarkastelujaksolla) jatkuneita ongelmia riskialueiden tavoittamisessa on ollut erityisesti Oulussa ja Kuusamossa. Oulussa tilanne on parantunut Linnanmaan paloaseman käyttöönoton myötä, mutta ongelmana on edelleen yhtenäinen I-luokan riskialue Tuirasta Toppilaan välisellä alueella sekä II-luokan riskialueet Oulunsalon keskustassa. Kuusamossa haasteena on Rukan II-luokan riskialue. Muualla pelastustoimialueella on lisäksi joitain yksittäisiä ongelmaruutuja, joiden tavoittamisessa on ollut pitkään jatkuneita haasteita. Aluehallintovirasto puuttui riskialueiden tavoittamista koskeviin ongelmiin viimeksi keväällä 2022.

Sisäministeriön pelastusosasto on perustanut elokuussa 2022 hankkeen uudistamaan pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjetta. Työryhmän tehtävänä on selvittää mm., ovatko voimassa olevan ohjeen mukaiset toimintavalmiusaikojen vaatimukset edelleen perusteltuja. Hankkeen toimikausi kestää vuoden 2023 loppuun saakka. Pelastuslaitos seuraa hankkeen etenemistä ja ottaa tulevassa riskianalyyssissä sekä palvelutasopäätöksessä hankkeen mahdollisesti muuttuvat toimintavalmiusveloitteet huomioon.

Pelastusyksikön ja -ryhmän lähtöaika on kiinni palokuntamuodosta. Pelastuslaitoksella on 46 paloasemaa, joista 15 on päätoimisen henkilöstön jatkuvasti miehittämiä paloasemia ja 31:n paloaseman hälyttäminen toimii sopimuspalokuntaperiaatteella, jossa henkilöt tulevat hälytykseen vapaalta tai muusta tehtävästä. Ympärivuorokautisesti miehitetyn paloaseman henkilöstö pyrkii lähtemään kiireelliseen hälytystehtävään minuutin kuluessa hälytyksestä. Sopimushenkilöstön osalta tavoitellaan mahdollisimman lyhyttä lähtöviivettä siten, että riskialueille asetetut toimintavalmiusaika-vaatimukset ja hälytystehtävän asianmukainen hoitaminen toteutuisivat. Pelastuslaitoksen 31 sopimuspalokuntaperiaatteella toimivasta paloasemasta vain muutamalla paloasemalla on virka-aikana miehitys, joka mahdollisesti kykenee lähtemään hälytykseen minuutin kuluessa hälytyksestä.

Pelastustoiminnan henkilöstön hälyttämisessä käytetään valtakunnallista Virve-järjestelmää. Verkon operoinnista ja ylläpidosta vastaa Suomen Erillisverkot Oy. Pelastuslaitos vastaa tarvittavien radiopuhelimien ja hälytysjärjestelmien hankinnasta ja maksaa järjestelmien käytöstä aiheutuvat käyttömaksut. Järjestelmä kattaa kaikki paloasemat. Lisäksi pelastuslaitoksen käytössä ovat täydentävänä järjestelmänä matkapuhelinten tekstiviesteihin perustuva järjestelmä ja VHF-verkko.

Päätös riskialueiden tavoittamiselle asetettavista aikarajoista sekä pelastusmuodostelmista ja niiden hälyttämisestä

- Vuoden 2023 pelastustoiminnan toimintavalmiuden järjestämisessä huomioidaan kaikki 46 pelastustoimialueen nykyistä paloasemaa. Paloasemaverkon ja paloasemien toimintavalmiuden perusteellisempi tarkastelu toteutetaan vuoden 2023 aikana siten, että tarkastelun tulokset ovat käytettävissä vuoden 2024 alusta alkaen voimaan tulevan palvelutasopäätöksen laatimista varten.
- Pelastuslaitoksen pelastusmuodostelmia ovat pelastusyksikkö, -ryhmä, -joukkue, -komppania ja -yhtymä. Pelastusmuodostelmien kokoamista ja hälyttämistä varten ylläpidetään hälytysohjetta. Sammutus-, pelastus- tai torjuntatehtävien edellyttämissä hälytyksissä huomioidaan kustannustehokkuus. Tehtävään hälytetään vain tilanteen edellyttämä henkilöstö ja kalusto unohtamatta lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaatetta, työturvallisuutta sekä toiminnan etupainotteisuutta ja luotettavuutta.
- Onnettomuuskohteen tavoittamisessa ja pelastustoiminnan käynnistymisessä noudatetaan vähintään toimintavalmiusohjeessa asetettua minimimitavoitetta. Onnettomuuskohte saavutetaan ja tehokas pelastustoiminta käynnistetään vaaditussa ajassa vähintään 50 %:ssa kiireellisistä hälytystehtävistä. Edellä mainitun lisäksi keskimääräinen toimintavalmiusaikatavoite kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokista riippumatta on ensimmäisen pelastusyksikön osalta enintään 10 minuuttia ja tehokkaan pelastustoiminnan käynnistymisen osalta enintään 14 minuuttia.
- Toimintavalmiuden varmistamiseksi hälytysohjeiden toteutumista sekä paloasemien hälytyslähtövahvuuksia ja toimintavalmiusaikoja seurataan aktiivisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään niihin paloasemiin ja riskiruutuihin, joissa toimintavalmiuden tavoitteissa on vielä parantamisen varaa. Toimintavalmiuden ja ongelmariskiruutujen seurannasta vastaa pelastuslaitoksen riskienhallintapäällikkö yhteistyössä vastuualuepäälliköiden kanssa.

Mittarit

- Lähtövarmuus, lähtöviive ja henkilöstövahvuus kiireellisissä pelastustoiminnan tehtävissä
- Toimintavalmiusaikojen toteumat kiireellisissä pelastustoiminnan tehtävissä

Keskeiset käsitteet toimintavalmiuden suunnitteluohjeesta

Toimintavalmius

Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu viidestä osatekijästä: henkilöstön määrästä ja laadusta, kaluston määrästä ja laadusta, ennakkoon laadituista toiminnallisista suunnitelmista, johtamisen organisoinnista sekä pelastustoiminnan toimintavalmiusajasta.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaiset pelastusmuodostelmat

Pelastustoiminnan muodostelmia ovat yksikkö, pelastusryhmä, -joukkue, -komppania ja -yhtymä. Pelastustoiminnan muodostelmalla on aina johtaja.

Pelastusyksikkö

Henkilön tai henkilöstön, kulkuneuvon ja kaluston muodostama kokonaisuus, joka kykenee itsenäiseen toimintaan. Yksiköitä ovat esim. pelastusyksikkö, sammutusyksikkö, raivausyksikkö, säiliöyksikkö, tikasyksikkö.

Pelastusryhmä

Johtajasta, vähintään kolmesta ja enintään seitsemästä henkilöstä sekä tehtävän mukaisista ajoneuvoista ja kalustosta muodostuva kokonaisuus.

Pelastusjoukkue

Johtajasta, vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä muodostuva kokonaisuus.

Pelastuskomppania

Johtajasta, pelastustoiminnan johtajaa avustavasta esikunnasta, vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusjoukkueesta muodostuva kokonaisuus.

Pelastusyhtymä

6.6.1 Pelastussukellusvalmius

Pelastussukelluksella tarkoitetaan yleensä savu-, kemikaali- tai vesisukellusta, mutta niiden lisäksi tässä yhteydessä käsitellään myös veden pinnalta tapahtuvaa pintapelastusta. Pelastussukellus on riskialtis työtehtävä, johon ryhdytään lähinnä silloin, kun se on tehtävän luonteen ja tehokkaan pelastustoiminnan näkökulmasta välttämätöntä. Pelastussukellusta saavat tehdä vain tehtävään koulutetut, lääkärin-tarkastuksen ja toimintakykytestit läpäisseet henkilöt. Pelastussukellusta edellyttävä tilanne voi liittyä esimerkiksi rakennus- tai liikennevälinepaloon, vaarallisten aineiden onnettomuuteen tai vesipelastus-tehtävään.

Pelastustoimen hälytystehtävään liittyvää pelastussukellusta ei saa tehdä yksin. Esimerkiksi turvallinen savusukellus edellyttää yleensä sen, että tehtävässä on savusukelluksen suorittava sammutuspari ja heille määritellyt savusukelluksen suojapari. Pelastussukelluksen minimivahvuuksia ja työturvallisuutta ohjeistaa valtakunnallinen pelastussukellusohje (SM 2007).

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan ja rajattuun sisätilaan, jossa on savua. Palavan rakennuksen katolla tapahtuva työskentely paineilmahengityslaitetta käyttäen rinnastetaan savusukellukseen.

Kemikaalisukelluksella tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä.

Vesisukelluksella tarkoitetaan tehtäviä, jotka edellyttävät vesisukelluslaitetta ja -varustusta ihmisen sekä omaisuuden pelastamiseksi ja ympäristövahinkojen torjumiseksi. Vesisukellusta ovat myös virka-apusukellukset sekä vesisukellustaitojen ylläpitämiseksi tapahtuvat harjoitukset.

Pintapelastuksella tarkoitetaan veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa.

Päätös paloasemaakohtaisesta pelastussukellusvalmiudesta

- Pelastuslaitoksen tavoitevahvuisten 24/7-paloasemien (Haukipudas, Kempele, Linnanmaa, Raahe, Raksila, Ruskonselkä, Ylivieska) pyritään aloittamaan tehtävän edellyttämä välitön savusukellus ja kahden paloaseman yhteistyönä välitön kemikaalisukellus (heti, kun riskien mukaisesti keskitetyt kemikaalitorjunnan suojarusteet ja muu kalusto saadaan kohteeseen, ks. kohta 6.6.2).
- Pelastuslaitoksen paloasemilla pyritään ylläpitämään valmiutta tavanomaisten huoneistopalojen edellyttämään savusukellukseen sekä henkeä pelastavaan kemikaalisukellukseen, jossa suojaustasoksi riittää paloasu, paineilmalaitte ja roiske- tai kaasutiivis roiskesuojapuku.
- Mikäli valmiutta huoneistopalojen sammutukseen ei joihinkin tehtäviin ole, suunnitellaan sammutus toteutettavaksi ensisijaisesti vaihtoehtoisilla sammutusmenetelmillä (PETS).
- Kaikkien paloasemien valmiutta hyödynnetään koko pelastustoimialueen kattavan pelastussukellusvalmiuden saavuttamiseksi. Riittävä toimintakyky varmistetaan hälytysvastesuunnittelulla.
- Pelastuslaitoksen vesisukellusvalmius keskitetään Linnanmaan paloasemalle, jossa pyritään ylläpitämään kahden vesisukeltajan ja avustajan muodostamaa jatkuvaa vesisukellusvalmiutta, mikä tarkoittaa vesipelastusvalmiuden tasoa 1. Valmiutta hyödynnetään koko pelastustoimialueen vesipelastustoiminnassa. Vesisukellusvalmiuden ylläpito ei saa heikentää pelastustoimen lakisääteisten tehtävien hoitamista.

- Alueen vesisukellusvalmiutta tuetaan alueen muilla koulutetuilla sukeltajilla erillisen hälyttämisuunnitelman mukaisesti.
- Kaikilla paloasemilla pyritään ylläpitämään valmiutta kiireellisten pintapelastustehtävien suorittamiseen. Tehtävässä käytettävä kalusto ja menetelmä määräytyvät paloasemakohtaisesti.
- Vuoden 2023 aikana tehdään perusteellinen pelastussukellusvalmiuden tarkastelu, jossa arvioidaan pelastussukelluksen riskiperusteinen tarve, paloasemakohtainen kyky sekä hälytysvastesuunnittelun ja vaihtoehtoisten sammutus- ja torjuntamenetelmien mahdollisuudet. Samalla laaditaan pelastuslaitoksen oma pelastussukellusohje. Selvitystyön tuloksia hyödynnetään v. 2024 alusta alkaen voimaan tulevan palvelutasopäätöksen laatimisessa.

6.6.2 Vaarallisten aineiden torjunta ja CBRNE-valmius

Vaarallisten aineiden torjunta sisältyy pelastuslaitoksen tehtäviin vastaavalla tavalla kuin esim. sammutus- ja pelastustoiminta (PelL 27 ja 32 §). Vaarallisten aineiden torjunta sisältää mm. väestön varoittamiseen ja suojaamiseen, aineen leviämisen estämiseen tai rajoittamiseen, vuotojen tukkimiseen, pitoisuuksien mittaamiseen sekä aineen vaarattomaksi tekemiseen liittyviä tehtäviä. Kiireellisten pelastus- ja torjuntatoimien jälkeen tehtävä saastuneen maa-alueen puhdistus on yhteistyötä vahingon aiheuttajan, maa-alueen omistajan tai haltijan sekä useiden viranomaisten kanssa. Puhdistustyön toteutumisen seurannasta vastaa suurissa onnettomuuksissa ympäristöviranomainen (ympäristönsuojelulaki, 527/2014, luku 14).

Vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelma

Vaarallisten aineiden paloasemakohtainen torjuntavalmius on määritetty Vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelmassa. Määrittelyn perusteena on vaarallisten aineiden käsittelystä, varastoinnista ja kuljetuksesta aiheutuvat onnettomuusriskit sekä torjuntavalmiuden alueellinen kattavuus.

Vakavat vaarallisten aineiden onnettomuudet ovat todennäköisimpiä Oulun ja Raahen seudulla, missä kemikaalien käsittely-, varastointi- ja kuljetusmäärät ovat suurimmat. Perinteisten kemikaali-onnettomuuksien lisäksi on huomioitava aiempaa huolellisemmin ns. CBRNE-tilanteet, joissa vaarallista ainetta käytetään esim. terroristisessa tarkoituksessa tai muussa vahingoittamistarkoituksessa. CBRNE-tilanteilla tarkoitetaan valmiutta toimia kemiallisiin, biologisiin, säteilyyn, ydinaseisiin ja räjähteisiin liittyvissä onnettomuus- ja vaaratilanteissa.

Päätös vaarallisten aineiden torjuntavalmiudesta ja CBRNE-valmiuden sijoittamisesta

- Pelastuslaitoksen vaarallisten aineiden torjuntavalmius järjestetään keskitetysti vaarallisten aineiden käsittelystä, varastoinnista ja kuljetuksesta aiheutuvien riskitekijöiden mukaisesti.
- Vaarallisten aineiden alueellinen torjuntavalmius varmistetaan hälytysvastesuunnittelun avulla.
- Vaarallisten aineiden valmistuksesta, varastoinnista, käytöstä ja kuljetuksesta aiheutuvat riskitekijät huomioidaan väestöhälyttimien hankinta- ja sijoitussuunnitelmissa.
- Pelastuslaitoksen alueellinen ja samalla Pohjois-Suomea palveleva CBRNE-tilanteiden mittaus- ja tunnistamisvalmius järjestetään Oulun paloasemilta.

6.6.3 Öljytorjunta

Pelastustoimen velvollisuudesta osallistua öljyvahinkojen torjuntaan säädetään pelastuslaissa (379/2011). Lain 7 §:n mukaan alueen pelastustoimi vastaa maa-alueella tapahtuvien öljyvahinkojen ja alusöljyvahinkojen torjunnasta. Öljytorjunnan järjestelyt ja keskeinen ohjeistus sisältyvät pelastuslaitoksen öljytorjuntasuunnitelmaan, joka päivitetään 3 vuoden välein.

Öljyntorjuntavalmiuden järjestämisestä aiheutuneet pelastustoimen kustannukset on saatu varsin kattavasti takaisin Öljysuojelurahaston varoista. Öljysuojelurahaston muuttunut rahoitustilanne aiheuttaa suuria kustannuspaineita pelastuslaitosten budjetteihin. Tulevien investointien ja valmiuden ylläpitokustannusten korvaukset vuodelle 2023 ovat avoimia. Asiaan tarvitaan kansallinen ratkaisu. Yksittäinen pelastuslaitos ei pysty omasta budjetista rahoittamaan nykyistä öljysuojelupalvelua ja henkilöstön osaamisen ylläpitämistä.

Päätös öljyntorjunnasta

- Pelastuslaitoksen öljyntorjuntavalmius keskitetään onnettomuusuhkien sekä kaluston alueellisen käytettävyyden mukaisesti. Lähtökohtana vuoden 2023 osalta on yhdistyvien pelastuslaitosten öljyntorjunnan järjestelyt v. 2022 lopussa.
- Pelastuslaitoksen öljyntorjuntavalmius on jaettu kalustotasoihin 1-4 ja esitetään pelastuslaitoksen öljyntorjuntasuunnitelmassa.
- Pelastuslaitoksen öljyntorjuntasuunnitelmaa ylläpidetään ja päivitetään määräajoin vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Öljyntorjuntakaluston investointipäätökset käsitellään ja vahvistetaan vuosittain talousarvion käsittelyn yhteydessä.
- Vuodelle 2023 suunnitellut öljyntorjuntakaluston investoinnit ovat mahdollisia ja toteutetaan, jos niihin saadaan öljysuojelurahastolta tai muualta aikaisempia vuosia vastaavat avustukset.
- Jatkossa pelastuslaitos arvioi öljyntorjuntaan liittyviä investointeja, kun kansallinen rahoitus ja pelastuslaitokselle osoitetut avustukset selviävät. Öljyntorjuntavalmiutta ja sen sijoittamista koskeva laajempi arviointi tehdään v. 2023 aikana osana koko pelastustoimialueen kattavaa riskianalysyyttä.

6.6.4 Kansainvälinen pelastustoiminta ja Arctic Rescue Team (ART)

Kansainvälinen pelastustoiminta on valtiosopimuksiin ja lainsäädäntöön (mm. PELL 38 §) perustuvaa avun antamista tai vastaanottamista tilanteissa, jossa kohdemaan kansalliset voimavarat eivät riitä suuronnettomuus- tai katastrofitilanteen hallintaan saamiseksi. Suomessa sisäministeriö vastaa avunanto-kapasiteetin koordinaatiosta ja ylläpidosta. Pelastusopisto vastaa asiantuntijoiden kouluttamisesta, rekrytoinnista ja muodostelmien logistiikasta. Varsinainen operatiivinen henkilöstö muodostetaan mm. pelastuslaitosten henkilöstöstä.

Kansainväliseen avunantoon osallistuva resurssi voidaan muodostaa tilannehetkellä käytettävissä olevasta pelastustoiminnan henkilöstö- ja kalustoresurssista, kuten tehtiin vuonna 2018 Ruotsissa suurpaloksi levinneen maastopalon yhteydessä. Avunantoon voidaan käyttää myös ko. tarkoitusta varten perustettuja joukkoja, kuten Finnish Arctic Rescue Team -pelastusjoukkuetta.

Pohjois-Suomen pelastuslaitokset (Lappi, Oulu-Koillismaa, Kainuu ja Jokilaaksot) ovat muodostaneet vuonna 2019 yhteisen Finnish Arctic Rescue Team (ART) -pelastusjoukkueen, johon jokainen pelastuslaitos on osoittanut vähintään 1+3+12 vahvuisen henkilöstöresurssin. Kukin pelastuslaitos on sitoutunut lähettämään ART-tehtävään vähintään 0+1+3 vahvuisen pelastusryhmän, jos joku pelastuslaitos sitä pelastustehtävään pyytää. ART-toiminnassa jokaisella pelastuslaitoksella on erityisosaamisen vastuualue, jota hyödynnetään koko Pohjois-Suomen alueella. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen erikoistumisalana on metsäpalojen sammutus, suurtehopumppaus ja CBRNE-toiminta. ART-toimintaan osallistutaan oman työn ohella ja periaatteella, jonka mukaan jokainen pelastuslaitos vastaa ART-tyhmänsä kustannuksista.

Pohjois-Suomen pelastuslaitosten alueella on vuonna 2021 EU-rahoituksen avulla hankittuja suurtehopumppuja (High Capacity Pumping, HCP). Kyseisten pumppujen rahoitus on edellyttänyt, että pumppuyksiköt ja niiden käyttöön koulutettu henkilöstö muodostavat EU:n pelastuspalvelumekanismiin HCP-moduulin (vuosille 2022-2027) ja ovat käytettävissä kansainvälisessä pelastustoiminnan avunannossa. Pelastuspalvelu-

mekanismiin liittyminen edellyttää sertifiointiprosessin mukaista koulutusta ja harjoituksia, jotka aloitettiin kesällä 2022 ja saatetaan päätökseen Puolassa syyskuussa 2023.

The High Capacity Pumping-moduulin muodostelma on ennalta määritelty henkilöstö- ja kalustokokonaisuus, jonka tulee täyttää tietyt toimintakykykriteerit. Sertifiointi on voimassa viisi vuotta, jonka jälkeen se pitää uusia. Eri muodostelmien perusvaatimukset on määritelty täytäntöönpanopäätöksessä 762/2014.

Päätös kansainvälisestä pelastustoiminnasta

- Pelastuslaitos mahdollistaa henkilökunnan osallistumisen pelastuslain 38 §:n tarkoittamiin kansainvälisiin pelastustoiminnan tehtäviin yksittäisinä asiantuntijoina tai pelastustoiminnan muodostelmina, kuten ART-pelastusryhmänä tai HCP-moduulina.
- Pelastuslaitos mahdollistaa HCP-yksikön saattamisen EU:n pelastuspalvelumekanismiin liitettäväksi HCP-moduuliksi ja ylläpitää HCP-moduulia sen mukaisesti, miten Oulu-Koillismaan ja Jokilaaksojen pelastuslaitokset ovat toimintaan sitoutuneet.
- Pelastuslaitos ylläpitää osaltaan vuonna 2019 aloitettua ART-toimintaa ja sitoutuu ART-toiminnan kautta tapahtuvaan avunantoon vähintään 0+2+6 henkilön vahvuisella pelastusryhmällä. ART-toimintaan osallistutaan

6.6.5 Meripelastusvalmius

Meripelastustoiminnan johtava viranomainen on meripelastuslain (1145/ 2001) 3 §:n mukaan Raja-vartiolaitos, joka vastaa meripelastustoimen suunnittelusta, kehittämisestä, valvonnasta, toiminnan yhteen sovittamisesta sekä johtaa ja suorittaa etsintä- ja pelastustoimintaa.

Pelastustoimen osallistumisesta meripelastustoimintaa säädetään meripelastuslain 4 §:ssä. Säädöksen mukaan pelastustoimi on velvollinen osallistumaan meripelastustehtäviin, jos se on toimialaan kuuluvien tehtävien kannalta perusteltua taikka, jos se vaaratilanteen vakavuus tai erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen, eikä meripelastustehtävän suorittaminen merkittävällä tavalla vaaranna kyseisen viranomaisen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista.

Päätös meripelastusvalmiudesta

- Pelastuslaitos osallistuu merialueilla tapahtuviin vesipelastustehtäviin käytettävissä olevalla kalustollaan ja pyrkii ylläpitämään avoveden aikana rannikolla meripelastusvalmiutta.
- Pelastuslaitos kehittää alueen meripelastusvalmiutta yhteistyössä Rajavartiolaitoksen ja muiden viranomaisten kanssa.

Meripelastusvalmius

Pelastuslaitoksen meripelastusvalmius perustuu vesipelastukseen varatun kaluston ja varusteiden sekä merialueilla tapahtuvaan öljyntorjuntaan varatun kaluston käyttöön. Meripelastustoiminnasta ei aiheudu lisäkustannuksia mahdollisia palkka- ja polttoainekuluja lukuun ottamatta.

6.6.6 Suuronnettomuusvalmius ja ruuhkatilanteet

Pelastuslaitoksen on varauduttava suuronnettomuuksiin ja häiriötilanteisiin sekä palvelutuotannon jatkuvuuden varmistamiseen siten, että toimintaa voidaan jatkaa kaikissa turvallisuustilanteissa. Riittävää varautumista ja valmiutta korostaa säädösten ohella mm. Pelastustoimen strategia 2025 (SM 18/2016), Sisäisen turvallisuuden strategia (SM 15/2017) ja Sisäisen turvallisuuden selonteko (VN 48/2021).

Suuronnettomuus

Suuronnettomuudella tarkoitetaan onnettomuutta, jota on kuolleiden tai loukkaantuneiden, taikka ympäristöön, omaisuuteen tai varallisuuteen kohdistuneiden vahinkojen määrän taikka laadun perusteella pidettävä erityisen vakavana (Turvallisuustutkimuslaki 525/2011, 2 §).

Pelastustoiminnan tehtävien ruuhkatilanne

Yleisimmin myrskyn tai rajuilman aiheuttama hälytystehtävien ruuhkatilanne, jossa hätäkeskustietojärjestelmään syötetyt hälytysohjeet eivät enää toimi tarkoituksenmukaisesti. Siirrytään toimintamalliin, jossa hätäkeskus ottaa edelleen hätäilmoituksia vastaan, mutta välittää kiireettömät vahingontorjuntatehtävät pelastuslaitoksen johtokeskukseen, jossa tehdään tehtävien priorisointi, välittäminen pelastustoiminnan yksiköille sekä tehtäväseuranta ja kokonaistilanteen johtaminen.

Pelastustoimialueen suuronnettomuusuhkia on käsitelty mm. Oulu-Koillismaan ja Jokilaaksojen pelastuslaitosten riskianalyseissa sekä Pohjois-Pohjanmaan alueellisessa riskiarviossa (v. 2018) ja Suomen kansallisessa riskiarviossa (SM 5/2019). Historian valossa suuronnettomuus on todennäköisimmin erityisen vakava liikenneonnettomuus (tie-, raide-, ilma- tai vesi/meriliikenne) tai tulipalo (rakennus- tai maastopalo). Suuronnettomuus voi liittyä myös esim. vaarallisten aineiden valmistukseen, varastointiin ja kuljetukseen, alusöljyvahinkoihin, ilmaston ääri-ilmiöihin (rajuilmat, myrskyt, tulvat, tykkylumi -> sähkö-, viesti- ja liikenneverkkojen häiriöt, rakennusvahingot...), rakennussortumiin sekä myös väkivallantekoihin ja terrorismiin (suureen ihmisjoukkoon kohdistettu äärimmäinen väkivalta). Pelastustoiminnan ruuhkatilanteita aiheuttaa yleisimmin myrskyt ja rajuilmat. Pelastustoimialueen erityispiirteitä ovat metsä- ja turvetuotantoalueisiin liittyvät suurpaloriskit.

Pelastuslaitoksen valmius toimia suuronnettomuus- ja ruuhkatilanteissa perustuu riittäviin henkilöstö- ja kalustoresursseihin, erityisosaamiseen, harjoitteluun, kohdetuntemukseen, johto- ja tilannekeskusvalmiuteen sekä huolellisesti laadittuihin hälytysohjeisiin, pelastustoiminnan johtamisen yleissuunnitelmiin ja onnettomuustyyppikohtaisiin suunnitelmiin. Erittäin suuri merkitys on myös mm. suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavien kohteiden omatoimisella varautumisella.

Päätös suuronnettomuus- ja ruuhkatilannevalmiudesta

- Pelastuslaitoksen suuronnettomuusvalmiuteen kuuluu johtokeskus ja neljä minimivahvuista pelastuskomppaniaa.
- Suuronnettomuusvalmiuden edellyttämät voimavarat kyetään kokoamaan ja toiminta aloittamaan kahdessa tunnissa onnettomuuden tapahtumisesta. Johtamisvalmius täydentyy pelastusyhtymän johtamisen edellyttämään vahvuuteen neljän tunnin kuluessa onnettomuuden tapahtumisesta. Keskeytyksetön johtokeskuksen toiminta kyetään varmistamaan 12 tunnin kuluessa onnettomuuden tapahtumisesta.
- Pelastusyhtymän keskeytyksetön toiminta voidaan omin voimavaroin varmistaa enintään 12 tuntiin. Tätä pidempi pelastusyhtymän toimintakyky edellyttää yhteistyötä naapuripelastuslaitosten kanssa.
- Pelastuslaitos ylläpitää valmiutta toimia hälytystehtävien ruuhkatilanteissa. Valmiuteen kuuluu mm. tehtävien vastaanottaminen, priorisointi, välittäminen tehtäväksi, tilanneseuranta ja kokonaistilanteen johtaminen. Yhdistyvien pelastuslaitosten ruuhkatilanneohjeet päivitetään Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen ruuhkatilanneohjeeksi v. 2023 aikana.

6.6.7 Valmiuden säätely

Pelastustoiminnassa käytetään olemassa olevaa suorituskykyä tilanteen edellyttämällä tavalla. Valmiuden säätelyllä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla pelastuslaitoksen toimintavalmius ja suorituskyky saatetaan vastaamaan vallitsevaa uhkaa tai turvallisuustilannetta. Säätelyllä voidaan joko kohottaa tai laskea valmiutta. Valmiutta voi olla tarpeen säädellä erilaisissa häiriötilanteissa, suuronnettomuuksissa ja poikkeusoloissa.

Pelastuslaitoksen valmiuden säätelyn tueksi on määritelty valmiustasot (perus, tehostettu, korotettu, täysi), joilla kuvataan tavoiteltavaa pelastustoiminnan suorituskykyä suhteessa vallitsevaan uhkatasoon (normaali, kohonnut, korkea, erittäin korkea). Valmiuden tasot kuvaavat johtamisjärjestelmää ja käytettävissä olevia pelastustoiminnan muodostelmia.

Valmiuden eri tasot mukailevat päivittäistä perusvalmiutta, jota kohotetaan tarpeen mukaan. Valmiuden kohottamiseen liittyvät toimenpiteet on suunniteltu ennalta valmiutta, johtamista ja hälyttämistä käsittelevissä suunnitelmissa ja ohjeissa.

Valmiutta voidaan kohottaa yhden tai useamman asemapaikan osalta:

- määräämällä asemapaikalle lisävalmiutta toiselta asemapaikalta
- hälyttämällä paloasemalle lisähenkilöstöä suunnitellun perusvalmiuden lisäksi
- määräämällä hälytetty lisävalmius toiselle asemapaikalle.

Pelastustoimen palvelutason on vastattava paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Valmiuden laskemisen palvelutasopäätöksessä päätettyä tasoa alemmaksi tulee aina olla tilapäistä ja perustua johonkin toimintaympäristössä tapahtuvaan, toimintavalmiutta heikentävään tilanteeseen. Tällainen voisi olla esimerkiksi joukkosairastumisesta aiheutuva vakava henkilöstövaje. Pitkittyneeseen tilanteeseen tulee liittyä aina toimintavalmiutta korjaavien tai tilanteeseen nähden hyväksyttävien toimenpiteiden arviointi. Toimenpiteisiin kuuluu mm. pelastuslaitoksen tuottamien palveluiden priorisointi sekä käytettävissä olevien voimavarojen tarkoituksenmukainen sijoittaminen ja käyttö.

Valmiutta voidaan laskea yhden tai useamman asemapaikan osalta:

- määräämällä asemapaikan valmius toiselle asemapaikalle
- määräämällä asemapaikan perusvalmiuden heikentämisestä tai purkamisesta.

Päätös valmiuden säätelystä

- Pelastuslaitos ylläpitää suunnitelmaa valmiuden säätelystä. Pelastustoiminnan valmiutta voidaan tilapäisesti nostaa tai laskea, jos sille on vallitsevan uhka- tai turvallisuustilanteen vuoksi erityistä tarvetta. Valmiuden tilapäistä kohottamista tai laskemista sekä tehtyjen toimenpiteiden purkamista koskevan päätöksen tekee pelastuslaitoksen ylin päivystävä päällystöviranhaltija. Pitkittyvässä tilanteessa valmiuden laskemista ja palauttamista koskevan päätöksen tekee pelastustoiminnan palvelualuejohtaja.

6.7 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslain 34 §:n mukaan pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, missä onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, ellei tästä muuta sovita. Jokaisella pelastusmuodostelmalla on oltava johtaja. Pelastustoiminnan johtaminen on suunniteltava ja järjestettävä niin, että johtajalla on tilanteen vaatavuus huomioon ottaen riittävät valmiudet tehtävän suorittamiseen (pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje, SM 2007).

Pelastuslain mukaan pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen hälytysohjeet on laadittu siten, että pelastusviranomaiseksi nimitetty henkilö on mukana kaikissa pelastustoimen hälytystehtävissä joko tilannepaikalla tai etäjohtajana. Jos pelastusviranomainen ei lähde tilannepaikalle tai saapuu sinne ensimmäisten yksiköiden jälkeen, hän on yhteydessä tehtävään hälytettyyn yksikköön ja määrää tarvittaessa yksikön jäsenistä tilannepaikan johtajan. Tilannepaikan johtaja johtaa toimintaa kohteessa pelastusviranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti.

Riittävä johtamisvalmius on varmistettu kaikilla johtamisen tasoilla hälytysvastesuunnittelulla. Häätokeskus päivystäjän tekemä arvio tehtävän onnettomuustyyppistä, kokoluokasta, kiireellisyydestä ja sijainnista määrittävät hälytettävän pelastusmuodostelman ja sen johtajan. Kokoluokaltaan pieniä tehtäviä (pelastus-

yksikkö tai -ryhmä) johtaa pääsääntöisesti alipäällystöviranhaltija tai sopimushenkilöstöön kuuluva ryhmänjohtaja, joka on määrätty tilanepaikan johtajaksi. Keskisuurien tehtävien (pelastusjoukkue) johtajaksi hälytetään päällystöviranhaltija. Kokoluokaltaan suurien tehtävien (pelastuskomppania) hälytysvaste sisältää 2-3 päällystöviranhaltijan hälyttämisen.

Pelastustoiminnan laadukas johtaminen tarvitsee osaavaa henkilökuntaa sekä toimivat johtamisvälineet ja -tilat. Pelastuslaitoksella on nykyisellään riittävästi osaavaa henkilökuntaa jokaisen johtamistason tehtävien varmistettuun johtamiseen. Päällystötasoista johtamista varten on viisi nykyaikaista johtoautoa sekä suojatiloihin sijoitettuna kaksi nykyaikaista johtokeskusta ja tilannekeskus. Johto- ja tai tilannekeskukset voidaan tarvittaessa miehittää nopeasti ja henkilövahvuutta voidaan asteittain kasvattaa aina täysvalmiuteen saakka. Tilannekeskuksesta ja sen palveluista on kerrottu tarkemmin kohdassa 7.

Päätös pelastustoiminnan johtamisesta

- Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä toteutetaan siten, että johtamisjärjestelmä vastaa säädösten, toimintavalmiuden suunnitteluohjeen ja toimintaympäristön vaatimuksia.
- Pelastusmuodostelmien johtaminen sekä johtamisvalmiuden toteutuminen koko pelastustoimialueella varmistetaan henkilöstön päivityksellä ja hälytysvastesuunnittelulla. Pelastusjoukkueen ja sitä suurempien muodostelmien johtaja pyritään saamaan kohteeseen 45 minuutin kuluessa hälytyksestä. Johtamista tuetaan etäjärjestelyin.
- Pelastustoiminnan päällystötasoista johtamista varten on neljä johtamisryhmää. Oulun ja Ylivieskan paloasemilla on 24/7-valmiudessa päivystävät palomestarit. Pohjoisen vastuualueen päällystötasoista johtamisvalmiutta varmistaa yksi päivystävä palomestari (ma-su, kellonajat tarkentuvat syksyn 2022 aikana). Lisäksi pelastuslaitoksen päivystävän päällikön tehtävät hoidetaan yhden johtamisryhmän toimesta päivityksellä ja virka-ajan ulkopuolisella varallaololla.
- Pelastustoiminnan johtamista varten ylläpidetään tilannekeskusta, johtokeskusta ja viittä johtoyksikköä (varayksikköjärjestelyineen).
- Suuronnettomuusvalmiutta edellyttävien onnettomuustilanteiden johtamisvalmius kootaan käyttämällä päällystön ryhmähälytyksiä. Tavoitteena on, että suuronnettomuusvalmiuteen kuuluvien muodostelmien johtaminen voidaan aloittaa täysipainoisesti 4 tunnin kuluessa onnettomuuden tapahtumisesta ja keskeytymättömästi 12 tunnin kuluessa onnettomuuden tapahtumisesta.
- Pelastustoiminnan keskeisten johtamis- ja viestijärjestelmien ylläpidossa sekä uusien järjestelmien kehittämisessä ja hankinnassa noudatetaan pääosin valtakunnallisia ratkaisuja. Pelastuslaitos varautuu osaltaan johtamis- ja viestijärjestelmistä aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Suuronnettomuuksien, häiriötilanteiden, poikkeusolojen ja näihin liittyvien erityistilanteiden johtamisvalmiuksia ylläpidetään ja kehitetään pelastuslaitoksen vuosittaisen koulutussuunnitelman mukaisesti. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän kehittämisessä huomioidaan yhteistyö naapuripelastuslaitosten kanssa.

6.8 Pelastustoimen ohjeet ja suunnitelmat

Pelastustoiminnan järjestäminen edellyttää huolellista suunnittelua. Suunnittelua edellyttää myös pelastuslaki (379/2011), jonka mukaan laadittaviin suunnitelmiin kuuluu mm. sammutusvesisuunnitelma (30 §), hälytysohjeet (33 §), ulkoiset pelastussuunnitelmat (48 §) sekä pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat (47 §). Pelastuslain vaatimusta tarkentaa SM:n asetus pelastustoimen suunnitelmista (1368/2018), jonka mukaan pelastustoimen suunnitelmien tulee vastata paikallisia tarpeita ja niiden sisällön tulee perustua pelastustoimen alueella esiintyviin uhkiin ja niistä aiheutuvien riskien arviointiin.

Keskeinen osa valmiutta kohdata päivittäisiä onnettomuuksia ja mahdollisia suuronnettomuuksia perustuu huolellisesti laadittuihin pelastustoiminnan johtamisen yleissuunnitelmiin ja onnettomuustyyppikohtaisiin suunnitelmiin. Pelastuslaitoksen pelastustoimintaan liittyvien suunnitelmien tilanne on hyvä, mutta vuoden 2019 alusta voimaan tullut asetus pelastustoimen suunnitelmista, pelastuslaitosten yhdistyminen ja muut tarpeet edellyttävät joiltain osin suunnitelmien päivittämistä, täydentämistä ja uudelleenjärjestelyä. Tämä työ pyritään toteuttamaan mahdollisimman kattavasti vuoden 2023 aikana. Suunnitelmakokonaisuus sisältää perusteet ja toimintamallit pelastustoiminnan tekniselle, taktiselle, operatiiviselle, strategiselle sekä osin normatiiviselle johtamiselle. Suunnitelmakokonaisuus määrittelee myös pelastustoiminnan johtajien pätevyysvaatimukset ja vastuut eri tasoissa tilanteissa.

Varsinaisten suunnitelmien lisäksi on erinäinen määrä ohjeita, jotka kohdistuvat osin suoraan pelastustoimintaan ja osin esimerkiksi pelastustoiminnan toimintaedellytysten järjestämiseen. Ohjeita on laadittu mm. tulvantorjunnan järjestelystä, erityisten korkeiden rakennusten huoneistopalojen sammutuksesta, raide-, ilma- ja meriliikenneonnettomuuksista, pelastusteiden mitoituksesta, rakennusten kiinteistä sammutusvesiputkistoista jne.

Päätös pelastustoiminnan suunnitelmista

- Pelastuslaitos laatii ja ylläpitää säädösten ja pelastuslaitoksen tarpeiden edellyttämän määrän pelastustoiminnan yleissuunnitelmia ja onnettomuustyyppikohtaisia suunnitelmia. Suunnitelmat laaditaan yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Suunnitelmat päivitetään yhteystietojen osalta vuosittain ja muilta osiltaan enintään kolmen vuoden välein.

6.9 Yhteistyö pelastustoiminnassa

Pelastuslain 46 §:n mukaan valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastustoiminnan suunnitteluun ja pelastustoimintaan siten kuin siitä pelastuslain 47 §:ssä ja eri hallinnonalojen säädöksissä säädetään. Muiden viranomaisten osalta pelastuslain 49 §:n mukaisesti valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua.

Lakisääteisen osallistumisvelvollisuuden lisäksi pelastustoiminnan johtaja voi määrätä muitakin henkilöitä osallistumaan pelastustoimintaan sekä määrätä antamaan käytettäväksi pelastustoimintaan soveltuvia kalustoa, välineitä, rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja välineitä sekä pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, välineitä ja tarvikkeita jne. (PelL 36-37 §)

Pelastuslaitos on huomionnut edellä mainittujen säädösten antamat mahdollisuudet pelastustoiminnan suunnittelussa, jonka lisäksi pelastuslaitos harjoittelee vuosittain yhteistyöviranomaisten kanssa. Säännöllisillä yhteistoimintaharjoituksilla edistetään toiminnan kehittämistä, parannetaan tiedonkulkua ja tilannekuvaa sekä varmistetaan tilanteen hallinta päivittäisissä ja suuronnettomuuksissa sekä häiriö-tilanteissa.

Päätös yhteistyöstä pelastustoiminnassa

- Pelastuslaitos huomioi pelastuslain 46-47 § mukaisen viranomaisyhteistyön sekä pelastuslain 36 ja 36a §:n mahdollistamat oikeudet pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen mitoituksessa.
- Pelastuslaitos ylläpitää edellä mainituista yhteistyötahoista pelastuslain 92 §:n mukaista varautumisrekisteriä. Keskeisten viranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa laaditaan tarpeelliseksi katsottavat yhteistyösopimukset.
- Yhteistyön ylläpitämisessä ja kehittämisessä hyödynnetään Pohjois-Pohjanmaan alueellista turvallisuus- ja valmiusfoorumia (ks. kohta 8.4).

7 PALVELUTASOPÄÄTÖS, TILANNEKESKUS

Pelastuslaitoksen tilannekeskus toimii pelastuslaitoksen sisäisenä tilannekuvan tuottajana ja rajapintana yhteistoimintaviranomaisten ja muiden sidosryhmien suuntaan. Tilannekuvatoiminnot kattavat päivittäiset turvallisuus- ja valmiustilanteet aina poikkeusolojen olosuhteisiin saakka. Tilannekeskus seuraa aktiivisesti toimintaympäristön muutoksia, jolloin mahdollisiin häiriö- ja poikkeustilanteisiin voidaan reagoida etupainotteisesti ja tehokkaasti.

Tilannekuvatoimintojen ohella tilannekeskus tukee ja tarvittaessa johtaa pelastustoimintaa sekä toimii pelastustoimintaan ja pelastustoimen tilannekuvaan liittyvänä viestikeskuksena. Tilannekeskus ottaa vastaan tiedotteita sekä välittää ja tiedottaa henkilöstöään pelastustoimintaan vaikuttavista poikkeus- ja häiriötilanteista. Tilannekeskus välittää tarvittaessa onnettomuus- ja häiriötilanteiden tilannekuvaa kuntien johtoryhmien jäsenille ja muille viranomaisille/osapuolille, jotka tilannekuvaa tarvitsevat. Lisäksi tilannekeskus tukee pelastustoiminnan johtajaa onnettomuustilanteisiin liittyvässä tiedottamisessa. Tiedotuskanavina ovat mm. perinteiset mediapalvelutiedotteet, muut onnettomuustiedotteet sekä pelastuslaitoksen internetsivut ja some-kanavat. Tilannekeskus seuraa sosiaalista mediaa sekä uusisointia pelastuslaitoksen tehtävien hoitamisesta. Tarvittaessa puuttuu ja oikaisee vääринymmärryksiä sekä disinformaatiota

7.1 Tilannekeskuksen nykytilan kuvaus

Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskustoiminnot sijaitsevat Oulussa. Tilannekeskuksen toimitilat ovat nykyaikaiset ja niiden toimitilaturvallisuus sekä toiminnalliset ICT-ratkaisut palvelevat varsin hyvin tilannekeskustarpeita. Tilannekeskus on kuitenkin kohtalaisen uusi ja sitä on kehitetty alkuvuodesta 2022 laaditun projektisuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmassa on huomioitu mm. se, että tilannekeskus olisi tulevaisuudessa yksi Suomen viidestä alueellisesta pelastustoimen tilanne- ja johtokeskuksesta.

Oulu-Koillismaan pelastuslaitos aloitti tilannekeskuspalvelut 1.10.2021. Palvelu tuottaa tilannekuvaa pelastuslaitoksen valmiudesta ja tehtävistä sekä tulee pelastustoiminnan johtamista. Palvelua tuotetaan tilannekeskuksesta päivittäin (ma-su) klo 7.30-16.30 sekä muuna aikana varallaolosta.

Jokilaaksojen pelastuslaitoksella ei ole ollut varsinaista tilannekeskusta. Tilannekeskustoiminta on käynnistetty johtokeskuksen yhteyteen päällystöviranhaltijoiden toimesta, jos pelastustoiminnan tilanteet tai esimerkiksi ennustettu myrsky ovat sitä edellyttäneet.

7.2 Kehittämissuunnitelma PTP-kaudelle 2023

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskustoimintojen kehittämisen lähtökohtana ovat pelastuslaitoksen omat tarpeet sekä valtakunnallisen Pelastustoiminnan johtamisen kehittäminen -työryhmän laatimat esitykset.

Pelastustoimen uudistushanke

Sisäministeriö asetti Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kanssa yhteisen pelastustoimen uudistushankkeen vuonna 2015. Hankkeen tavoitteena oli kehittää pelastustoimen järjestelmää ja helpottaa pelastustoimen järjestämisvastuun siirtymistä kunnilta maakunnille sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä. Vuonna 2016 sisäministeriö asetti uudistukselle 14 työryhmää, joista yksi oli Pelastustoiminnan johtamisen kehittäminen.

Pelastustoiminnan johtamisen kehittäminen -työryhmän tehtävänä oli tarkastella nykyisiä pelastustoiminnan johtamisjärjestelmiä sekä niihin liittyviä johto- ja tilannekeskustoimintoja. Työn tavoitteena oli muodostaa kehitysehdotus, jonka pohjalta pelastustoiminnan johtamisen toimintamallit sekä tilanne- ja johtokeskusten suunnitteluperusteet muokkautuvat entistä yhdenmukaisempaan muotoon. Työryhmä ehdotti, että alueellisten 24/7-tilannekeskusten järjestämisvastuu säädettäisiin Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Pirkanmaan, Varsinais-Suomen ja Uudenmaan maakunnille. Pelastustoimen järjestämislain 5 §:ään perustuvat säädösmuutokset tilanne- ja johtokeskuksista ovat valmistelussa. Asetus astunee voimaan 2024 vuoden alusta alkaen.

Valtakunnallisessa toimintamallissa pelastustoimessa on neljä eritasoista johtokeskusta, joista osa on välittömässä valmiudessa, osa perustetaan määräajassa, jos vallitseva tilanne sitä edellyttää. Toteutusmallin mukaiset johtamistasot on esitetty alla olevassa taulukossa.

Johtokeskukset	Muodostelma	Alue	Perustaminen	Taktinen valmius	Strateginen valmius
Sisäministeriön johtokeskus	-	Valtakunnallinen	120 min	-	240 min
Pelastuslaitosten strateginen johtokeskus	Yhtymä	Valtakunnallinen/ alueellinen/ maakunnallinen	Välitön	Välitön	60 min
Pelastuslaitosten taktinen johtokeskus	Komppania	Alueellinen/ maakunnallinen	Välitön	Välitön	120 min
Pelastuslaitoksen johtokeskus	Komppania	Jokainen maakunta	30-120 min	120 min	Poikkeusoloissa

Taulukko. Johtokeskusten valmiustasot
(Pelastuslaitosten johtamisvalmiuden kehittäminen -työryhmä, SM/ Pelastuslaitosten verkosto)

Valtakunnallisen mallin mukaisessa yhteistoiminta-alueen tilannekeskuksessa työskentelee yksi päällystöviranhaltija (ns. TIKE-mestari). TIKE-mestari vastaa YTA-alueensa pelastustoiminnan johtamisesta komppanian tasoissa tehtävissä sekä ruuhkatilanteissa, kunnes onnettomuuskohteena olevan pelastustoimialueen johtokeskus on miehitetty (taktinen valmius, päivystävä päällikkö esikuntineen, enintään 120 minuutissa hälytyksestä) tai päällystötasoinen johtaminen on järjestetty muulla tavoin. Käytännön toteutustavoista sovitaan YTA-alueen pelastuslaitosten välisellä sopimuksella.

Pelastuslaitoksen strateginen johtokeskus toimisi lähinnä poikkeusoloissa. Poikkeusoloissa tapahtuva pelastustoiminnan johtaminen perustuu normaaliajan järjestykseen, mutta valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa jatkuva johtokeskusvalmius on pitkäkestoisempaa (jopa kuukausia) ja johtokeskuksen alaisuuteen voidaan perustaa lisää muodostelmia, kuten väestönsuojelumuodostelmia ja vahvennettuja pelastustoiminnan muodostelmia. Viranomaisilla saattaa myös olla käytettävissään poikkeusolojen laajennettuja toimivaltuuksia. Siirtyminen valmiuslain tarkoittamiin poikkeusoloihin tiedostetaan yleensä ennakkoon ja siten johtamisvalmiuden kohottamiselle on riittävästi aikaa.

Valtakunnallisessa mallissa yksi pelastuslaitosten taktisista johtokeskuksista toimii valtakunnallisena strategisena johtokeskuksena. Strategisella johtokeskuksella on valmiudet käynnistää valtakunnallisen merkittävän tehtävä koordinoiti yhdessä sisäministeriön kanssa. Valmiudet tulee olla saavutettu 60 minuutissa. Strategisen johtokeskuksen tehtävä on koordinoita suuria moniviranomaistehtäviä kansallisesta näkökulmasta.

Pelastustoiminnan johtamisen kehittäminen -työryhmän esityksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos ylläpitäisi välittömässä valmiudessa olevaa yhteistoiminta-alueen tilanne- ja johtokeskusta sekä määräajassa (30-120 min) valmiuteen nostettavaa Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen omaa johtokeskusta. Pelastustoimen yhteistoiminta-alueista on tarkoitus säätää pelastustoimen lainsäädännössä. Tämän hetkisen tiedon mukaan Pohjois-Pohjanmaa kuuluisi Pohjois-Suomen yhteistoiminta-alueeseen, jonka muodostaisivat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan pelastustoimialueet.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskustoimintojen kehittämisen perustana on Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskustilat. Kehittämisessä tukeudutaan vuonna 2022 laadittuun projektisuunnitelmaan sekä jo vuonna 2022 aloitettuun johtamistekniikan, toiminnanohjauksen, ohjeistuksen ja koulutuksen kehittämistyöhön. Kehittämistyötä on jatkettava vuoden 2023 aikana.

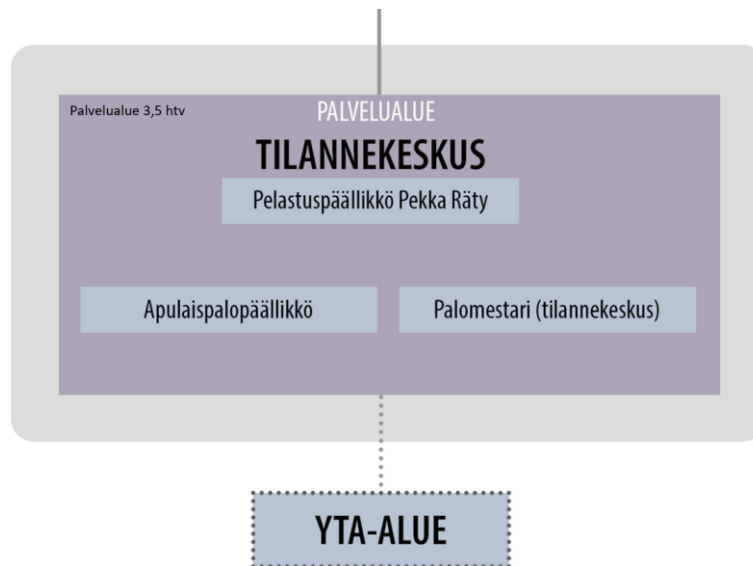
Kehittämistyö ja sekä vuoden 2023 aikana ylläpidettävien tilannekeskuspalveluiden varmistaminen vaativat resursseja. Lisäksi alueellisen tilanne- ja johtokeskustoiminnan aloittaminen edellyttää, että yhteistoiminta-alueen tilannekeskukselle laaditaan henkilöstösuunnitelma vuoden 2023 alusta alkaen.

Tilanne- ja johtokeskuksen kehittämisessä on huomioitava myös ICT-järjestelmien kansalliset vaatimukset. Tilannekeskuksen kahden ensimmäisen toimintavuoden ajalle ajoittuu myös kahden laajan tietojärjestelmän käyttöönotto, kun ERICA- ja KEJO-järjestelmät tulevat osaksi pelastuslaitoksen tilannekeskuksen toimintaa. Myös TUVE-käyttöönotto ajoittuu vuoteen 2023. Ohjelmien käyttöönotto tulee edellyttämään henkilöstön laajaa kouluttautumista ja ne tuovat osaltaan tehokkuutta ja varmuutta laajan ja analysoidun tilannekuvan ylläpitämiseen.

Pelastustoiminnan keskeisten viestiliikennejärjestelmien ylläpidossa sekä uusien viestiliikennejärjestelmien kehittämisessä ja hankinnassa noudatetaan valtakunnallisia ratkaisuja. Pelastuslaitos varautuu osaltaan viestiliikennejärjestelmistä aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Pelastuslaitos huolehtii pelastustoiminnan viestiliikenteen alueellisesta varmistamisesta tarkoituksenmukaisella tavalla. Viestiliikenteen varmistamisessa pyritään huomioimaan myös viranomaisyhteistyön tarpeet.

7.3 Tilannekeskuspalvelut ja toimintojen organisointi

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on kohdassa 7 todetun mukainen tilanne- ja johtokeskus. Tilannekeskustoimintojen ylläpitäminen ja kehittäminen kuuluu Tilannekeskus -palvelualueen tehtäviin, jota johtaa palvelualueen pelastuspäällikkö. Tilannekeskuksen keskeisenä tehtävänä on tuottaa ja jakaa pelastustoiminnan tilannekuvaa, tukea pelastustoiminnan johtamista, viestintää ja tiedottamista sekä johtaa pelastustoimintaa päivystysaikanaan hälytystehtävissä, joissa nimetty tilannepaikanjohtaja kuuluu pelastuslaitoksen sopimushenkilöstöön. Tilannekeskuksen antamalla johtamisen tuella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joita tilannekeskus tekee pelastustoiminnan johtajan määräyksestä tai ennalta sovitun ohjeistuksen mukaan, joilla mahdollistetaan pelastustoiminnan johtajan keskittyminen pelastustoiminnan kannalta kriittiseen johtamistoimintaan.

Kuva. Tilannekeskuksen palvelualueen organisaatio

Päätös tilannekeskuksesta

- Pelastuslaitoksen tilannekeskuspalveluita tuotetaan Oulussa sijaitsevasta tilanne- ja johtokeskuksesta. Tilannekeskus päivystää yhden päällystöviranhaltijan vahvuudella päivittäin klo 8:00-16:00. Muuna aikana valmiutta tilannekeskustoimintojen aloittamiseen varmistaa varallaolosta pelastustoimialueen päivystävä päällikkö.
- Pelastuslaitos kehittää tilannekeskustoimintoja (tilat, henkilöstö, järjestelmät, ohjeet, koulutus, työaika jne.) siten, että toiminta voidaan laajentaa v. 2024 alusta alkaen pelastustoimialueen

tilannekeskuksesta koko Pohjois-Suomen yhteistoiminta-alueen tilanne- ja johtokeskukseksi.
Kehittämisessä huomioidaan tilanne- ja johtokeskustoimintoja koskevat valtakunnalliset ratkaisut.

8 PALVELUTASOPÄÄTÖS, VARAUTUMINEN JA VALMIUSSUUNNITTELU

Pelastustoimen järjestämislaki (613/2021, 3 §), Laki hyvinvointialueista (611/2021, 150 §) ja Valmiuslaki (1552/2011, 12 §) edellyttävät, että hyvinvointialueen on valmiussuunnitelmin, normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muin toimenpitein huolehdittava toimintansa jatkuvuudesta mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Pelastustoimen varautumisen ja valmiussuunnittelun uhkakuvina käytetään normaaliolojen uhkamallia täydennettynä poikkeusoloihin liittyvillä uhkakuilla (valmiuslaki 1552/2011, 3 §). Poikkeusolojen onnettomuusuhat esitetään pelastuslaitoksen riskianalyyssissä, pelastustoimen valmiussuunnitelmassa ja osin myös Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueellisessa riskiarviossa.

8.1 Varautumisen nykytilan kuvaus

Varautumisessa ja valmiussuunnittelussa keskeistä on jatkuvuudenhallinta, jonka toimenpiteillä edistetään pelastuslaitoksen kykyä ylläpitää palvelutuotannon jatkuvuus mahdollisimman häiriöttömästi tilanteista ja olosuhteista riippumatta. Vuoden 2022 loppuun saakka Jokilaaksojen ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitokset tuottavat varautumisen palvelut alueellaan. Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksella varautumiseen on valmiuspäällikön ja Jokilaaksojen pelastuslaitoksen valmiuspäällikön ja valmiussuunnittelijan virat. Vuoden 2023 alusta Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastuslaitos vastaa pelastustoimen varautumisen tehtävistä.

Osa poikkeusolojen johtamistoimintaa on suunniteltu vanhojen ohjeiden mukaisesti siten, että tarvittaessa perustetaan erillisiä väestönsuojelun suojelumuodostelmia. Muodostelmien henkilöstö on varattu kuntien henkilöstöstä ja johtopaikoiksi on varattu soveltuvia suojatiloja kuntien kiinteistöistä. Suojelumuodostelmien johto on toiminut suoraan pelastuslaitoksen johdon alaisuudessa. Toimintaa ei ole jatkossa tarkoituksenmukaista suunnitella järjestettäväksi kuvatulla tavalla, vaan toiminnan järjestämiseen kehitetään muita käytäntöjä.

Valmius- ja suuronnettomuusharjoitusten toteutuksessa on hyödynnetty PV:n paikallispuolustus-harjoituksia. Paikallispuolustusharjoitukset on tarkoitettu viranomaisyhteistoiminnan harjoitteluun, jonka yhteydessä osallistujat voivat toimeenpanna myös oman toimialansa harjoitustoimintaa.

8.2 Kehittämissuunnitelma PTP-kaudelle 2023

Varautumisen ja valmiussuunnittelun kehittämistyön keskeisenä tavoitteena on tuottaa Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokselle ja pelastustoimialueelle onnettomuusuhkien, pelastustoimialueen tarpeiden sekä pelastustoimialan säädösten mukaiset väestönsuojelun, varautumisen ja valmiussuunnittelun palvelut. Kehittämistyöllä varmistetaan edellytyksen pelastuslaitoksen palvelutuotannon jatkuvuudelle ja valmiuden kohottamiselle normaaliajan vakavissa häiriötilanteissa ja valmiuslain 3 §:n tarkoittamissa poikkeusoloissa. Tavoitteena on lisäksi tuottaa riittävä valmius valmiuslain 17 luvun mukaiseen väestön varoittamiseen, evakuointiin ja suojaamiseen sekä omatoimisen varautumisen tukemiseen kaikissa olosuhteissa.

Pelastuslaitoksella on oltava valmius realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin väestön suojaamiseen poikkeusoloissa siten, että ihmishenkiä ei menetetä puutteellisen pelastustoiminnan ja suojausmahdollisuuksien vuoksi. Mahdollisen aseellisen selkkauksen aikana väestönsuojelujärjestelmän on pystyttävä suojaamaan siviiliväestöä ja auttamaan heitä selviytymään aseellisen voimankäytön välittömiltä vaikutuksilta sekä luomaan välittömät edellytykset eloonjäämiselle koko hyvinvointialueella. Tavoitteen toteutuminen edellyttää, että Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmat ovat ajan tasalla ja tarvittavat varautumistoimenpiteet ja etukäteisvalmistelut on toteutettu. Varautuminen perustuu ajantasaiseen tilannekuvaan ja riskien arviointiin.

8.3 Varautumisen ja valmiussuunnittelun organisointi ja tavoite

Pelastuslaitoksen aktiivinen varautuminen häiriö- ja kriisitilanteisiin on tärkeää. Hyvinvointialueen pelastustoimen varautumis- ja valmiussuunnittelutehtäviä varten on päätoimista henkilöstöä, mutta pelastuslain 65 §:ssä tarkoitettu varautumisvelvoite kuuluu jokaisen pelastuslaitoksen työntekijän velvollisuuksiin.

Pelastuslaitoksen varautumis- ja valmiussuunnittelutehtävien koordinointi ja toteutus sijoittuvat onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueelle siellä Varautuminen ja valvonta -vastuualueelle. Varautumisen ja valmiussuunnittelun päätoimisena resurssina on valmiuspäällikkö ja valmiussuunnittelija. Tehtäväkokonaisuudesta vastaa valmiuspäällikkö.

Päätös varautumisen ja valmiussuunnittelun henkilöresurssista ja tavoitteesta

- Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen varautumisen ja valvonnan päätoimista henkilöstöä ovat valmiuspäällikkö ja valmiussuunnittelija (2 htv). Tämän lisäksi pelastuslaitoksen vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat pelastuslaitoksen jokaisen työntekijän velvollisuuksiin.
- Pelastustoimialueen varautumisen ja valmiussuunnittelun palvelut tuotetaan yhtenäisin perustein ja menetelmin koko pelastustoimialueelle noudattaen Jokilaaksojen ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitosten vuoden 2022 palvelutasoa. Vuoden 2023 osalta keskeisenä tavoitteena on väestönsuojelun alueellisen toimintamallin kehittäminen.

8.4 Kuntien valmiussuunnittelun ohjaus ja yhteistoiminta eri turvallisuustilanteissa

Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan Pohjois-Suomen AVI:n yhtenä tehtävä on kuntien valmiussuunnittelun tukeminen ja varautumisen yhteensovittaminen alueellaan. Pelastuslain 27 § mukaan pelastuslaitos voi tukea pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien valmiussuunnittelua, jos siitä on kuntien kanssa sovittu. Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtamisohjeessa ja muissa pelastuslaitoksen suunnitelmissa ja ohjeissa on määritelty johtamisjärjestelyt yhteistoimintatilanteissa.

Jokilaaksojen valmius- ja turvallisuusfoorumi on perustettu alkuvuodesta 2020. Jokilaaksojen valmius- ja turvallisuusfoorumin toiminta on järjestetty kuntavetoisesti ja pelastuslaitos tukee sekä osallistuu foorumin toimintaan aktiivisesti. Jokilaaksojen valmius- ja turvallisuusfoorumilla on sen perustamisesta alkaen ollut tärkeä roolialueen kuntien keskinäisen informaation vaihdossa ja alueen tilannekuvan kokoamisessa.

Oulu-Koillismaan kunnat ovat perustaneet Oulu-Koillismaan valmius- ja turvallisuusfoorumin keväällä 2022. Foorumin toiminta on järjestetty kuntavetoisesti ja pelastuslaitos osallistuu foorumin toimintaan aktiivisesti. Valmiusfoorumien tarkoituksena on yhteistyön avulla kehittää alueen kokonaisturvallisuutta sekä kriisinsietokykyä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Varautumis- ja valmiussuunnittelutehtävän menestyksellä hoitaminen edellyttää, että pelastuslaitos tekee jatkossakin yhteistyötä niin kuntien kuin myös hyvinvointialueen, valtion virastojen, puolustusvoimien, kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Päätös yhteistoiminnasta kuntien kanssa

- Pelastuslaitos ei tee erillisiä sopimuksia kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta. Kuntien valmiussuunnittelun tukemista edistetään osallistumalla aktiivisesti alueellisten valmius- ja turvallisuusfoorumien toimintaan, joihin kohdennetaan valmiussuunnittelijan työpanoksesta 0,4 htv ja valmiuspäällikön työpanoksesta 0,2 htv. Pelastuslaitoksen johto ja asiantuntijat osallistuvat tarpeen mukaan alueelliseen ja valtakunnalliseen varautumistyöhön.

8.5 Koulutus

Pelastuslain 64 § mukaan kukin viranomainen huolehtii poikkeusolojen varautumistehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

8.5.1 Poikkeusolojen suojeleorganisaation koulutus

Pelastuslain 67 §:n nojalla Sisäministeriö ja Aluehallintovirasto voivat määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan pelastusopiston järjestämään varautumiskoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa.

Päätös poikkeusolojen suojeleorganisaatioiden koulutuksesta

- Pelastuslaitos huolehtii pelastuslaitoksen henkilöstön koulutuksesta pääosin omana työnään sekä yhteistyössä Pelastusopiston kanssa. Kouluttajaresurssina ovat valmiuspäällikkö ja valmiussuunnittelija (yht. n. 0,3 htv) sekä palvelualueiden päällystöviranhaltijat.

8.6 Valmiusharjoitukset

Pelastuslaitoksen ja pelastustoimintaan osallistuvien muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kriisi- valmiutta voidaan kehittää suuronnettomuus- ja valmiusharjoituksilla. Pelastustoimella on oltava valmius kansallisten kriisien ja suuronnettomuuksien tehokkaaseen ja laaja-alaiseen johtovastuuseen ja hoitoon. Pelastuslaitoksella on lisäksi valmiuslakiin ja lakiin hyvinvointialueista perustuva velvollisuus huolehtia palvelutuotantonsa jatkuvuudesta normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Päätös valmiusharjoituksista

- Pelastuslaitos osallistuu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ja Puolustusvoimien järjestämiin valmius- ja paikallispuolustusharjoituksiin. Näiden lisäksi normaaliajan vakaviin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyviä elementtejä pyritään liittämään osaksi alueen suuronnettomuusharjoituksia. Em. harjoitusten suunnittelutyöhön kohdennetaan valmiuspäällikön työpanoksesta 0,2 htv.

- Pelastuslaitoksen johto ja asiantuntijat osallistuvat alueellisille maanpuolustuskursseille osallistumispaikkojen mahdollistamalla tavalla.

8.7 Väestön suojaaminen

Pelastuslain 32 §:n mukaan väestön varoittaminen ja suojaaminen on yksi osa pelastuslaitoksen vastuulla olevaa pelastustoimintaa. Tärkeimpiä tehtäviä ovat varsinaisen pelastustoiminnan lisäksi väestön varoittamiseen tarkoitettujen järjestelmien ylläpito, rakenteellisen väestönsuojelun valvonta ja ohjaus sekä evakointien suunnittelu.

8.7.1 Väestönvaroitussjärjestelmät

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen on huolehdittava alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Väestön varoittamiseen tarvittavien kiinteiden laitteistojen sijoittaminen perustuu ensisijaisesti vaarallisten aineiden kuljetuksesta sekä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista aiheutuviin onnettomuusriskeihin. Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueella on väestön varoittamista varten yhteensä 76 kiinteästi asennettua väestöhälytintä (tilannen v. 2022).

Päätös väestönvaroitussjärjestelmästä

- Kiinteästi asennettavia väestöhälyttimiä asennetaan ja ylläpidetään merkittävimmässä taajamissa sekä erityisten riskikohteiden läheisyydessä. Muilla alueilla varoittaminen toteutetaan liikuteltavien hälyttimien avulla ja median kautta välitettävillä vaaratiedoilla.
- Vanhoja väestöhälyttimiä uusittaessa tai uusia hälyttimiä hankittaessa siirrytään nykyaikaisten elektronisten hälyttimien käyttöön, jotka mahdollistavat sekä yleisen vaaranmerkin että puheviestien antamisen. Uusimisen yhteydessä arvioidaan myös hälyttimen tarkoituksenmukaisuus suhteessa alueen onnettomuusriskeihin. Väestöhälyttimien vuosittainen uusimis- ja ylläpitokustannus on noin 40 000 €.
- Väestönvaroitussjärjestelmien ylläpidossa ja kehittämisessä seurataan aktiivisesti mm. mobiililaitteita hyödyntävää valtakunnallista varoitussjärjestelmien kehitystyötä.

8.7.2 Säteilynvalvonta

Pelastustoimialueen kunnissa on vuoden 2022 tilanteen mukaan 22 Säteilyturvakeskuksen (STUK) säteilynvalvontajärjestelmään (USVA) kuuluvaa säteilynvalvonta-asemaa. Valvonta-asemat kattavat koko pelastustoimialueen. Valtakunnallisen säteilynvalvontajärjestelmän ohella pelastuslaitoksilla on oltava välineet ja osaaminen tarkistaa kiinteän järjestelmän antava mittaustulos sekä muu radioaktiiviseen päästöön viittaava ilmoitus tai havainto.

Päätös säteilynvalvonnasta

- Pelastuslaitos ylläpitää valmiutta suorittaa säteilyhavaintoon perustuvia radioaktiivisen säteilyn tarkistusmittauksia, sekä valmiutta aloittaa vahvistetun säteilyhavainnon edellyttämät ensitoimenpiteet väestön varoittamiseksi ja suojaamiseksi. Säteilymittausvalmius sijoitetaan riskiperusteisesti ja siten, että valmius kattaa koko pelastustoimialueen.

- Pelastuslaitos tarjoaa tilat valtakunnallisen säteilyvalvontajärjestelmän valvonta-asemia varten. Säteilyturvakeskus (STUK) maksaa kiinteistä säteilyvalvonta-asemista ja niiden tietoliikenneyhteyksistä aiheutuvat kustannukset.

8.7.3 Väestönsuojat ja väestön evakuointi

Väestönsuojien rakentamista, tarkastamista ja ylläpitoa koskevat säädökset sisältyvät pelastuslakiin sekä väestönsuojia koskeviin asetuksiin. Pelastuslaitoksen alueella on noin 3 600 väestönsuojaa, joissa on yhteensä noin 283 000 suojapaikkaa. Suojista valtaosa on rakennettu asuinrakennusten ja työpaikka- tai liikerakennusten yhteyteen. Loput suojista ovat johtokeskuksia ja yleisiä väestönsuojia. Väestönsuojien käyttötarve esiintyy yleensä vain sotatilaan, sodan uhkaan tai sen jälkitilaan liittyvissä olosuhteissa. Väestönsuojien rakentamiseen liittyvästä neuvonnasta ja ohjauksesta sekä ylläpidon valvonnasta on kerrottu tarkemmin onnettomuuksien ehkäisyä koskeissa teksteissä.

Evakuointisuunnittelun perusteena ovat mm. onnettomuusriskien kartoitus, eri viranomaisilta saatavat uhkarviot sekä sodanajan tilanteiden osalta myös väestönsuojien määrä ja niiden sijainti. Poikkeusolojen laajamittaisten evakuointien ja väestön siirtojen toimivalta on valmiuslain 121 §:n nojalla valtioneuvostolla ja vastuu evakuointien yleisjohdosta sisäministeriöllä. Evakuointien toteuttajana on mm. pelastuslaitokset.

Päätös varautumisesta evakuointeihin

- Pelastuslaitos ylläpitää tarvittavia suunnitelmia ja valmiutta vakavien häiriötilanteiden tai poikkeusolojen edellyttämiin väestön evakuointeihin. Evakuointisuunnittelusta vastaa valmiussuunnittelija (työmäärä n. 0,2 htv).

8.8 Pelastustoiminnan johtaminen eri uhkamallien aikana (häiriötilanteet ja poikkeusolot)

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS 2017) mukaisesti häiriötilanteen hallinnassa noudatetaan samoja periaatteita sekä normaali- että poikkeusoloissa. Myös pelastuslaitoksen johtamisjärjestelyt perustuvat kaikissa tilanteissa normaaliolojen johtamisjärjestelyihin. Laajennetut johtamisjärjestelyt voivat tulla kyseeseen esim. valmiuslain 3 §:n kohtien 1 ja 2 mukaisissa poikkeusoloissa (sota, sen välitön uhka tai jälkitila).

8.8.1 Johtamistoiminta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Viranomaisten johtovastuiden tulee olla selkeät. Tilanteita on johdettava ennakoivasti ja riittävillä voimavaroilla. Toimivaltainen viranomainen johtaa operatiivista toimintaa ja muut viranomaiset tukevat vastuuviranomaista. Toimintaa johtava taho vastaa myös viestinnästä siten, että tieto ja tilannekuva kulkee eri toimijoiden välillä ja hallinnon ylemmät tasot ovat tietoisia tilanteesta.

Päätös pelastustoiminnan johtamisesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

- Pelastustoimen poikkeusolojen muodostelmien hälyttäminen ja johtaminen perustuvat kaikissa turvallisuustilanteissa normaaliolojen järjestelyihin, joita täydennetään turvallisuustilanteen mukaisesti. Väestönsuojelun johtaminen organisoidaan yhteistyössä kuntien kanssa.

8.8.2 Pelastuslaitoksen johtokeskus

Pelastuslain 77 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee järjestää pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen johtokeskus sijaitsee Oulussa. Johtokeskustoimintaa varten on nimetty ja varattu henkilöstöä ja laadittu työjärjestys ja tarpeelliset ohjeet.

Päätös pelastuslaitoksen johtokeskuksesta

- Pelastuslaitos ylläpitää Oulussa johtokeskusta, joka tilojen, laitteistojen, ohjelmistojen ja henkilöstön puolesta mahdollistaa pelastustoiminnan ja vallitsevan kokonaistilanteen johtamisen kaikissa turvallisuustilanteissa, myös poikkeusoloissa. Johtokeskustoimintaa varten on varatila Jokilaaksojen alueella.
- Poikkeusolojen johtokeskusvalmius perustuu normaaliajan järjestelyihin, joita laajennetaan turvallisuustilanteen mukaisesti. Johtokeskustyöskentelyyn tarvittava henkilöstö hälytetään pelastuslaitoksen päällystöstä ja miehistöstä.
- Johtokeskusvalmiuden ylläpitämisestä vastaa tilannekeskuksen palvelualue (ks. kohta 7.2 ja 7.3). Valmiuspäällikkö tukee poikkeusolojen johtamisvalmiuden kehittämistä (0,1 htv).

8.8.3 Yhteydet kuntien ylläpitämiin poikkeusolojen suojelumuodostelmiin

Poikkeusolojen tilannekuva- ja johtamistoiminnan ylläpitäminen edellyttävät ko. tarpeeseen soveltuvia ja myös poikkeusolojen tilanteissa toimintavarmoja viestiliikenneyhteyksiä. Toimintavarmat viestiliikenneyhteydet ovat tarpeen mm. pelastusmuodostelmien, pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskuksen, hyvinvointialueen ja kuntien johtokeskusten sekä eri hallinnonalojen poikkeusolojen suojelumuodostelmien välille. Kaikilla hallinnon tasoilla tulee olla kyky muodostaa tilannekuvaa sekä jakaa sitä muille tarvitsijoille. Järjestelmien hankinnassa ja kehittämisessä on huomioitava yhteensopivuus muiden keskeisten yhteistyötahojen kanssa.

Päätös poikkeusolojen viesti- ja tietoliikenneyhteyksistä

- Poikkeusolojen viesti- ja tietoliikenneyhteyksien järjestämisessä tukeudutaan ensisijaisesti normaaliajan valtakunnallisiin järjestelmiin, kuten viranomaisradioverkkoon (VIRVE) ja matkapuhelinverkkoon. Pelastuslaitoksen johtokeskuksen poikkeusolojen viesti- ja tietoliikenneyhteyksistä vastaa tilannekeskuksen palvelualue. Poikkeusolojen suojeluorganisaatioista vastaavat hankkivat ja ylläpitävät poikkeusoloissa tarvittavat puhe- ja tietoliikenneyhteydet sekä tarvittavat päätelaitteet (kuten Virve-radiot) omille muodostelmilleen.

8.9 Suojelumateriaali ja varaukset

Poikkeusolojen materiaalihankinnat perustuvat osin pelastuslain 64 §:n velvoitteeseen väestönsuojeluun varautumisesta, mutta osin myös velvoitteeseen jatkaa palvelutuotantoa kaikissa olosuhteissa, myös poikkeusoloissa. Pelastuslaitoksen henkilöstöllä on normaaliajan tehtävien edellyttämät suojavarusteet ja –materiaali.

Päätös yleiseen suojelutoimintaan varattavasta materiaalista

- Pelastuslaitoksen henkilöstön ja muodostelmien suojamateriaalin lisä- ja täydennyshankinnat tehdään valmiussuunnitelman liitteenä olevan hankintasuunnitelman mukaisesti. Materiaalihankinnat toteutetaan porrastettu siten, että osa materiaaleista hankitaan vasta turvallisuustilanteen kiristytessä normaalioloista häiriötilanteeseen tai poikkeusoloihin. Suojelumateriaalin hankintaa koordinoi valmiussuunnittelija (arvio työmäärästä 0,1 htv) yhteistyössä pelastuslaitoksen yhteisten palveluiden ja HVA-konsernin hankintavastaavien kanssa.
- Hankittavat suojelumateriaalit valitaan ja varastoidaan siten, että materiaalia voidaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti normaaliolojen valmiuden ylläpitämisessä (suuronnettomuusvalmius).

8.9.1 Henkilöstö, kalusto- ja tilavaraukset

Varauksilla tarkoitetaan pelastustoimen osalta pelastustehtävissä tarvittavan henkilöstön, kaluston ja tilojen varaamista pelastustoimen käyttöön myös poikkeusoloissa.

Pelastuslain 64 § mukaan kukin viranomainen huolehtii poikkeusolojen suojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta. Pelastuslaitoksen poikkeusolojen tehtävien henkilövaraukset on tehty vuonna 2020 (Jokilaaksojen pelastuslaitos) ja 2022 (Oulu-Koillismaan pelastuslaitos). Pelastuslaitoksen kalusto ja tilat ovat pelastuslaitoksen käytössä myös poikkeusoloissa.

Päätös henkilö-, kalusto- ja tilavaruuksista

- Pelastuslaitoksen henkilövaraukset tarkistetaan ja tarpeelliset varausesitykset tehdään enintään kolmen vuoden välein ja aina, mikäli toimintamenetelmissä, organisaatiossa tai henkilöstössä tapahtuu huomattavia muutoksia. Varauksista vastaa valmiussuunnittelija (työmäärä n. 0,1 htv).

8.10 Varautumisen ja väestönsuojelun suunnitelmat

Valmiuslain 12 §:n mukaan mm. hyvinvointialueiden ja kuntien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen ensimmäisen valmiussuunnitelman pohjana on ollut Jokilaaksojen ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen valmiussuunnitteluaineistot sekä normaaliajan ja poikkeusolojen riskianalyysit. Suunnitelma on hyväksytty syksyllä 2022.

Päätös varautumis- ja suojelusuunnitelmista

- Vakavia häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten tehtävä suunnittelu on keskitetty pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmaan. Suunnitelma tarkistetaan vuoden 2023 aikana. Valmiussuunnitelman ylläpidosta vastaa valmiuspäällikkö (työmäärä n. 0.3 htv) yhteistyössä palvelualueiden henkilöstön kanssa.

9 ALUEEN PELASTUSTOIMEN TUOTTAMAT MUUT PALVELUT

Hyvinvointialueen pelastustoimelle ja pelastuslaitokselle kuuluvista lakisääteisistä tehtävistä säädetään mm. pelastuslaissa (379/2011). Keskeisen osan muodostavat onnettomuuksien ehkäisyyn ja pelastustoimintaan liittyvät tehtävät.

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tehtäviin voi kuulua myös ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos hyvinvointialue niin päättää. Kyseeseen tulee lähinnä ensihoitopalvelua tukeva ensivastetoiminta. Päätöstä ensivastetoiminnan sisällyttämisestä v. 2023 ensihoitopalveluun ei vielä ole, mutta eri osapuolten tahtotila on jatkaa ensivastetoimintaa myös v. 2023 aikana. Sopimusneuvottelut ensivastetoiminnasta on aloitettu.

9.1 Ensivastetoiminta

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 40 §:n mukaan ensivastetoiminnalla tarkoitetaan hätäkeskuksen kautta hälytettävissä olevan muun yksikön kuin ambulanssin hälyttämistä äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan luokse. Ensivasteyksikkö kykenee aloittamaan välittömät ja välttämättömät ensihoitotoimet hätätilapotilaan auttamiseksi ennen ensihoitoyksikön saapumista sekä avustamaan ensihoitoyksikön henkilöstöä potilaan hoidossa ensihoitoyksikön paikalla ollessa. Ensivastetoiminta pienentää hoidonalkamisviivettä, tukee hätätilapotilaan hoidon käynnistymistä ja luo paremmat lähtökohdat potilaan selviytymiselle. Ensivasteyksikkö on aina ensihoitopalvelun tukiyksikkö. Ensivasteyksikkö ei kuljeta potilasta (kuin poikkeustapauksissa) eikä korvaa ensihoitoyksikköä.

Jokilaaksojen ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitokset ovat tuottaneet ensivastepalvelua kaikissa pelastustoimialueen kunnissa. Palvelu on pyritty järjestämään siten, ettei siitä ole aiheutunut kohtuutonta haittaa pelastustoiminnan valmiudelle. Vuonna 2022 Jokilaaksojen pelastuslaitoksella ensivastepalvelua tuotettiin 23:lta ja Oulu-Koillismaan alueella 19 paloasemalta. Ensivastetehtävien kokonaismäärä oli v. 2021 yhteensä n. 2 400 tehtävää. Vuoden 2022 ensivastetoiminnan ja -valmiuden järjestämistavassa on pelastuslaitoskohtaisia eroja, joiden yhteensovittamista on jatkettava v. 2023 aikana yhteistyössä HVA:een ensihoitopalvelun kanssa.

Pelastuslaitoksen ensivastehenkilöstön peruskoulutus on muodostunut pelastusalan tai terveydenhuoltoalan ammattitutkinnosta tai pelastuslaitoksen sopimushenkilöstön ensiapu- ja ensivastekoulutuksesta. Ensivastehenkilöstön osaamista on ylläpidetty säännöllisellä harjoittelulla sekä lisä- ja täydennyskoulutuksilla pelastuslaitoksen itsensä tai ensihoitopalvelun järjestämänä. Ensivastetoimintaa on tuotettu noudattaen hoitotyön eettisiä periaatteita sekä potilas- ja työturvallisuuden vaatimuksia.

Päätös ensivastetoiminnasta

- Vuonna 2023 pelastuslaitos toteuttaa ensivastetoimintaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ensihoitopalvelun kanssa tehdyn yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.
- Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen ensivastetoimintaa tuottaa pelastustoiminnan palvelualue. Ensivastetoiminnan ohjeistaminen, kehittäminen ja seuranta annetaan tehtäväksi erikseen nimettäville henkilöille.
- Pelastuslaitos jatkaa v. 2023 aikana ensivastetoimintojen yhteensovitus työn viimeistelyä alueellaan. Tähän liittyy ensivastetoiminnan koulutus suunnittelu ja sen seurannan sekä osaamisen varmentamisen kehittämistä sekä ensivastekaluston modernisointia ja yhteensovitus työtä. Pelastuslaitos tekee tiivistä yhteistyötä ensivastepalvelun kehittämisessä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ensihoitopalvelun kanssa.